

ციბეხანი

№ 75 / 9 - 15 მაისი / 2011

ISSN 1987-7528
9 771987 752008

აქვს თუ არა აზრი ხელისუფლებასთან მოლაპარაკებას? გვ. 06

მაინის ორი რევოლუცია გვ. 24

თვითგვკვლელობა თუ უკიდური შემთხვევა გვ. 16

ზურაბ ვაზაგაშვილის საქმე გვ. 18

აფსაზური ელდორადო გვ. 14

ჟურნალისტური გამოძიება: უნეო ტყეები გვ. 28

როცა აღარ ხარ ახალგაზრდა გვ. 36

ფასი 2 ლარი

მსოფლიო ოსამანს შემდეგ

გვ. 10

UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

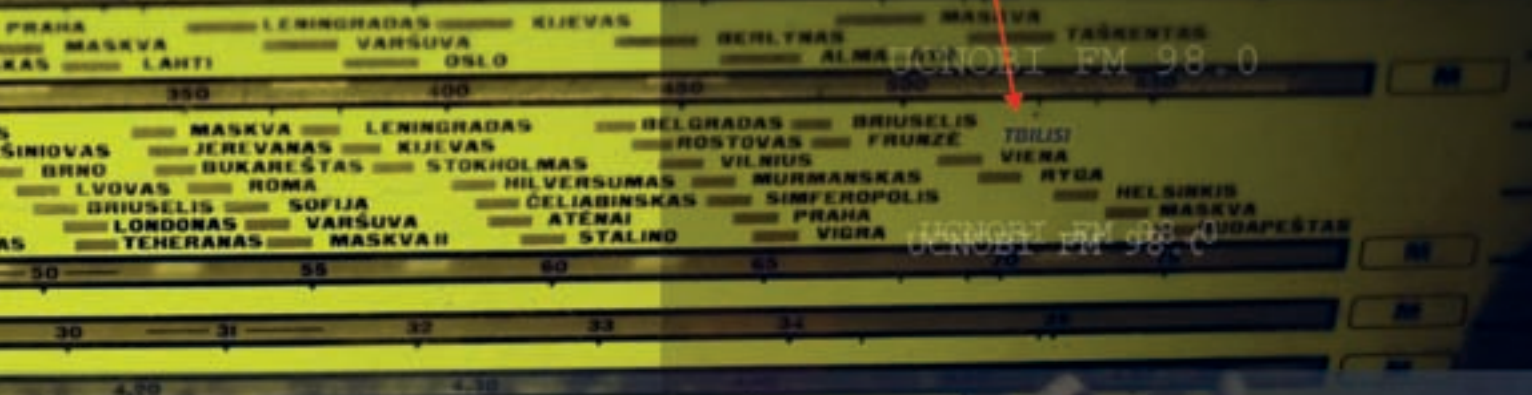
UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

IB

VB

TBII

TBI

UTB

ფოტო: თეიმურაზ საყვარელიძე

აშშ-ს პრეზიდენტი და მისი გუნდი თვალს ადევნებს ოსამა ბინ ლადენის ლიკვიდაციის ოპერაციას, თეთრი სახლი, 2 მაისი 2011

ნომერები:

- 02 „ლიბერალის“ ვებგვერდიდან
- 04 მოკლედ
- 06 **ორი აზრი**
აქვს თუ არა აზრი ოპოზიციისთვის ხელისუფლებასთან მოლაპარაკებას? ირაკლი ჩიქოვანი VS ნინო ბურჯანაძე
- მსოფლიო**
- 08 „ოდისეა განთიადი“-დან ლიბიის ჩიხამდე
- მთავარი თემა**
- 10 მსოფლიო ოსამას შემდეგ
- კონფლიქტები**
- 14 აფხაზური ელდორადო

- ადამიანის უფლებები**
- 16 თვითმკვლელობა თუ უბედური შემთხვევა
- 18 **ზურაბ ვაზაგაშვილის საქმე**
„კორტების ტრაგედია“
- პოლიტიკა**
- 24 მაისის ორი რევოლუცია
- 26 **საქართველო და რუსეთი**
WTO, რუსეთი და საქართველო – რაუნდი მეორე
- ჟურნალისტური გამოძიება**
- 28 უხეო ტყეები
- საზოგადოება**
- 32 რიყე ახალი ფუნქციით
- 36 **ოჯახი**
როცა აღარ ხარ ახალგაზრდა

- თვალსაზრისი**
- 42 ქართული ტრადიციები და მიუკერძოებლობა მარკ მალენი
- 44 დონალდი მოდის!
გიორგი ცხადაია
- კულტურა**
- 46 პერფექციონიზმი, როგორც მუდმივი ვნება
- 48 **ტექნოლოგიები**
ქალაქში მოხეტიალე კაცის ჩანაწერები
- 50 დინების სა წინააღმდეგოდ – ერთი ქალაქის და ორი იდეალისტის ამბავი
- თვალსაზრისი**
- 52 სიბნელე და სინათლე ლაშა ბუღაძე

გარეკანზე:

მსოფლიო ოსამას შემდეგ
ფოტო: Reuters

ჟურნალი „ლიბერალი“ გამოცემა ფონდ „ლია საზოგადოება – საქართველოს“ მხარდაჭერით.

ავტორის / ავტორების მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება არ გამოხატავს ფონდის „ლია საზოგადოება-საქართველოს“ პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

The views, opinions and statements expressed by the authors and those providing comments are theirs only and do not necessarily reflect the position of Open Society Georgia Foundation. Therefore, the Open Society Georgia Foundation is not responsible for the content of the information material.

ბამოსმაუხეზა დაჰითო ჯახთჰეიშჰიციის ნეხილზა "მოთჰინიეხეჰი ბემოჰნეჰა"

ნინო ბეჰეიშჰილის ბლოგი

სშირად ხდებოდა ასე. ვილაცები, უფრო ჭკვიანები ამას ფრთხილად აკეთებენ, ისე, რომ საზოგადოება სულაც ვერაფერს იგებს. საბჭოთა დროება რომ არ გავიხსენოთ, აგერ, შევარდნაძესაც უყვარდა მწერლები, სულ გვერდით ეხვივნენ. სააკაშვილს – აქამდე მეგონა, სულაც არ ადარდებდა. ჯერ ერთი – წიგნის მკითხველი კაცი არაა, მეორეც კიდეც – დროება შეიცვალა. რა შეუძლია მწერალს თანამედროვე მსოფლიოში, მით უმეტეს, საქართველოში? ბევრი არც არაფერი. ერთი პოპმომღერალი გაცილებით მეტს გააკეთებს ნებისმიერი მთავრობის მხარდასაჭერად, ვიდრე ათი მწერალი.

არადა, მთლად ასეც არ ყოფილა საქმე. ეს ამერიკა-საფრანგეთში განსწავლული კაცი ცოტა ხნის წინ ჭკუას არიგებდა მწერლებს, მუქარაც გაერია ხმაში. ამბობენ, ზაზა ბურჭულაძის ბოლო რომანი ძალიან კარგიაო. ვერაფერს ვიტყვი, ჯერ არ წამიკითხავს. მაგრამ იმისთვის, რაც ზაზამ ქუთაისში გააკეთა, მადლობელი ვარ. ბოლოს და ბოლოს, შეგვახსენა, რომ ამ ქვეყანაში ვილაცამ შეიძლება ქვეყნის პირველი პირი გაალიზიანოს და ააღელვოს, თანაც – პოლიტიკურ ოპონენტებზე მეტად. მერე ამ პირველმა, გაბრაზებულმა და აღელვებულმა სისულელეები აფრქვიოს და თავი გაიმასხროს. ხოლო პოლიტიკოსი, რომელიც არ მოგწონს, როცა სასაცილოდ იქცევა, გულს გემრიელად იფხან. ეგაა და ეგ.

მეც, მერაბ მეტრეველივით, ჟურნალისტი ვარ და არა ლიტერატურული კრიტიკოსი და ამიტომაც, სრული უფლება მაქვს, მხოლოდ ის ვიკითხო, რაც მინდა და მომწონს. მაგრამ ამასთან ერთად, ჩემთვის მნიშვნელოვან-

მწერალს ყველაფრის უფლება აქვს, გარდა ერთისა – ცუდად წეროს. თუ ცუდად დანერს, მაშინ ვერაფერი უშვების – ვერც პოლიტიკური აქტიურობა, ვერც ოპოზიციის და ვერც ხელისუფლების მხარდამჭერობა –

მალევე დაივიწყებენ. თუმცა მთავრობასთან ახლო ყოფნაში რალაც ხეირი მაინც არის, ამიტომაცაა, რომ მწერლები ბევრ ისეთ ქვეყანაში, სადაც უხერხდებათ, ამგვარ ურთიერთობებზე უარს არ ამბობენ. ჩვენშიც

ნია ის, ქართულად რაც იწერება და ისიც – რაც ითარგმნება. მაგრამ რაც ქართულად ამ ბოლო დროს იწერება, დიდად არ მომწონს. პროზას ვგულისხმობ. რაც შეეხება პოეზიას, მგონია, რომ ისევე, როგორც მთელი ისტორიის მანძილზე, ახალაც, ქართული პოეზია ბევრად უფრო საინტერესოა, ვიდრე პროზა.

რალაცები მომწონს, მაგრამ ვერ მიტაცებს. ნავიკითხავ, მომეწონება, დავხუროვ და აღარ ვფიქრობ ნაკითხულზე. მეჩვენება, რომ ქართველი მწერლები, უმეტესწილად, ერთჯერადი მოხმარების ნიგნებს წერენ. შეიძლება ეს იმის ბრალიც იყოს, რომ უცხოელების ის ნაწარმოებები აღწევს ჩემამდე, რაც ნამდვილად კარგია და აღიარებული. მაგრამ მინც, არა მგონია, ეს მართო ჩემი, მკითხველის პრობლემა იყოს და არა ქართველი მწერლებისა. რომანი ჰქვია, 100 გვერდიც არაა, თითქოს სასიამოვნოდაც იკითხება და მერე აღარაფერი გრჩება. ბოლო ნიგნი, რომელმაც შემძრა, დამაფიქრა, ამალევა და მოსვენებაც დამიკარგა, ქართულად, დაახლოებით, რვა წლის წინ დაიწერა – კოტე ჯანდიერის „გლობალიზაცია“. კოტე ჯანდიერი იმ პარტიასია, ჩემთვის სრულიად გაუგებარ ქართულ ტრადიციებს რომ იცავს, მაგრამ „გლობალიზაციის“ გამო ყველაფერს ვივინყებ.

იქნებ მართალიც იყოს დავით ქართველიშვილი, როცა ამბობს, ცოცხალი მწერლის გინება ისეთივე ადვილია, ვიდრე გარდაცვლილის

გაფეტიშებაო. გაფეტიშებაში ქართველებს ხომ ვერაფერ შეგვედრება. მაგრამ მერაბ მეტრეველის წერილში გინება ნამდვილად არ იყო. მერაბს კონკრეტული მწერლების საქციელი არ მოეწონა და დაწერა. მას ამის უფლება აქვს. მეც არ მომეწონა ზაზა ბურჭულაძის პირველი რეაქცია პრეზიდენტის გამოსვლაზე, მაგრამ მერე შეეცადა, გამოეხსოვებინა. ზურაბ ლეჟავა საინტერესოდ წერს, მაგრამ „ჩემი“ მწერალი არაა. იმის მიხედვით ნამდვილად არ ვაფასებ, ციხეში რომ იჯდა, არც იმის, რაც „გალას“ დაჯილდოების შემდეგ ილაპარაკა. ოღონდ მართლა უხერხულია, მწერალი დითირამებს რომ აღუვლენს ხელისუფალს, რომელიც პრემიას გადასცემს. სანყენია, ზურაბ ლეჟავამ ასეთი მარტივი რამ რომ ვერ გათვალა.

ორი თვის წინ ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროსთან ოცდაათიოდე კაცი შევიკრიბეთ. „ფეისბუქზე“ დაგვგმილი აქცია იყო. ვნახეთ, როგორ საქონლებივით შეყარეს ბავშვები და ქალები სატივით მანქანებზე და სადღაც გადაკარგულში გადასახლეს – საბჭოთა რეპორტაჟები გაგვახსენდა. ვიცოდით, ვერაფერს შევცვლიდით, უბრალოდ, სოლიდარობა გამოვხატეთ. ახალგაზრდა მწერლებიც იყვნენ, მგონი, შოთა გაგარინი. რომ მივედი, ნაირა გელაშვილი უკვე იქ დამხვდა. განცალკევებით, მორიდებით იდგა. იდგა კარგა ხანს და ჩვენთან ერთად ასველებდა წვიმა.

რა ვქნა, მომწონს როცა მწერალი პროტესტს გამოთქვამს. სულ ერთია, ეს იქნება პროტესტი მართლა ნონსენსად ქცეული ქართული სადღეგრძელო-ტრადიციების თუ ხელისუფლების სისასტიკეების მიმართ. როცა ძლიერნი ამა ქვეყნისანი ქალებს, ბავშვებს ან პატიმრებს ცუდად ექცევიან და მწერალი მათ ესარჩლება, ეს ყოველთვის მნიშვნელოვანია. ნაირა გელაშვილი კარგი მწერალია, ის ყველაფერი, რაც ჩვენ ვნახეთ, მანაც ნახა, გულმა ვერ მოუთმინა და შინ ვერ დარჩა. ეს იყო და ეს. შეიძლება, იმ დევნილებმა სულაც ვერ გაიგეს, ვინ მივიდა მათ დასაცავად და არც ტელევიზიებს გაუშუქებიათ.

ახლა ახალგაზრდა ქართველი მწერლები საკუთარი ნაწარმოებების აუდიო ვერსიებს უსინათლოებისთვის წერენ – ძალიან მომწონს ეს პროექტი და რაც უფრო მეტი ამგვარი აქცია იქნება, მით უკეთესი.

ენა მხოლოდ იმას ინახავს, რაც ამ ენაზე კარგად დაიწერება. ასე რომ, მწერლისთვის სრულიად საკმარისია, კარგად წეროს. მაგრამ თუ მწერალს იმათ მიმართ სოლიდარობის გამოჩენა შეუძლია, ვისაც ჩაგრავენ, ეს ყოველთვის მნიშვნელოვანია. მაგალითია, რომელიც ნებისმიერ საზოგადოებას სჭირდება.

რაც შეეხება „მოთვინიერებულ გემოვნებას“, ეს მართლა პრობლემაა, ოღონდ მერაბ მეტრეველს ნაკლებად ეხება. თანაც, მგონია, არც ეს სტერეოტიპები დაინგრევა მწერლების მონაწილობის გარეშე. **■**

რედაქტორები: მთავარი რედაქტორი შორენა შავერდაშვილი / აღმასრულებელი რედაქტორი სოფო ქაავა / კავკასია და კონფლიქტები სოფო ბუკია / საზოგადოება თამარ ბაბუაძე / ახალი ამბები ნანა საჯავა / ვებგვერდის რედაქტორი ნინო ჯავახიშვილი
შურნალისტები: მაია ნიკოლაური, მარიკა ქოჩიაშვილი, ეკა ჭითანავა, რუსუდან ფანოზიშვილი, თამარ ფარადაშვილი, ნინო ჩიმაკაძე, ნინო რობაქიძე, ნათია გულაშვილი
კონსტრუქტორები: მარკ მალენი, გიორგი ცხადაია, მანანა ვარდიამილი, ნინია კაკაბაძე, დავით ბუხრიკიძე, გიო ახვლედიანი, კახა თოლორდვა, ლევან ჩქარული, დანა ჩაჩუა, ნათია ახალაშვილი, ნინო ბექიაშვილი, დანიელ ნინი, ნიკო ნერგაძე
რედაქციები: ფოტო-რედაქტორი ლევან ხერხეულიძე / გრაფიკული დიზაინი თორნიკე ლორთქიფანიძე / რედაქტორ-სტილისტი პაატა შამუგია / კორექტორი თამარ ლონდაძე
ბამრცემლოვა: პროექტის მენეჯერი ქეთი ბაბუნაშვილი / პროექტის მენეჯერის ასისტენტი ლელა შუბიტიძე / კლიენტთა მომსახურების მენეჯერი ნათია რუსაძე / დისტრიბუტორი ზვიად შენგელა
ბამრცემლოვა: შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი 0162, ფალიაშვილის ქ. 108. ტელ.: (995 32) 232235, 233731, 912326. ელ-ფოსტა: info@liberali.ge
სხვა ბამრცემლოვა: „ცხელი შოკოლადი“, „ცხელი შოკოლადი – ლიტერატურა“, „პიუნისი: ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“. „ლიბერალის“ საავტორო უფლებები დაცულია.
ურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია.
ბამრცემლოვა: სტამბა „სეზანი“. მისამართი: თბილისი, წერეთლის გამზ. 140. ტელ.: (995 32) 35 70 02.
გამოდის კვირაში ერთხელ, ყოველ ორშაბათს. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2 ლარი.

Yodok-ი - ჩხილოეთ ჯოჯის ჰოლოკოსტიანი საპატიმრო

Amnesty International-ი ჩრდილოეთ კორეის გასაიდუმლოებული ციხეების შესახებ ინფორმაციას ავრცელებს. ორგანიზაციის ცნობით, საპატიმრო Yodok-ში 50 ათასი პატიმარი სასჯელს იხდის პოლიტიკური დანაშაულისთვის. ჩრდილოეთ კორეაში პოლიტიკური პატიმრებისთვის Yodok-ის მსგავსი 6 საპატიმროა.

ამ ბანაკებში პატიმრები „ანტისამთავრობო“ განწყობის გამო, სასამართლო გადაწყვეტილების გარეშე, ან წამების შედეგად მიცემული აღიარებითი ჩვენებების საფუძველზე ხვდებიან.

„მათ შორის არიან ყოფილი თანამდებობის პირები, რომლებიც მთავრობის, ან ქვეყნის მმართველის და მისი ოჯახის წევრების კრიტიკაში იყვნენ შენიშნული. ასევე ის ადამიანები, ვინც თვალყურს ადევნებდა სამხრეთ კორეულ მედიას. სასჯელს მათი ოჯახის წევრებიც იხდიან. თუ ბანაკში ვინმეს ბავშვი შეეძინება, ახალშობილი ავტომატურად პატიმარი ხდება“, – წერია Amnesty International-ის დასკვნაში.

Yodok-ში პატიმრების უფლებები ყოველ-

დღიურად ირღვევა. მამაკაცებს, ქალებსა და ბავშვებს ნებისმიერი სირთულის სამუშაოს ასრულებინებენ, ხშირად სცემენ. ბანაკებში არ აქვთ შესაბამისი სამედიცინო მომსახურება და კვება. პატიმრების დიდი ნაწილი ან ბანაკში იღუპება, ან გათავისუფლების შემდეგ რამდენიმე დღეში.

ჩრდილოეთ კორეის მთავრობა პოლიტიკური საპატიმრო ბანაკების არსებობას უარყოფს. თუმცა Amnesty International-მა მოიპოვა ყოფილი პატიმრების ჩვენებები და სატელიტიდან გადაღებული ფოტოები.

Amnesty International-მა ეროვნული თავდაცვის კომისიის თავმჯდომარე კიმ იონგ-ლის და გაეროს ელჩს კორეის სახალხო დემოკრატიულ რესპუბლიკაში უკვე მიმართა. მისი რეკომენდაციით ჩრდილოეთ კორეამ უნდა აღიაროს პოლიტიკური საპატიმროების არსებობა, ყველა ბანაკი უნდა დაიხუროს და შეწყდეს ადამიანის უფლებების მასობრივი დარღვევები. პატიმრების საქმეები უნდა განიხილოს დამოუკიდებელმა სასამართლომ.

აზიის სახელმწიფო სახელობის დეპარტამენტმა
30 აპრილს რუსი მაღალჩინოსნების სამხრეთ ოსეთსა და აფხაზეთში ვიზიტს „საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის პრინციპთან შეუსაბამო“ უწოდა. ამ განცხადებით სახელმწიფო დეპარტამენტი 25-26 აპრილს სერგეი ლავროვის ვიზიტს გამოეხმაურა. თუმცა განცხადების ტექსტში საგარეო საქმეთა მინისტრის სახელი მოხსენიებული არ არის.

ივნისიდან საწვავსა და საპროდუქტო ფასები იჩაბს
 2010 წლის ივლისის შემდეგ ყოველთვიური ინფლაცია აპრილში უმნიშვნელოდ შემცირდა. „საქსტატის“ ინფორმაციით, ინფლაცია მარტისგან განსხვავებით აპრილში 4 მეთუდით შემცირდა და 13,5 პროცენტი შეადგინა. მაღალ ინფლაციას საკვების და საწვავის ფასები განაპირობებს. საქართველოში საერთაშორისო სავალუტო ფონდის რეგონალური წარმომადგენლის, ედუარდ გარდნერის განცხადებით, „საწვავის და საკვების ფასების სტაბილიზაციასთან ერთად, ინფლაცია კლებას ივნისიდან დაიწყებს“.

ჩვენს ქვეყანაში უკეთესი პოლიტიკოსების მისაძიებლად უნდა შევქმნიდეთ პირობები

სამხრეთ ოსეთში, შესაძლოა, ედუარდ კოკოითის ახალი ვადით არჩევის თაობაზე რეფერენდუმი ჩატარდეს. საინიციატივო ჯგუფს დე-ფაქტო ხელისუფლების თავდაცვის მინისტრის მოადგილე იბრაგიმ გასიევი ხელმძღვანელობს. „ჩვენ არავის მივცემთ უფლებას,

რომ არჩევნების საფარქვეშ ბინძური პოლიტიკური თამაშები დაიწყონ,“ — განაცხადა გასიევმა და აღნიშნა, რომ ამჟამინდელი ლიდერის „კურსი უნდა გაგრძელდეს“.

თავად კოკოითი მესამე ვადით კენჭისყრას და საამისოდ კონსტიტუციის შეცვლას არ აპირებს. თუმცა რეფერენდუმის მეშვეობით ამ საკითხზე მოსახლეობის ნების გამოხატვას ხელს არ შეუშლის.

სამხრეთ ოსეთის დე-ფაქტო რესპუბლიკაში საპრეზიდენტო არჩევნები 2011 წლის შემოდგომაზეა დაგეგმილი.

სიტყვები

„პოლიციის ფუნქცია არის ბევრად მეტი, ვიდრე უბრალოდ საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვა“.

საქართველოს პრეზიდენტი მიხეილ სააკაშვილი

პოლიტიკის დღე ბათუმში

6 მაისს პოლიციის პროფესიული დღე უკვე მეორედ, ამჯერად ბათუმში აღინიშნა. საჩვენებელი ღონისძიება შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლებმა ბათუმის ახალ ბულვარში გამართეს. ალღუმს საქართველოს პრეზიდენტი, შინაგან საქმეთა მინისტრი, დიპლომატიური კორპუსი, აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ორგანოების წარმომადგენლები დაესწრნენ.

პრეზიდენტმა პოლიციელებს პროფესიული დღე, გიორგობა და აჭარის დაბრუნების დღე ერთად მიულოცა. „პოლიციის რეფორმა საქართველოს ახალი სახელმწიფოებრიობის შექმნის მთავარი სიმბოლოა“, — აღნიშნა პრეზიდენტმა — „საქართველოში არის უფრო ნაკლები დანაშაული, ვიდრე არის გერმანიაში, საფრანგეთში, ინგლისში და ეს თქვენი დამსახურებაა“.

მთავრობამ პრიორიტეტულად აღიქვა მთავრობის მხარეზე მშენებლის უფლება მიიღო

5 მაისს პარლამენტმა ტურისტული ზონის შესახებ ახალი დებულება მიიღო. ქობულეთისა და ანაკლიის ტურისტულ ზონებს განმუხურის ტურისტული ზონა დაემატება. „ხშირი საკანონმდებლო ცვლილებების თავიდან აცილების მიზნით“ მთავრობას მსგავსი ზონების შექმნის უფლება პარლამენტის ნებართვის გარეშე შეეძლება.

ცვლილებით, ერთ ლარად 2 ჰექტარზე მეტი მიწის შექენაც შეიძლება.

თუ აქამდე ინვესტორისთვის საკუთრებაში ერთ ლარად მხოლოდ 2 ჰექტარამდე მიწის ნაკვეთი გადაიცემოდა. ახალი

„საქართველოს უსაფრთხოების საკითხი ამერიკის შეერთებული შტატების უსაფრთხოების ნაწილია“.

ამერიკის შეერთებული შტატების კონგრესმენი ილენა როს ლეტინენი

„მე პოლიტიკიდან წავალ, თუ ჩვენ წელს ვერ მივაღწევთ შედეგს; ჩემს პოლიტიკურ კარიერას ვდებ სასწორზე“.

„ქართული პარტიის“ ლიდერი ეროსი კინმარიშვილი 9 მაისს დაგეგმილი საპროტესტო აქციების შესახებ

„ჩვენ არ ვალია რებო აფხაზეთის დამოუკიდებლობას და მისთვის არანაირი სამხედრო აღჭურვილობის ექსპორტს არ დაუშვებთ“.

ისრაელის საგარეო საქმეთა სამინისტროს გენერალური დირექტორის მოადგილე პინხას ავივი

ჩვენს ქვეყანაში

235 მილიონი აშშ დოლარით მსოფლიო ბანკი საქართველოს დაფინანსებას გაზრდის.

4 ათას სამხედრო მოსამსახურეს ავღანეთიდან საფრანგეთი 2014 წელს გაითხოვს.

12 წლიანი პატიმრობა მიუსაჯეს ევგვიპტის ყოფილ შინაგან საქმეთა მინისტრს ხაბიბ ალ ადლის.

პი

ირაკლი ჩიქოვანი

პარტია „თავისუფალი დემოკრატების“
გენერალური მდივანი

ხელისუფლებასთან მოლაპარაკებები ერთადერთი არსებული პოლიტიკური პროცესია, რომელმაც შეიძლება ხელშესახები, დემოკრატიული, საერთაშორისო თანამეგობრობის მხრიდან მხარდაჭერილი შედეგი გამოიღოს.

ცხადია, დიალოგში მონაწილე ორივე მხარეს – ხელისუფლებას და ოპოზიციას – აქვს საკუთარი კონკრეტული ინტერესი. ჩვენი ინტერესია, ქვეყანაში ჩამოყალიბდეს მეტ-ნაკლებად ნორმალური საარჩევნო გარემო, რომელიც საქართველოს დააბრუნებს დემოკრატიული მსოფლიოს ორბიტაზე, ხოლო საზოგადოებას მისცემს საშუალებას, შიშისა და ზენოლის გარეშე აირჩიოს ის ადამიანები, რომლებიც მას უნდა ემსახურონ.

ამავე დროს, არ გვაქვს ილუზია, რომ პრეზიდენტი სააკაშვილის მმართველობის პირობებში ჩატარდება აბსოლუტურად თავისუფალი არჩევნები.

მოლაპარაკებები, რომელიც რამდენიმე თვის წინ დაიწყო, დღეს გადამწყვეტ ფაზაშია და მიიმედ მიმდინარეობს, მაგრამ არის სამი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი, რაც გვაფიქრებინებს და გვაიძულებს, რომ პროცესი წარმატებით დასრულდეს.

პირველი – საზოგადოებას კარგად აქვს გაცნობიერებული, რომ თუ მოლაპარაკებების გზა წარუმატებელი იქნა და მან შედეგი არ გამოიღო, ეს ნააქვზებს ძალადობას, ძალადობრივი გზით ხელისუფლების შეცვლას ან ამავე მეთოდებით ძალაუფლების შენარჩუნებას.

წარსულში დაბრუნება ხალხს არ სურს, რაც, თავისთავად ზრდის შესაძლებლობას, რომ ერთხელ და სამუდამოდ განხორციელდეს დემოკრატიული საარჩევნო ცვლილებები, რომლებიც ქვეყნის პერსპექტივაზე იქნება ორიენტირებული.

მეორე – ხელისუფლება ახერხებდა საზოგადოებისა და საერთაშორისო თანამეგობრობის წინაშე საკუთარი სიმაართლის მტკიცებას, რაც მეტწილად განპირობებული იყო მისი ოპონენტების სისუსტით. დღეს მოლაპარაკების მეორე მხარეს დგას პოლიტიკურ სუბიექტთა მნიშვნელოვანი ნაწილი – ოპოზიციური პარტიების „რვიანი“, რომელიც საქართველოს საზოგადოების კრიტიკულ მასას წარმოადგენს.

მესამე – ზემოხსენებული ორივე ფაქტორი საფუძველია უპრეცედენტო საერთაშორისო მხარდაჭერისა – ცივილიზებული მსოფლიო, მისი წარმომადგენლები, უმაღლესი თანამდებობების პირები, ღიად აცხადებენ, რომ ყურადღებით აკვირდებიან საქართველოში ამ კუთხით მიმდინარე პროცესს და მოლაპარაკებელ მხარეებს შეთანხმებისკენ მოუწოდებენ. მნიშვნელოვანია, რომ პროცესის მხარდაჭერა ხდება არა მხოლოდ განცხადებების და კომენტარების, არამედ ოფიციალური რეზოლუციების დონეზეც. ეს ადასტურებს, რომ დემოკრატიულ მსოფლიოს ძალიან სურს, იხილოს საქართველო თავისთავად ნიაღში, რაც განხორციელდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საქართველოში აღარ გაგრძელდება ხელისუფლების შეცვლის არადემოკრატიული პრაქტიკა და არჩევითი დემოკრატია საბოლოოდ დაფუძნდება.

დათქმული კონკრეტული ვადები, საზოგადოების დაკვეთა, ოპოზიციური ერთობა და საერთაშორისო ზენოლა აიძულებს ხელისუფლებას, წამოვიდეს შეთანხმებაზე. **■**

აქვს თუ ახა აზრი ხელისუფლებასთან

■ ხელისუფლებასთან მოლაპარაკებები ერთადერთი არსებული პოლიტიკური პროცესია, რომელმაც შეიძლება ხელშესახები, დემოკრატიული, საერთაშორისო თანამეგობრობის მხრიდან მხარდაჭერილი შედეგი გამოიღოს.
მოლაპარაკებები გადამწყვეტ ფაზაშია და მიიმედ მიმდინარეობს, მაგრამ არის სამი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი, რაც გვაფიქრებინებს და გვაიძულებს, რომ პროცესი წარმატებით დასრულდეს.

ილუსტრაცია: სიმონ კობახიძე / ვიკიპედია

არა

ნინო ბურჯანაძე

პარტია „ჩვენი საქართველო – თავისუფალი დემოკრატების“ გენერალური მდივანი

ამ ხელისუფლებას მიაჩნია, რომ შეცდომის აღიარება, რაც უნდა შემცდარი იყო, არის სისუსტე და მაინც უნდა ამტკიცო, რომ მართალი ხარ. ეს ხელისუფლება ფიქრობს, რომ ის არის მესიანური ძალა და მოვლენილია ახალი ქართველის შესაქმნელად. ასეთ ხელისუფლებასთან მოლაპარაკების შანსი არ არსებობს. ეს ადამიანები ნებისმიერი ტიპის დიალოგს გამოიყენებენ მხოლოდ მეორე მხარის მოსატყუებლად და საკუთარი თავის გასაძლიერებლად.

მე დიდხანს ვლაპარაკობდი ხელისუფლებასთან და პირადად მიხეილ სააკაშვილთან. ყველა რესურსი გამოვიყენე, რომ ქვეყანა სწორი მიმართულებით წასულიყო, მაგრამ ჩემი საუბრები რეაგირების გარეშე რჩებოდა.

მაგალითად, 2008 წელს მე მოვუწოდებდი სააკაშვილს, რომ არ დაეწყო ომი. 2007 წლის 2 ნოემბერს კი ვაფრთხილებდი, რომ აქციებზე მოვიდოდა ძალიან ბევრი ადამიანი და ჯობდა, გველიარებინა ჩვენი შეცდომები. მაგრამ ეს ხელისუფლებამ არ მოისმინა.

ადამიანი, რომელსაც ჯერაც შერჩენია ილუზია, რომ ამ ხელისუფლებასთან მოლაპარაკების გზით რამეს მიაღწევს, ვერც ერთ რეალურად წარმატებულ მაგალითს ვერ დაასახელებს.

ყველა მოლაპარაკება სრულდება ხელისუფლების სასარგებლოდ: ახალი კონსტიტუციის მიღებით შეიქმნა უარესი კონსტიტუციური სისტემა, ვიდრე ახლა გვაქვს. მერის არჩევნების დანიშვნაც მოჩვენებითი წარმატებაა – არჩევნები საბჭოთა კავშირშიც ტარდებოდა, მაგრამ არავის სჯეროდა, რომ მართლაც რაიმე არჩევანი არსებობდა. ასეთი ფსევდო-წარმატებებით გაცილებით უარესი საქმე კეთდება ქვეყნისთვის და ხალხისთვის, ვიდრე რადიკალური, პირდაპირი განცხადებებით. „დემოკრატიულის“ იმიჯი ხელისუფლებამ ნაწილობრივ სწორედ ასეთი მოჩვენებითი, ფსევდო-დემოკრატიული ნაბიჯებით აღიდგინა.

მონტესკიეს სიტყვებს გავიხსენებ: „ყველაზე საშიშია ის დიქტატურა, რომელიც იმალება კანონიერებისა და სამართლიანობის ნიღბის ქვეშ“.

გაცილებით ადვილია ისეთ დიქტატურასთან ბრძოლა, რომელიც პირდაპირ აცხადებს, რომ დიქტატორია და რომელიც დეკლარირებულად არ აღიარებს დემოკრატიულ ფასეულობებს. ამ შემთხვევაში, ყველასთვის ნათელია, რას ებრძვის. გაცილებით რთულია, ებრძოლო იმ ავტოკრატიულ რეჟიმს, რომელსაც სახეზე დემოკრატიის ნიღაბი აქვს აფარებული და რომელიც ლამაზი სიტყვებით ლაპარაკობს დემოკრატიაზე, სიტყვის თავისუფლებაზე, ადამიანის ღირსებაზე, სამართლიანობაზე და ამ დროს ამის უკან იმალება უკიდურესად ცინიკური დამოკიდებულება ყველა ამ ფასეულობის მიმართ. **■**

ოპოზიციის მოცულობას?

■ ხელისუფლებასთან მოლაპარაკების შანსი არ არსებობს. ეს ადამიანები ნებისმიერი ტიპის დიალოგს გამოიყენებენ მხოლოდ მეორე მხარის მოსატყუებლად და საკუთარი თავის გასაძლიერებლად. ადამიანი, რომელსაც ჯერაც შერჩენია ილუზია, რომ ამ ხელისუფლებასთან მოლაპარაკების გზით რამეს მიაღწევს, ვერც ერთ რეალურად წარმატებულ მაგალითს ვერ დაასახელებს.

ლიბია

"ოღისაა ბანთიანი"-დან ციხიის ჩიხამდე

ლიბიაში სამხედრო კამპანიის დაწყებიდან ერთი თვის თავზე კიდევ უფრო ბუნდოვანია, როგორი იქნება დასასრული.

ვასო კუჭუხიძე

„სახლზე, რომელიც საიფ ალ-არაბი მოამარ კადაფის ეკუთვნოდა, ლამით დამანგრეველი იერიში მიიტანეს. ლიდერის უმცროსი ვაჟი საიფ ალ-არაბი იერიშის დროს მეუღლესთან, მეგობრებთან და ნათესავებთან ერთად შინ იმყოფებოდა. შეტევა ნამდვილ სასაკლავოდ იქცა, რომელსაც 29 წლის საიფ ალ-არაბი და ლიდერის სამი შვილიშვილი შეენირა. თვითონ ლიდერი ჯანმრთელობას არ უჩივის. ის იერიშის დროს ფიზიკურად არ დაზარალებულა“, – ლიბიის ხელისუფლების წარმომადგენელმა მუსა იბრაჰიმმა 30 აპრილს გამართული პრესკონფერენცია ამ ინფორმაციით დაიწყო. პრესკონფერენციის დასრულების შემდეგ მან რეპორტიორები დაბოძილი ნაგებობის დასათვალისწინებლად წაიყვანა. იქაურობა მეტალისა და ცემენტის გროვად იყო ქცეული. ერთ-ერთ კედლებჩამოშლილ ოთახში ტელევიზორი ჯერ კიდევ ჩართული იყო, ტახტზე კი PlayStation-ის კომპაქტ დისკები ეყარა. იქვე, კადაფის რეჟიმის მწვანე დროშის გვერდით, ჯამიდან გადმოცვენილი ხილი იყო მიმოფანტული, ჰომერ სიმპსონის გამოსახულებიანი სახლის ქოშები კი სანახევროდ დამწვარი, მტვერში ეყარა. „საიფ ალ-არაბს მაშინ დაესხნენ თავს, როცა თავის დედასა და მამას, ნათესავებს და სხვა სტუმრებს ესაუბრებოდა. მასზე იერიში მიიტანეს იმ დანაშაულის გამო, რომელიც არ ჩაუდენია“, – დასძინა ბოლოს იბრაჰიმმა და საგანგებოდ აღნიშნა ისიც, რომ ნატოს სამხედრო ძალების ერთ-ერთი საჰაერო იერიშის

დროს დაუნის სინდრომით დაავადებულ ბავშვთა თავშესაფარი დაიბომბა.

ლიბიის კრიზისიდან დაახლოებით სამი თვის თავზე სულ უფრო უკეთ გამოიკვეთა სტრატეგია, რითაც ოფიციალური ტრიპოლი ცდილობს, დასავლეთი ალიანსის საჰაერო კამპანიის წინააღმდეგ განაწყოს. კადაფის საინფორმაციო ომის მთავარი პრინციპი ალიანსის მიერ ჩადენილი სისასტიკეებისა და შეცდომების ხაზგასმავა.

შვილის გარდაცვალების დღეს კადაფიმ მონინალმდეგეებს კიდევ ერთხელ შესთავაზა ცეცხლის შეწყვეტა მიუხედავად იმისა, რომ საკმაოდ კარგად იცოდა – არც ევროპელი ლიდერები და არც ამბოხებულები ლიბიელები დიპლომატიური მოლაპარაკებების რეჟიმს არ დათანხმდებოდნენ. თუმცა კადაფის მხრიდან ესეც კარგად გათვლილი პიარი იყო. ამ ინიციატივით ის შეეცადა, მსოფლიოსთვის დაენახებინა, რომ მშვიდობის დასამყარებლად პირველი ნაბიჯების გადადგმას თვითონ არ თაკილობს მაშინ, როცა მონინალმდეგენის „პაციფიზმს“ მხოლოდ აგრესიით უპასუხობენ.

თუმცა კადაფი სტრატეგიად ხშირად მუქარასა და შანტაჟსაც დაუფარავად მიმართავს. მაგალითად, განცხადებებს იმის შესახებ, რომ სარკოზის საპრეზიდენტო კამპანიას აფინანსებდა და ევროპას არალეგალური მიგრანტებით გაავსებს, დიდი რეზონანსი მოჰყვა. ალიანსის ხმელეთზე გადასხდომის შემთხვევაში ის მოსახლეობისთვის იარაღის მასობრივად დარიგე-

ბით და პარტიზანული ომით იმუქრება. ერთ-ერთ ბოლო ინტერვიუში კი იმასაც ამბობს, რომ აღმოსავლეთ ლიბიის მეამბოხეთაგან განმედიის შემდეგ, ბრძოლის ფრონტს იტალიის ტერიტორიაზე გადაიტანს და ევროპას არა ეკონომიკურად, არამედ იარაღითაც დააჩოქებს.

„მწვანე დიქტატორის“ ამგვარი გათავხედება, პირველ რიგში, დასავლეთის მიერ წარმოებულმა არათანმიმდევრულმა პოლიტიკამ განაპირობა. მას შემდეგ, რაც ნატოს ოფიციალურმა წარმომადგენელმა განაცხადა, რომ კადაფის რეჟიმის დამხობა, სამხედრო კამპანიის მთავარი მიზანი არ არის, ეჭვქვეშ დადგა მისი მომავალიც. გამოდის, რომ ალიანსის პოლიტიკური მიზნები და სამხედრო სტრატეგია ერთმანეთთან შეუსაბამობაშია. თუკი რეჟიმის დემონტაჟი ახლო მომავალში არ მოხდა, დასავლეთი კიდევ ერთ ხანგრძლივ კონფლიქტში ჩაეფლობა.

საქმეს ალიანსსა და მეამბოხეებს შო-

კოალიციური ჯარების მიერ ჩამოგდებული ქურვი მოამარ კადაფის შეილის, საიფ ალ-არაბ კადაფის სახლში, 30 აპრილი 2011

ფოტო: ლუიზა ლაზარი / REUTERS

■ „მწვანე დიქტატორის“ ამგვარი გათავხედება, პირველ რიგში, დასავლეთის მიერ წარმოებულმა არათანმიმდევრულმა პოლიტიკამ განაპირობა.

რის არაკოორდინირებული ქმედებებიც ართულებს. აპრილის ბოლოს ნატოს მიერ მეამბოხეთა რამდენიმე ტანკის განადგურებას ალიანსის ხელმძღვანელობის მხრიდან საკმაოდ კომიკური განცხადება მოჰყვა. მათ აღნიშნეს, რომ არ ფლობდნენ არანაირ ინფორმაციას იმის შესახებ, ჰქონდათ თუ არა მეამბოხეებს საერთოდ მძიმე ტექნიკა და ამიტომ მათი ტანკები კადაფის საკუთრებად მიიჩნიეს. თავის მხრივ, დაქსაქსულობა დაიწყო მეამბოხეთა ბანაკიც. რამდენიმეთვიანი ბრძოლის შემდეგ მათ რიგებში უკვე იჩინა თავი დაღლილობამ და იმედგაცრუებამ. ეს დაეტყო კიდევ ბრძო-

ლის საერთო სურათს. ბოლო რამდენიმე შეტაკება მეამბოხეთა მასობრივი უკანდახევით დასრულდა. ბენლაში კი უკვე მწვავედ განიცდიან ფინანსების ნაკლებობასაც. მეამბოხეთა ეროვნული საბჭოს ფინანსთა დეპარტამენტის წარმომადგენლის, ალი თარჰუნის განცხადებით, ოპოზიციას ყოველი საბრძოლო დღე საშუალოდ 42-45 მილიონი დოლარი უჯდება. მათ ხელში მოქცეული ნავთობისა და გაზის ინდუსტრია კი, გასაგები მიზეზების გამო, იმდენად დაბალი დატვირთვით მუშაობს, რომ თანხა საბრძოლო ოპერაციებზე განუხლ ხარჯებს ვერ ანაზღაურებს. რთულია იმის

პროგნოზირება, თუ რა ბედი ეწევით მეამბოხეებს, როცა მათი რამდენიმეკვირიანი რეზერვი ამოიწურება. ამიტომაც ევროპას ისინი ახლო მომავალში 3 მილიარდი ევროს გადარიცხვას სთხოვენ. ლიბიის კონფლიქტში ხარჯების კატასტროფული ზრდა გერმანიისა და ჩრდილოეთ ევროპის დიდ უკმაყოფილებას იწვევს. საბერძნეთის, ირლანდიისა და პორტუგალიის კრიზისების შემდეგ ფინანსურ შოკში მყოფ ევროპას დამატებით ტვირთად დაანვა ლიბია. შესაბამისად, ევროპელ ლიდერებს შორის უკვე მიდის მოლაპარაკებები, რომ ლიბიელი მეამბოხეების დაფინანსება კადაფის გაყინული ანგარიშებიდან გაგრძელდეს. ამ საკითხის განსახილველად ოფიციალური შეხვედრაც იგეგმება. ფინანსური პრობლემების გარდა ევროპელთა ბანაკში პოლიტიკურმა დაბნეულობამაც იჩინა თავი. ბერლინის წინააღმდეგობა, პარიზის რადიკალიზმი და რომის ცვალებადი სტრატეგია ერთსულოვანი პოზიციის შემუშავებას უშლის ხელს. უკვე ყველაზე ოპტიმისტი ლიდერებისთვისაც ნათელია, რომ საპაერო დარტყმებით კადაფის რეჟიმის დამხობა შეუძლებელია. ლიბიაში სამხედრო შენაერთების შეყვანას კი არც 1973 წლის გაეროს რეზოლუცია ითვალისწინებს და არც ქვეყნის ლიდერებს გააჩნიათ ამის სურვილი. შესაბამისად, ევროპა ჩიხშია. იტალიელი ანალიტიკოსის არტურო ვარველის განცხადებით, ევროპის მთავარი შეცდომა ისაა, რომ მათ ვერ განსაზღვრეს კადაფის ძლიერება და „მგლის გატყავება მის მოკვლამდე შეუდგნენ“. როგორც ჩანს, ბოლო დროს ალიანსმა მისიის სწრაფად დასრულების ახალი სტრატეგია დაისახა – ეერძოდ, კადაფის ფიზიკური ლიკვიდაცია მცირე ოპერაციების საშუალებით. ეს განსაკუთრებით აშკარა კადაფის სახლის დაბომბვის შემდეგ გახდა, როცა ნატოს წარმომადგენელმა განაცხადა, რომ ამ კონკრეტულ შენობაზე მიტანილი იერიში არ ყოფილა შემთხვევითი დარტყმა. ბაზ ალ-აზიზიას დასახლებაში მდებარე კადაფის სახლს ტრიპოლიში დასაბომბ ობიექტთა შორის ერთ-ერთი პრიორიტეტული ადგილი ეჭირა. □

ტერორიზმთან ბრძოლა

მსოფლიო ოსამას შეძება

ფუფუნებაში გაზრდილი ბიჭუნა, მილიარდერი თინეიჯერი, „წმინდა ომების“ ლიდერი და დასავლეთის დაუძინებელი მტერი ლიკვიდირებულია. ვცხოვრობთ თუ არა უფრო უსაფრთხოდ 1 მაისის შემდეგ?

დიანა ჩაჩუა

პაკისტანელი ჟურნალისტი ჰამიდ მირი ერთ-ერთი უკანასკნელი იყო, ვინც ბინ ლადენს 2001 წლის 7 ნოემბერს ინტერვიუ ჩამოართვა. შეხვედრა ქაბულის გარეუბანში ერთ-ერთ სამალავში შედგა. მირი იხსენებს, რომ ბინ ლადენის დაცვამ ის ჯერ აბანოში შეიყვანა და საკუთარი თავის საგულდაგულოდ განმნენდა აიძულა, რათა მასზე მტერის რაიმე ისეთი ნაწილაკი არ ყოფილიყო, რომელიც ამერიკელებს მის მდებარეობას გადასცემდა.

ინტერვიუ საუბრის თანხლებით წარიმართა: ზეთისხილი, ჯემი, კარაქი, უმარილო პური და მწვანე ჩაი. ინტერვიუს მსვლელობისას მირმა ბინ ლადენს დაუსვა კითხვა – ალყაში მოქცევის შემთხვევაში თუ დანებდებოდა მოწინააღმდეგეს. ჟურნალისტის კითხვას მსოფლიოს ნომერ პირველმა ტერორისტმა ხარხარით უპასუხა: „მე ვარ ადამიანი, რომელსაც სიკვდილი უყვარს. ამერიკელებს სიცოცხლე უყვართ. მე ჩავითრევ მათ და შევებრძოლები. მე არ დავნებდები. თუ სიკვდილი მიწერია, მინდა, ტყვიამ მომკლას.“

2011 წლის 1 მაისს, ამ ინტერვიუდან 10 წლის შემდეგ, ამერიკის სპეციალურმა დანაყოფებმა 54 წლის ოსამა ბინ ლადენს სურვილი აუსრულეს და პაკისტანში სპეცოპერაციის შედეგად ტყვიით მოკლეს.

ბინ ლადენის მკვლელობის შესახებ მსოფლიოს ამერიკის პრეზიდენტმა, ბარაკ ობამამ სპეციალური მიმართვით აუწყა: „სამართალი აღსრულდა!“ – წინამორბედი პრეზიდენტის განუხორციელებელი მისია საპრეზიდენტო არჩევნებამდე ერთი წლით ადრე ობამამ შეასრულა.

ბინ ლადენი ისლამაბადიდან 100 კი-

ლომეტრში მდებარე ქალაქ აბათაბადში, სამხედრო აკადემიასთან ახლოს, ჯარისკაცებით სავსე ადგილას, მილიონი დოლარის ღირებულების რეზიდენციაში ცხოვრობდა. ობამას ადმინისტრაციას ეჭვი ეპარება, „ბინ ლადენს ეს პაკისტანში მხარდამჭერი მთავრობის გარეშე შეძლებოდა.“

ტელეკომპანია CNN ამერიკის მთავრობის წარმომადგენლის ინფორმაციაზე დაყრდნობით იუწყება, რომ სპეცოპერაცია თავიდანვე ბინ ლადენის მოსაკლავად დაიგეგმა და მის ცოცხლად აყვანას არც გეგმავდნენ.

ობამას ადმინისტრაციას სადაზვერვო ინფორმაცია ოპერაციამდე არც ერთი ქვეყნისთვის არ გაუზიარებია, მათ შორის არც პაკისტანისთვის. ოპერაციის შესახებ აშშ-ის მთავრობაში ადამიანთა მხოლოდ მცირე ჯგუფმა იცოდა.

პრეზიდენტ ბარაკ ობამას ადმინისტრაციამ პაკისტანს მკაცრი პასუხი მოსთხოვა იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ იმალებოდა ოსამა ბინ ლადენი მთელი ამ დროის მანძილზე მის ტერიტორიაზე. პაკისტანის პრეზიდენტს, ასიფ ალი ზარდარის არ განუმარტავს, თუ როგორ ახერხებდა მსოფლიოს ნომერ პირველი ტერორისტი მის ქვეყანაში ასეთ კომფორტში ცხოვრებას. „ბინ ლადენი არ იყო არსად, სადაც გვეგონა რომ იქნებოდა, ახლა ის მკვდარია,“ – განაცხადა მან. მისი თქმით, ის არასოდეს უჭერდა მხარს პაკისტანში ფანატიზმის განვითარებას. „პაკისტანს „ალ ქაიდა“ სხვა ქვეყნების მსგავსად სძულს. ომი ტერორიზმის წინააღმდეგ, როგორც ამერიკის, ისე პაკისტანის ომია“, – განაცხადა ზარდარიმ ბინ ლადენის მკვლელობის შემდეგ პირველ ოფიციალურ კომენტარში.

ობამას ადმინისტრაცია პაკისტანისთვის ფინანსური დახმარების საკითხის გადახედვას აპირებს. აშშ-ის კონგრესმა 2001 წლის 11 სექტემბრის შემდეგ, პაკისტანის დასახმარებლად 20 მილიარდი დოლარი გამოყო.

ოსამა ბინ ლადენი შესაძლოა, ცოცხალი ყოფილიყო სპეცოპერაციამდე რამდენიმე დღით ადრე, მას რომ WikiLeaks-ის მიერ გამოქვეყნებული ამერიკის

მთავრობის საიდუმლო დოკუმენტები წაეკითხა. მასალებში სავარაუდოდ ადგილსამყოფელად პაკისტანი მოიხსენიება. დოკუმენტებში ასევე კარგად ჩანს, როგორ აკვირდებოდნენ აშშ-ის სპეცსამსახურები ბინ ლადენის კურიერებს, რაც გახდა კიდევ ტერორისტის მოძებნის ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორი.

გავრცელებული ინფორმაციით, ბინ ლადენი პაკისტანში „ყველაზე ახალგაზრდა მეუღლესთან“ ერთად ცხოვრობდა. სიცოცხლის მანძილზე მას მინიმუმ ხუთი ცოლი ჰყავდა. პირველი მეუღლე სირიელი ბიძაშვილი იყო, რომელიც ცოლად 17 წლის ასაკში შეირთო. მეორე და მესამე ცოლები საუდის არაბეთის განათლებული წარმომადგენლები იყვნენ.

■ ოსამას დედა – ჰამიდა – მოჰამედის 11-დან ერთ-ერთი ბოლო ცოლი იყო, რომელსაც სირიული წარმომავლობის გამო – „მონას“, ოსამას კი „მონის ვაჟს“ ეძახდნენ.

მეოთხე კი თინეიჯერი იემენელი იყო, რომელიც მან 90-იან წლებში ავღანეთში ცხოვრებისას შეირთო.

ოსამას მამა – მოჰამედ ბინ ლადენი – ყოფილი იემენელი მუშა იყო, რომელიც მშენებლობის დარგში საუდის არაბეთის უმდიდრეს მაგნატად იქცა. ოსამას დედა – ჰამიდა – მოჰამედის 11-დან ერთ-ერთი ბოლო ცოლი იყო, რომელსაც სირიული წარმომავლობის გამო – „მონას“, ოსამას კი „მონის ვაჟს“ ეძახდნენ. ჰამიდა ლამაზი, კოსმოპოლიტი და განათლებული ქალი იყო, რომელმაც ტრადიციული საუდის არაბეთისთვის მიღებული პირბადე შანელის სამოსში გაცვალა. 1957 წელს ჰამიდა მოჰამედს გაეყარა და მალევე ბინ ლადენების კომპანიის აღმასრულებელს გაჰყვა ცოლად.

ბინ ლადენების ოჯახის ლიდერი მოჰამედი 1957 წელს, ისლამური კალენდრით, 1377 წელს მოკვდა. ოსამა მაშინ

11 წლის იყო. მოჰამედმა სახლები ყოფილ ცოლებსაც დაუტოვა, მათ შორის ჰამიდას, რომელიც იმ დროისათვის ჯერ ისევ მილიარდერის ცოლი იყო. ასეთი მემკვიდრეობის წყალობით ოსამამ ბავშვობა სრულ ფუფუნებაში გაატარა.

ოსამა ბინ ლადენის ცხოვრების ადრეულ წლებში ფანატიზმი მცირე დოზით იყო. Al-Thagh-ის ელიტარული სკოლის მოსწავლეს, 13 წლის ოსამას და სხვა პრივილიგიურულ მოსწავლეებს ინგლისურ ენას ბრაიან ფაიფილდ-შეილერი ასწავლიდა. დასავლურ მედიასთან საუბარში მასწავლებელი იხსენებს, რომ ოსამა „მორცხვი, მოკრძალებული და ზრდილობიანი“ ბიჭი იყო.

70-იანი წლების დასაწყისი ახლო აღმოსავლეთში კულტურული ცვლილებების პერიოდი იყო. ნავთობიდან შემოსავლებმა, ისრაელთან ომმა და დასავლეთთან კონტაქტების გააქტიურებამ საზოგადოებაში ძველი შეხედულებების გადაფასების საჭიროება დააყენა. მოჰამედ ბინ ლადენის შვილების უმრავლესობამ ყველა წამოჭრილ კითხვაზე პასუხი ვესტერნიზაციაში დაინახა, ამიტომაც ზოგი სასწავლებლად ალექსანდრიაში Victoria College-ში, ზოგიც ჰარვარდში, ლონდონში და მაიამიში გაემგზავრა.

თავისი ძმებისგან განსხვავებით, ოსამა საუდის არაბეთში დარჩა და მეფე აბდულას სახელობის Aziz University-ში მენეჯმენტის და ეკონომიკის ფაკულტეტზე ჩააბარა. ამ ეტაპზე იწყება მისი ისლამით დაინტერესება.

მეფე აბდულას სახელობის Aziz University მუსლიმი დისიდენტების ცენტრი იყო. საუდის არაბეთში, უნივერსიტეტების სასწავლო კოლექტივში მუსლიმ რადიკალებს, მათ შორის „მუსლიმთა საძმოს“ ადგილი გარანტირებული ჰქონდათ. ეს რადიკალი მასწავლებლები სტუდენტებს ასწავლიდნენ, რომ დასავლეთის კორუფციული სამყაროსგან თავდასაცავად ისლამის მიმდევრობა აუცილებელი იყო.

მუსლიმი რადიკალების ეს გაკვეთილი ოსამამ კარგად შეისწავლა და საძმოს შეუერთდა. სტუდენტობის პერიოდში მან მნიშვნელოვანი კონტაქტები და-

11 სექტემბრის ტერაქტი ნიუ-იორკში

ამყარა, მათ შორის პრინც ტურკი იბნ ფაისალთან, რომელიც შემდეგ საუდის არაბეთის დაზვერვის სამსახურის ხელმძღვანელი გახდა.

ბინ ლადენისთვის ავღანეთში რუსების წინააღმდეგ ბრძოლა გარდამტეხი ეტაპი იყო. ის მოჯაჰედებს ფინანსურ, ორგანიზაციულ და საინჟინრო დახმარებას უწევდა. ამ პერიოდში მკვლევარი ოსამა მებრძოლთა ლიდერ ოსამად გადაიქცა.

1989 წელს ის ავღანეთიდან საუდის არაბეთში გმირის სტატუსით დაბრუნდა. თუმცა ერთი წლის შემდეგ ბინ ლადენი სამეფო ოჯახს განუდგა. ოსამა მათ საუდის არაბეთში ისეთივე პან-არაბული დანაყოფის შექმნას სთავაზობდა, როგორც ავღანეთში ხელმძღვანელობდა, რაზეც უარი მიიღო. საუდის არაბეთში ამის სანაცვლოდ დახმარება აშშ-ს სთხოვა.

ბინ ლადენს ისლა დარჩენოდა, ეყურებინა, თუ როგორ შემოდიოდა 300 ათასიანი ამერიკული ჯარი მის ქვეყანაში, როგორ აშენებდნენ ბაზებს, სვამდნენ „კოკა კოლას“, ალკოჰოლს და ეფიცებოდნენ მზეს. ბინ ლადენმა ეს საკუთარ ქვეყანაში აშშ-ის შეჭრად აღიქვა. უარყოფილმა 33 წლის ოსამამ ყურეში რელიგიური მკვლევრების და მუსლიმი აქტივისტების ლობირება დაიწყო. ფუფუნებაში და პრივილეგირებულ ოჯახში გაზრდილმა ოსამა ბინ ლადენმა მთელი თავისი ქონება

და განათლება დასავლეთთან ბრძოლას შესწირა. ამის წყალობით, ის მსოფლიოში ყველაზე „სასურველ“ ადამიანად იქცა.

როდესაც ოსამამ ამერიკის წინააღმდეგ გაილაშქრა, მისი ქონება ჯერ ისევ ბინ ლადენების ოჯახის ბიზნესის ბალანსზე ირიცხებოდა, რომელსაც ინვესტიციები ამერიკულ ბიზნესში ჰქონდა ჩადებული.

„ეს არცთუ ისე ცინიკურად ჟღერს. მე შევხვედრილვარ ზოგიერთ ბინ ლადენს. ისინი საკმაოდ სასიამოვნო ხალხია. მათთან ვახშობისას არანაირი პრობლემა არ შეგექმნებოდა. თუმცა ისინი საკუთარ თავთან არიან კონფლიქტში. ისინი წინააღმდეგობრივები არიან. მათ სულელებში ჩახედვას თუ შეეცდებით, თითოში ორ ადამიანს აღმოაჩენთ,“ – იხსენებს ჯექ ბლუმი, სენატის საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტის სპეციალური წარმომადგენელი.

1996 წლის ოქტომბერში ოსამა ბინ ლადენი ქაბულში თალიბანთან შესახვედრად ჩავიდა. ეს ბინ ლადენის კარიერაში ყველაზე მნიშვნელოვანი და გარდამტეხი ეტაპი იყო, რადგან თალიბანის მხარდაჭერის წყალობით ოსამას მსოფლიოს ყველაზე ძლიერი ტერორისტული ორგანიზაციის შექმნისთვის გაეხსნა გზა.

1998 წელს ოსამა ბინ ლადენმა საგანგებო ფაქტა გამოაცხა: „ჯიჰადის მსო-

ფლიო ფრონტი ებრაელების და ჯვაროსნების წინააღმდეგ“. დოკუმენტს ხელს ბინ ლადენი, ალ-ზავაჰირი და სხვა მნიშვნელოვანი ისლამური მოძრაობების ლიდერები აწერდნენ ხელს. გამოცემა Guardian-ის ცნობით, ამ ფაქტვას მაშინ დასავლეთში ისლამის ერთ-ერთმა მკვლევარმა „არაბული პროზის მჭევრმეტყველური და პოეტური ნიმუში უწოდა.“

თუმცა ამ ფაქტვაში პოეტური არაფერი ყოფილა. მასში ეწერა, რომ ამერიკელებისა და მათი მოკავშირეების მკვლელობა მუსლიმების მოვალეობა იყო. ამ დოკუმენტის გამოქვეყნებიდან ცოტა ხანში ბინ ლადენი მედიისთვის მიცემულ ინტერვიუში ამბობდა, რომ მალე რადიკალური მოქმედებების დრო დადგებოდა.

„როდესაც ლიბანში კოშკების დანგრევას ვუყურებდი, მივხვდი, რომ აგრესორი მსგავსი მეთოდით უნდა დაგვესაჯა – იქაც მაღალსართულიანი შენობები უნდა გაგვენადგურებინა. ისინი უნდა მიმხვდარიყვნენ, თუ რა გამოვიარეთ ჩვენ,“ – 2004 წლის 29 ოქტომბერს ტელეკომპანია al-Jazeera-ზე გავრცელებულ მიმართებაში ბინ ლადენი იხსენებდა, თუ როგორ გაუჩნდა ნიუ-იორკის ტერაქტების იდეა.

ზუსტად არავინ იცის, სად იყო ბინ ლადენი ნიუ-იორკის სავაჭრო ცენტრის დანგრევის მომენტში. წყაროების უმე-

აშშ-ს პრეზიდენტი და მისი გუნდი თვალს ადევნებს ბინ ლადენის ლოკედაციის ოპერაციას, თეთრი სახლი, 2 მაისი 2011

■ ბინ ლადენის მკვლელობა 2012 წლის საპრეზიდენტო არჩევნებისთვის ბარაკ ობამას დაცემულ რეიტინგს საგრძნობლად გაზრდის. თუმცა თალიბანი კვლავ განაგრძობს ჩვეულ საქმიანობას.

ტესობა კანდაჰარის სამხრეთით მდებარე უდაბნოს და ორუზგანის მთების ვერსიებს ემხრობა.

სამაგიეროდ, კარგად ახსოვს, სად იყო და რას აკეთებდა 2001 წლის 11 სექტემბერს ბინ ლადენის ნახევარძმას, შარვარდის სამართლის სკოლის კურსდამთავრებულ აბდულას. ტერაქტების შესახებ მან კემბრიჯის Starbucks-ის ყავის რიგში შეიტყო. ჯერ კიდევ ამ ტერაქტებამდე, ის საუდის არაბეთში ოჯახს ეწვია და ცდილობდა დაერწმუნებინა ისინი, რომ ოსამასთან ყველანაირი კავშირი გაენწყვიტათ. წინააღმდეგ შემთხვევაში, აბდულა შიშობდა, რომ ბინ ლადენების ოჯახს და მათი კორპორაციის იმიჯს ზიანი მიადგებოდა.

ბინ ლადენების ოჯახი რამდენიმე მილიარდიან კორპორაციას ფლობს, რომელიც ისლამურ სამყაროში უმსხვილეს სამშენებლო კომპანიას მოიცავს. დღეისათვის კომპანიას 30 ქვეყანაში 32 ათასი ადამიანი ჰყავს დასაქმებული. გამოცემა New Yorker-მა 2001 წელს ამ ოჯახთან დაახლოებული ერთ-ერთი ვა-

შინგტონელი ლობისტის სიტყვები გამოაქვეყნა: „ბინ ლადენებს კაპიტალიზმის და დასავლეთის ჩემზე უკეთ ესმით და გაცილებით მეტი ფულიც იშოვებს.“

ნიუ-იორკის ტერაქტების მომენტში ბინ ლადენების ოჯახის ათობით წარმომადგენელი აშშ-ში იმყოფებოდა. დაზვერვის ფედერალური ბიუროს ნებართვით, საუდის არაბეთის საელჩო ისინი სასწრაფოდ შეკრიბა, რათა შესაძლო აგრესიისგან დაეცვა და ევროპაში გაამგზავრა.

„11 სექტემბრის დროს მუსლიმებს ბოლომდე არ სჯეროდათ, რომ ამ ყველაფრის უკან ბინ ლადენი იდგა. მას ჯერ კიდევ თავისუფლებისთვის მებრძოლის რეპუტაცია ჰქონდა, რომელმაც საბჭოები ავღანეთიდან გაყარა. მათთვის ოსამა გმირი იყო,“ – აღნიშნა CNN-თან ინტერვიუში მიჩიგანის უნივერსიტეტის ახლო აღმოსავლეთის თანამედროვე ისტორიის ლექტორმა ხუან ქოულმა.

თუმცა 11 სექტემბრის შემდეგ „ალ ქაიდას“ მრავალრიცხოვანმა ტერაქტებმა მუსლიმებს ოსამას მიმართ ნდობა

გაუქრო. Pew Research Center-ის ბოლო გამოკითხვა ადასტურებს, რომ მუსლიმურ სამყაროში ოსამას მხარდაჭერის მაჩვენებელი 2003 წლის შემდეგ საგრძნობლად დავარდა. პალესტინაშიც კი, სადაც ოსამას ყველაზე მეტი მხარდამჭერი ჰყავდა, 2003 წლის 72 პროცენტიანი მაჩვენებელი 34 პროცენტამდე დაეცა.

პირველი კითხვა, რაც ოსამა ბინ ლადენის სიკვდილის შემდეგ დასავლეთის ქვეყნებში დაისვა, ეს იყო: „რამდენად უსაფრთხო გარემოში გვინევს ცხოვრება ახლა?“ მოკლევადიან პერსპექტივაში, ვარაუდობენ, რომ „ალ ქაიდას“ ლიდერის მკვლელობა საპასუხო დარტყმებს გამოიწვევს. BBC-ის თანახმად, ალ ქაიდას ლიდერის სიკვდილის გამო, პაკისტანელი თალიბები აშშ-ის მთავრობას შურისძიებით ემუქრებიან. ამის მოლოდინი ამერიკის მთავრობას ბინ ლადენის მკვლელობის მომენტიდან გაუჩნდა, რის გამოც მთელი მსოფლიოს მასშტაბით უსაფრთხოების ზომები გააძლიერა.

თუმცა ექსპერტების გრძელვადიანი, ოპტიმისტური გათვლებით, ოსამა ბინ ლადენის თავიდან მოცილება, დროთა განმავლობაში „ალ ქაიდას“ სახელის გავლენას შეამცირებს.

ერთი რამ, რაშიც ექსპერტებს ეჭვი არ ეპარებათ, არის ის, რომ ბინ ლადენის მკვლელობა 2012 წლის საპრეზიდენტო არჩევნებისთვის ბარაკ ობამას დაცემულ რეიტინგს საგრძნობლად გაზრდის. თუმცა არც ის იწვევს ეჭვს, რომ ბინ ლადენის სიკვდილის მიუხედავად, თალიბანი და მისი ქვედაჯგუფებები კვლავ განაგრძობენ ჩვეულ საქმიანობებს.

„ალ ქაიდა“ შესაძლოა, აღარ არის იმ სიძლიერის ორგანიზაცია, როგორც საწყის პერიოდში იყო, თუმცა ნაკლებად ოპტიმისტი ექსპერტების შეფასებით, თანამედროვე „ალ ქაიდა“ არანაკლები საფრთხის შემცველ ტერორისტულ დაჯგუფებად იქცა. ოსამა ბინ ლადენის უმთავრეს მიღწევად სწორედ იმას მიიჩნევენ, რომ მან შეძლო შეექმნა მსოფლიოში ყველაზე ცნობილი ტერორისტული ორგანიზაცია, რომელსაც თავისი მიზნების მიღწევა მის გარეშე, დამოუკიდებლადაც შეუძლია. ■

თვალსაზრისი

აფხაზეთი ედოქალო

აფხაზეთის მცდელობები – ფანჯარა გაჭრას დასავლეთში და მოიზიდოს უცხოელი ინვესტორები – უმედეგო იქნება, ვიდრე ქვეყნის შიგნით „თამაშის“ წესები არ შეიცვლება.

ინალ ხაშიგი

აპრილში ოფიციალური სოხუმი ძალიან აქტიური იყო. პრეზიდენტი ბაღდათი თურქეთში ჩავიდა, სოხუმს ისრაელის მთავრობასთან დაახლოებული ისრაელელი ბიზნესმენები სტუმრობდნენ, მანამდე კი აფხაზეთში წარმომადგებლობითი გერმანული დელეგაცია ჩამოვიდა, რომლის შემადგენლობაში გერმანიის ზოგიერთი მინის მინისტრებიც კი იყვნენ. ამ ვიზიტების შემდეგ ზოგიერთმა ექსპერტმა თქვა, რომ სოხუმმა სხვა, არარუსულ სამყაროში ფანჯრის გაჭრა დაიწყო.

საკმაოდ ოპტიმისტური პროგნოზი და იმისთვის, რომ იგი გამართლდეს, რამდენიმე ფაქტორის თანხვედრა აუცილებელია.

პირველ რიგში, მნიშვნელოვანია, როგორ იქნება ამ „დანარჩენი“ მსოფლიოს პოზიცია. დასავლეთმა უნდა გააცნობიეროს, რომ აფხაზეთის მიუღებლობასთან დაკავშირებით მისი მკაცრი პოზიცია, რომელიც არა იმდენად საქართველოს მიმართ სიმპათიით, რამდენადაც კრემლის მიმართ მტრული დამოკიდებულებით უფროა ნაკარნახევი, სრული უგუნურება და გაუმართლებელია თუნდაც უკიდურესად რუსოფობული გადმოსახედიდანაც.

ათიოდე წლის წინ რუსეთი ისევე შორს იყო აფხაზეთისგან, როგორც აშშ და ევროპა. შესაძლოა, ვინმეს დაავინყდა, რომ მოსკოვი მაშინ აფხაზეთს ახრჩობდა, როგორც მოსისხლე მტერს. ბლოკადა, რომელსაც კრემლი სოხუმს უწყობდა, ისრაელის მიერ პალესტინისთვის მოწყობილ ბლოკადას ჰგავდა. 16-დან 60 წლამდე მამაკაცებისთვის გზა მდინარე ფსოუს რუსული ნაპირისკენ ჩაკეტილი იყო. იმ პროდუქტების სია,

რომელთა შემოტანა ან გატანა შეიძლებოდა რესპუბლიკიდან, ქალაქის პატარა ნაგლეჯზე ეტეოდა.

თუმცა, ელცინის შემდეგ პუტინი მოვიდა და პერმანენტული მათრახის პოლიტიკა, თაფლაკვერის პოლიტიკამ შეცვალა. შედეგად, აფხაზეთი პოლიტიკურად, ეკონომიკურად, სოციალურად, კულტურულად და ასე შემდეგ, თანდათანობით რუსულ სივრცეში ინტეგრირდა.

და რას აკეთებდა ამ დროს დასავლეთი? იგი, რუსეთის ჯიბრით, არც კი

■ მოსკოვი აუცილებლად იეჭვიანებს აფხაზეთისა და დასავლეთის ნებისმიერი კონტაქტის შემთხვევაში. თუმცა იმის თქმა, რომ მოსკოვს საერთოდ არ უნდა ეს კონტაქტი, არ შეიძლება.

იმჩნევდა აფხაზეთს. როგორც ჩანს, ამ ბოლო დროს დასავლეთმა გააცნობიერა, რომ კონდუქტორზე გაბრაზების გამო ფეხით სიარული სისულელეა. თუმცა, ერთი საქმეა ამის გააზრება, ხოლო მეორე – კონკრეტული ქმედებები. თუ გავითვალისწინებთ, რომ ევროკავშირში აზრთა სხვადასხვაობაა, ხოლო ამერიკული ელიტა ზედმეტად ჯიუტია, უმოქმედობას დასავლეთის მხრიდან კიდევ დიდხანს უნდა შევეგუოთ.

მეორე ფაქტორი, რომელიც აუცილებელია „დანარჩენი“ სამყაროში ფანჯრის

გასაჭრელად, არის რუსეთი. მოსკოვი აუცილებლად იეჭვიანებს აფხაზეთისა და დასავლეთის ნებისმიერი კონტაქტის შემთხვევაში. თუმცა იმის თქმა, რომ მოსკოვს საერთოდ არ უნდა ეს კონტაქტი, არ შეიძლება. ეს რომ ასე იყოს, ვერანაირი ისრაელელები და გერმანელები აფხაზეთში ფეხს ვერ შემოადგამდნენ. თანაც, არ დაგავინყდეთ, რომ უცხოელი სტუმრები სოხუმში სწორედ მოსკოვიდან ჩამოვიდნენ.

თუმცა, ცხადია, ამ პროცესის თვითინებაზე მიშვება კრემლს არაფერში სჭირდება. მის მიერ მოვლილ-მოხსულ ბოსტანში უცხო პირთა შეშვება და მით უმეტეს, მათთვის რაიმე ზედმეტი ფუნქციების მინიჭება აუტყვიარი თავის ატკივებაა. თანაც, მაშინ, როცა ამ „ბოსტანში“ ყველაფერი გადასარევად მიდის – მაგალითად, სულ ახლახან პრეზიდენტმა ბაღდათმა რუსულ გაზეთთან ინტერვიოში თქვა, რომ აფხაზეთის დედაქალაქი მოსკოვია. ასეთი სამოთხის დაკარგვას კრემლი არ დაუშვებს.

და მესამე ფაქტორი, რომელიც აფხაზეთის დასავლეთთან კავშირისთვის არის აუცილებელი, თავად აფხაზეთია. შორეულ პერსპექტივაში, სწორედ აფხაზი ხალხის ნება და გონიერება გახდება დანარჩენ მსოფლიოსთან ურთიერთობის წარმმართველი. ერთი საქმეა რიტორიკა – ლამაზი სიტყვები მრავალვექტორიან საგარეო პოლიტიკაზე, დასავლური ინვესტიციების აუცილებლობაზე, დემოკრატიაზე და მეორეა – კონკრეტული საქმეები.

რეალურად, ძნელია აფხაზეთში ბიზნესის კეთება. წარმოვიდგინოთ სიტუაცია: მაგალითად, გერმანულ კომპანიას აფხაზეთში საინვესტიციო პროექტის

რეალიზება სურს. წარმოვიდგინოთ, რომ ამაზე კრემლის მდუმარე თანხმობაც არსებობს.

და, აი, ჩამოდიან გერმანელები სოხუმში. ხვდებიან პრეზიდენტს, ვიცე-პრეზიდენტს, პრემიერ-მინისტრს, პარლამენტის სპიკერს... მოკლედ, ყველა საჭირო ჩინოვნიკს. მეგობრულ ატმოსფეროში გამართული ამ შეხვედრების შემდეგ, ისინი მიიღებენ ზეპირ გარანტიებს, ხელი მოეწერება ყველა საჭირო დოკუმენტს. ისინი ბრუნდებიან გერმანიაში და ჩამოაქვთ ფული. და უკვე ამის შემდეგ იწყება რეალობა – „ნამიოკები“, რომლებიც ხვედროვნად გადაიზრდება ნილების, „ოტკატების“, ქრთამების მოთხოვნებსა და მუქარებში. თუ გერმანელები ამას კაბინეტში ვერ გაიგებენ, მათ უკვე ქუჩაში აუხსნიან. აქ პრეზიდენტიც ვერაფერს გახდება, რადგან კერძო ინტერესი აფხაზეთში თითქმის კონსტიტუციურ ნორმად იქცა. სისტემა ასე მონყობილი. ამ სისტემის მოშლა არავის

უნდა. იმის გამო კი არა, რომ სრულიად უსინდისოები არიან, უბრალოდ, არ იციან სხვანაირად როგორ უნდა იყოს.

ოთხი წლის წინ ბიჭვინთაში ეკონომიკური ფორუმი მიმდინარეობდა, რამდენიმე ათეული რუსი ბიზნესმენის მონაწილეობით. ფორუმზე სიტყვით გამოვიდა პრეზიდენტი ბალაფში და აფხაზეთის მთავრობის წევრები. ისინი ჰყვებოდნენ შეღავათიან პირობებზე უცხოური ინვესტიორებისთვის, დაბალ გადასახადებზე, იაფ სამუშაო ძალაზე, ძალიან იაფ ელექტროენერჯიაზე და სახელმწიფოს სურვილზე, ხელი შეუწყოს ინვესტირებს, რადგან „ქვეყანას ძალიან სჭირდება ინვესტიციები“. შესვენების დროს მაგიდასთან, სადაც მე ნაცნობ რუს ბიზნესმენთან ერთად ვიჯექი, რომელიც მანამდე 2 წელი უშედეგოდ ცდილობდა აფხაზეთ ბაზარზე დამკვიდრებას, ფორუმის ერთ-ერთი რუსი დელეგატი დაჯდა. იგი პირველად იყო აფხაზეთში. ბუნებამ და ტკბილსიტყვაობამ თავისი

ეფექტი მოახდინა. ახალბედა ბიზნესმენი აღფრთოვანებული იყო და მომავლის გეგმებს სახავდა. ეგონა, რომ თავისი ელდორადო იპოვა. „ერთს გეტყვი, კარგად დაიმასსოვრე – არ გეგონოს, რომ აქ გოიმები არიან,“ – გააფრთხილა იგი ჩემმა თანმხლებმა ბიზნესმენმა.

შემდეგ კიდევ რამდენჯერმე შევხვდი იმ ალტკინებულ ბიზნესმენს. როგორც ჩანს, ბიჭვინთაში შეხვედრის შემდეგ ვილაცას აშკარად მინაზე დაუნარცხებია იგი. არც კი მიკითხავს, როგორ მიდიოდა მისი ბიზნესის საქმე, რადგან ისედაც კარგად ვიცი, როგორ შეიძლება ნავიდეს ბიზნესის საქმე აფხაზეთში.

სტატია მომზადებულია ჰაინრიხ ბოლის ფონდის მხარდაჭერით. ამ პუბლიკაციაში გამოთქმული შეხედულებები და მოსაზრებები არ არის აუცილებელი, გამოსატყვევებს ჰაინრიხ ბოლის ფონდის შეხედულებებს.

Radio **Commersant**

marketing@commersant.ge
+995 32 505 955

ბიზნესის პერსონალური რადიო

Commersant.ge

ინსტიტუტი წარმოადგენს გამაზრებელ

თვითმხვდელი თუ უბედური შემთხვევა

თავში დაჭრილი ვასილ სანოძე ცოცხალია, თუმცა შეძლებს თუ არა ის სრულფასოვანი ცხოვრების გაგრძელებას, ექიმებისთვის უცნობია.

ნინო რობაქიძე

3 მაისს, გამთენიისას, ლუდუშაურის სახელობის ეროვნული სამედიცინო ცენტრის ექიმებმა გადაუდებელი ოპერაცია გაუკეთეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის უფროსს ვასილ სანოძეს.

იმ დილით ეროვნული სამედიცინო ცენტრის ეზო შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და სხვა უწყებების მაღალჩინოსნებმა შეავსეს. საავადმყოფოს ტერიტორიაზე, მედპერსონალისა და სპეციალური საშვების მქონე პირების გარდა, შესვლა ყველას აკრძალა, მათ შორის, ჟურნალისტებსაც.

„როდესაც პაციენტი მოიყვანეს, მაშინვე გავრცელდა საავადმყოფოში ხმა, რომ შსს-ს თანამშრომელი იყო, რომელმაც თვითმკვლელობა სცადა,“ – აცხადებს ლუდუშაურის სახელობის სამედიცინო ცენტრის ერთ-ერთი თანამშრომელი „ლიბერალთან“ საუბარში.

დღის პირველ ნახევარში მაღალჩინოსნის დაჭრას ჟურნალისტებს არავინ უდასტურებდა. შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ღამით მომხდარი ინციდენტის შესახებ ინფორმაცია მხოლოდ შუადღისას გაავრცელა. შსს-ს ცნობით, მოხდა უბედური შემთხვევა და ვასილ სანოძეს საკუთარი ტაბელური იარაღი შემთხვევით გაუვარდა. შსს-ს ადმინისტრაციის უფროსმა შოთა ხიზანიშვილმა კატეგორიულად უარყო თვითმკვლელობის

ვერსია. თუმცა შსს-ში ვერ განმარტავენ, როგორ შეიძლებოდა ადამიანს, რომელსაც იარაღთან ყოველდღიური ურთიერთობის რამდენიმეწლიანი გამოცდილება აქვს, საკუთარი ტაბელური პისტოლეტიდან ტყვია საფეთქელ-

ვასილ სანოძე

ფოტო: ინტერპრესი

თან შემთხვევით მოხვედროდა. ლუდუშაურის ეროვნული სამედიცინო ცენტრის ნეიროქირურგი, გრიგოლ ნანავა განმარტავს, რომ პაციენტს მარჯვენა საფეთქელთან ჰქონდა შე-

მავალი ჭრილობა. შუბლის მარცხენა ნაწილში კი – გამავალი. ნანავას თქმით, ჭრილობის ტრაექტორია იყო ოდნავ ქვემოდან ზემოთ.

ექსპერტ-კრიმინალისტიკის, გია გოგიას განმარტებით, ასეთ შემთხვევებში გამოძიებაში ჩართული უნდა იყოს როგორც სასამართლო ბალისტიკური, ისე სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზა. ექსპერტიზის დასკვნა, როგორც წესი, მყარ საფუძველს იძლევა, რათა კონკრეტულად დადგინდეს, დაზარალებულმა თვითმკვლელობა სცადა, თუ ინციდენტი გაუფრთხილებლობის გამო მოხდა.

მაშინ, როდესაც ვასილ სანოძის ოთახში სროლის ხმა გაისმა, წერეთლის გამზირზე მდებარე სახლში დაზარალებულთან ერთად ოჯახის სხვა წევრებიც იმყოფებოდნენ. არც ერთ მეზობელს გასროლის ხმა არ გაუგია. მათ სანოძეების ბინიდან მხოლოდ ოჯახის წევრების ყვირილი გაიგეს, იმ დროს როცა მათ დაჭრილი შვილი იპოვეს.

მეგობრების ინფორმაციით, იარაღი ვასილ სანოძის სახლში დაბრუნებიდან ნახევარი საათის შემდეგ გავარდა.

ის საღამო შსს გენერალური ინსპექციის უფროსმა მეგობრებთან ერთად გაატარა. მეგობრები შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის, შს მი-

ნისტრის მეუღლის, თაკო სალაყაიას ბიძაშვილის, გიორგი ჯინჭველაძის დაბადების დღეს აღნიშნავდნენ.

ვასილ სანოძის მეგობრები, რომლებიც უბედური შემთხვევის საღამოს მასთან ერთად იყვნენ, იხსენებენ, რომ სანოძე კარგ ხასიათზე იყო და ის სახლამდე მეგობარმა, თბილისის საპატრულო პოლიციის შეფმა გოგა გრიგალაშვილმა მიიყვანა.

როგორც საინფორმაციო სააგენტო „ინტერპრესნიუსი“ იუწყებოდა, ნასვამ მდგომარეობაში მყოფი სუფრის წევრები, მათ შორის, ვასილ სანოძეც, დაახლოებით დილის 4 საათისთვის გამოვიდნენ რესტორან „პურის

სააკაშვილის სპეციალური დავალებით 2004 წელს აჭარაში, საბაჟო სამსახურის და ბათუმის პორტის გასაკონტროლებლად გაგზავნეს. ამ ნაბიჯით მიხეილ სააკაშვილი აჭარის ტერიტორიაზე ცენტრალური ხელისუფლების ძალაუფლების გაძლიერებას ცდილობდა.

სანოძე ყურადღების ცენტრში კვლავ მოექცა 2006 წელს, როცა სანდრო გირგვლიანის მკვლელობის ღამეს იმ სუფრასთან იჯდა, რომელთანაც მოკლულ გირგვლიანს შელაპარაკება მოუვიდა. ვასილ სანოძე ამ დროს შინაგან საქმეთა სამინისტროში მაღალ თანამდებობაზე მუშაობდა და

■ შსს-მ კატეგორიულად უარყო თვითმკვლელობის ვერსია.

თუმცა ვერ განმარტავენ, როგორ შეიძლებოდა ადამიანს,

რომელსაც იარაღთან ყოველდღიური ურთიერთობის რამდენიმეწლიანი გამოცდილება აქვს, საკუთარი ტაბელური პისტოლეტიდან ტყვია საფეთქელთან შემთხვევით მოხვედროდა.

სახლიდან“. თუმცა რესტორნის ადმინისტრაცია ამ სტუმრების რესტორანში ყოფნის ფაქტს არ ადასტურებს.

3 მაისის საღამოსთვის გავრცელდა ინფორმაცია, რომ სანოძის მდგომარეობა შედარებით სტაბილური იყო და რეანიმაციულ განყოფილებაში ის სასუნთქ აპარატზე იყო შეერთებული.

გადაუდებელი ოპერაციის დასრულების შემდეგ ვასილ სანოძე ლუდუშაურის სახელობის კლინიკიდან სასწრაფო დახმარების მანქანით და შინაგან საქმეთა სამინისტროს ესკორტით თბილისის საერთაშორისო აეროპორტში გადაიყვანეს, საიდანაც ის სპეციალური რეისით ისრაელის ერთ-ერთ კლინიკაში მკურნალობის გასაგრძელებლად გადააფრინეს.

ვასილ სანოძე საჯაროდ პირველად „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ გამოჩნდა. ის და თავდაცვის ახლანდელი მინისტრი დათა ახალაია პრეზიდენტ

სნორედ მის დაბადების დღეს აღნიშნავდნენ „შარდენ-ბარში“ შეკრებილი თანამშრომლები, მათ შორის, დათა ახალაიაც. იქვე იყო შს მინისტრის მეუღლე, თაკო სალაყაია. ვასილ სანოძე სანდრო გირგვლიანის საქმის სასამართლო პროცესზე მონაწილე სტატუსით დაკითხეს, თუმცა გირგვლიანის ადვოკატებსა და მეგობრებს ის მკვლელობის ერთ-ერთ დამკვეთად მიაჩნიათ. მაშინ სანოძემ და ახალაიამ „მორალური პასუხისმგებლობის“ გამო თანამდებობები დატოვეს, თუმცა მალევე ორივე მაღალჩინოსანი თანამდებობებზე აღადგინეს.

ვასილ სანოძი საჯაროდ ბოლოს 2009 წელს გამოჩნდა. ოპოზიციური საპროტესტო აქციების დროს ის ტელეკამერებმა მაშინ დააფიქსირეს, როდესაც პარლამენტთან შეკრებილ მომიტინგეებს ჩიტაძის ქუჩაზე მდებარე შენობის ფანჯრიდან წყლით სავსე ცელოფნის პაკეტებს ესროდა. □

სპეციალური შეთავაზება

გამოიწერეთ
ჟურნალი „ლიბერალი“
თითოჯინს ნახევარ ფასად!

წლიური ხელმოწერა
მხოლოდ 55 ლარი!

ისარგებლეთ სპეციალური შეთავაზებით,
გამოიწერეთ ჟურნალი „ლიბერალი“
და მიიღეთ თქვენი ჟურნალი
ყოველ ორშაბათს
თქვენთვის სასურველ ადგილას!

ჟურნალის გამოსაწერად
დაგვიკავშირდით ტელეფონზე:
(899) 48 62 41

ან მოგვანოდეთ თქვენი
საკონტაქტო ინფორმაცია
ელ-ფოსტით: subscribe@liberali.ge

არ შევრჩება
ზურა ეზაბაშვილი

ფოტო: ბაიანა კოჩიაშვილი

2011 წლის 2 მაისს თბილისის კორტეზთან, ვაზაგაშვილის გარდაცვალებიდან ხუთი წლის შემდეგ, შემთხვევის ადგილზე ასეულობით ადამიანი შეიკრიბა.

ზურაბ ვაზაგაშვილის საქმე

"ხოხბების ბიზნესი"

5 წლის წინ კორტებთან ჩაცხრილული ზურაბ ვაზაგაშვილის და ალექსანდრე ხუბულოვის საქმე ისე დაიხურა, რომ არავინ დასჯილა. სარჩელი სახელწოდებით „ვაზაგაშვილი და შანავა საქართველოს წინააღმდეგ“ უკვე ევროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლოდან ელოდება საკუთარ განაჩენს.

სოფო ბუკია, რუსუდან ფანოზიშვილი

2006 წლის 2 მაისს, დაახლოებით დილის 10 საათზე, ივლიტა გაჩეჩილაძეს, რომელიც მტკვრის ქუჩა № 6-ში ცხოვრობს, ქუჩიდან სროლის ხმა შემოესმა. მისი ფანჯრები სანაპიროზე გადის, საიდანაც კარგად ჩანს „დინამოს“ კორტები და მიმდებარე ტერიტორია.

ფანჯრიდან მან ათამდე ხაკისფერ-ფორმიანი და ნიღბიანი ადამიანი დაინახა, რომლებიც მუქი ფერის უცხოური მარკის ავტომანქანას უახლოვდებოდნენ. ავტომანქანა არ მოძრაობდა – იგი კორტების კედელთან ბოძს ცხვირით იყო შეჯახებული. სროლის ხმა კორტების მხრიდან, ანუ კედლის შიგნიდან გამოდიოდა. ივლიტა გაჩეჩილაძე, რომელიც მოვლენებს თავიდან ბოლომდე აღწევდა თვალს, ამბობს, რომ ავტომანქანიდან სროლის ხმა არ გაუგია. მან ავტომანქანის უკანა სალონიდან გადმოვარდნილი ადამიანი დაინახა. გაჩეჩილაძე დარწმუნებულია, რომ ამ ადამიანს ხელში არაფერი ეჭირა. ივლიტა გაჩეჩილაძეს არ გაუგია სამართალდამცავთა მხრიდან რაიმე მოწოდება გაჩერების ან დანებების შესახებ.

იგი იხსენებს, რომ იმ დღეს ქუჩაში ხალხმრავლობა იყო. ამ ყველაფერს კინოკამერით სამოქალაქო ტანსაცმელში ჩაცმული ადამიანი იღებდა.

იმ დღეს, 2 მაისს, დილით, ზურა ვაზაგაშვილის დედა ტელევიზორს უყურებდა, როცა საინფორმაციო გამოშვებაში „ყაჩაღებზე განხორციელებულ სპეცოპერაციაზე“ მოისმინა. კადრებს

რომ შეხედა, საკუთარი შვილის ჩაცხრილული მანქანა ამოიცნო.

უკვე ხუთი წელია, „დინამოს“ კორტებთან, იმ ადგილას, სადაც მუქი ფერის BMW ბოძს შეეჯახა, ზურა ვაზაგაშვილის მშობლები წელიწადში ორჯერ იკრიბებიან: მის დაბადების დღეს – 9 თებერვალს, და გარდაცვალების დღეს – 2 მაისს. გასულ კვირას იქ ასეულობით ადამიანი მივიდა – განათების ბოძთან ყვავილებს ალაგებდნენ და სანთლებს ანთებდნენ.

2006 წლის 2 მაისს შსს-ს კრიმინალური პოლიციის მიერ კორტებთან ჩატარებულ სპეცოპერაციას ზურაბ ვაზაგაშვილის და ალექსანდრე ხუბულოვის სიცოცხლე შეეწირა. სპეცოპერაცია, რომელსაც „კორტების ტრაგედია“ შეარქვეს, სანდრო გირგვლიანის და ბუტა რობაქიძის მკვლელობებთან ერთად, ბოლო დროის ყველაზე განხორციელებულ საქმედ იქცა, რომელიც თავის განაჩენს ახლა უკვე ევროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლოდან ელოდება.

სარჩელი სახელწოდებით „ვაზაგაშვილი და შანავა საქართველოს წინააღმდეგ“ სტრასბურგში მას შემდეგ მოხვდა, რაც საქართველოში ეს საქმე გამოძიებულად და დახურულად ისე გამოცხადდა, რომ ზურაბ ვაზაგაშვილის მკვლელობის ფაქტზე არავინ დასჯილა.

2006 წლის 2 მაისს, შსს-ს სპეცოპერაციიდან რამდენიმე საათში, საგანგებო ბრიფინგი კრიმინალური პოლიციის უფროსმა ირაკლი ქადაგიძემ გამართა.

მან თქვა, რომ „მაკაროვის“, „ჩეხეს“ და „ვალტერის“ სისტემის ოთხი პისტოლეტით შეიარაღებული დამნაშავეები შავი ფერის BMW-ს მარკის ავტომანქანით ბარათაშვილის ხიდის მიმართულებით მოძრაობდნენ. სპეცოპერაცია დაახლოებით 9 საათსა და 45 წუთზე ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე ჩატარდა. ამ ინფორმაციის თანახმად, ყაჩაღური ჯგუფის წევრები ერთ-ერთი ბინის დასაყარალებლად მიდიოდნენ. ხუბულოვისა და ვაზაგაშვილის ლიკვიდაცია კი გარდაუვალი იმიტომ გახდა, რომ მათ სპეციალური დანიშნულების რაზმს შეიარაღებული წინააღმდეგობა გაუწიეს.

სისხლის სამართლის საქმე ორი მიმართულებით აღიძრა. შსს-ს კრიმინალურმა პოლიციამ დაიწყო გამოძიება ხუბულოვის, ვაზაგაშვილისა და ფუთურის მიერ ყაჩაღური თავდასხმის მომზადების ფაქტზე, ხოლო მოგვიანებით პროკურატურამ იმის გარკვევა სცადა, დაარღვია თუ არა პოლიციამ კანონი სპეცოპერაციის ჩატარების დროს. თუმცა, არც ერთი ეს საქმე ბოლომდე გამოძიებული არ არის.

პროკურატურამ, რომელიც ამ საქმეს იძიებდა, ზუსტად იგივე ვერსია გაიმეორა, რომელიც სპეცოპერაციის დღეს შსს-ს მაღალჩინოსანმა ბრიფინგზე გამოთქვა.

საქმეში არსებული შეუსაბამობების გათვალისწინებით, ასევე სრულიად ბუნდოვანი რჩება პასუხი კითხვაზე –

ადამიანის უფლებები

მართლა მიდიოდნენ თუ არა ვაზაგაშვილი და მისი თანხმლები პირები ბინის დასაყარალებლად?

ოფიციალური ვერსიით, კორტებთან სპეცოპერაციის ჩატარების მიზეზი შსს-ს კრიმინალური პოლიციის დეპარტამენტის სამძებრო სამმართველოს მე-6 განყოფილების უფროსის მოადგილის მიერ 2006 წლის 2 მაისს შედგენილი პატაკი გახდა.

პატაკში წერია: „მიღებული ოპერატიული ინფორმაციით, ვაკე-საბურთალოს რაიონში მოქმედი დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრებმა ა. ხუბულოვმა, ზ. ვაზაგაშვილმა და ბ. ფუთურიძემ, ასევე ჯერჯერობით დაუდგენელ სხვა პირთან ერთად, მოამზადეს ყაჩაღური თავდასხმა თბილისში, სავარაუდოდ, ისანი-სამგორის რაიონში, ჯერჯერობით დაუდგენელ პირებზე. მიმდინარე წლის 2 მაისს მითითებული პირები

ინფორმაციაზე, რომელიც მხოლოდ ერთი დღის შემდეგ – 2 მაისს გაიგო.

კრიმინალური პოლიციის უფროსის ირაკლი ქადაგიძის მიერ 1 მაისს დამტკიცებული ბრძანების მიხედვით, „ყაჩაღების“ წინააღმდეგ სპეცოპერაციისთვის დაახლოებით ათკაციანი ოთხი ჯგუფი იქმნება. 40-მდე შეიარაღებული თანამშრომელი „ჯერჯერობით დაუდგენელ“ რაიონში, „ჯერჯერობით დაუდგენელ“ პირებზე „ჯერჯერობით დაუდგენელ“ პირთან ერთად საყარალოდ წასული სამი ადამიანის სათვალთვალოდ მიდის.

პირველ ინფორმაციებში, რომლებიც 2 მაისს სპეცოპერაციის შესახებ გავრცელდა, მხოლოდ ხუბულოვის გვარი ფიგურირებდა. ვინ იყო მეორე ჩაცხრილული ახალგაზრდა, პოლიცია ამის შესახებ ინფორმაციას არ ავრცელებდა. დაცვის მხარე ვარაუდობს, რომ ეს ინ-

22 წლის ზურა ვაზაგაშვილი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, ეკონომიკის ფაკულტეტის მეოთხე კურსზე სწავლობდა. პარალელურად კი, თბილისში, ამბროლაურის ქუჩაზე საკუთარი კაფე ჰქონდა გახსნილი. ახლა, ამ ადგილას არასამთავრობო ორგანიზაციის „გადავარჩინოთ სიცოცხლე“ ოფისია, რომელიც ზურას გარდაცვალების შემდეგ მამამისმა იური ვაზაგაშვილმა დააფუძნა. ოფისი ზურას სიკვდილთან დაკავშირებული დოკუმენტებით, მტკიცებულებებით, ვიდეო და ფოტომასალებით არის სავსე.

„სიკვდილის დღეს ზურა უნივერსიტეტის მაღლივ კორპუსში გამოცდებზე მიდიოდა. დილით შეყვარებული გაიყვანა ინსტიტუტში, თვითონ კი დაიბარა, მალე დავბრუნდებიო“, – იხსენებს იური ვაზაგაშვილი.

ზურაბ ვაზაგაშვილი ნასამართლევ

შსს სპეცოპერაცია კორტებთან. სპეცოპერაციის ადგილი და შსს-ს კადრები შემთხვევიდან რამდენიმე წუთის შემდეგ.

იკრიბებიან საბურთალოს ქუჩაზე სახანძროს შენობის მიმდებარე ტერიტორიაზე. ამავე ინფორმაციით, შესაძლებელია, ისინი გადაადგილდნენ მუქი ფერის BMW-ს მარკის ავტომანქანით. აღნიშნულს გაცნობებთ შემდგომი რეაგირებისთვის“.

„რეაგირება“ ოპერატიული სამძებრო ღონისძიებების ჩასატარებლად კონკრეტული გეგმის შედგენას გულისხმობს. შსს-ს დოკუმენტებში ეს გეგმა მართლაც არსებობს, ოღონდ, იგი 1 მაისით თარიღდება. გამოდის, რომ კრიმინალურმა პოლიციამ 1 მაისს შეადგინა ოპერატიული ღონისძიებების გეგმა იმ

ფორმაცია მას არც ჰქონდა.

ავტომანქანაში მჯდომი კიდევ ერთი ადამიანი – ბუბა ფუთურიძე მძიმედ დაიჭრა. მან მოგვიანებით დანაშაული აღიარა და პროკურატურასთან საპროცესო შეთანხმება გააფორმა: „შემომთავაზეს, დაგვეყარალებინა ვინმე... ზუსტი სახელი მე თვითონ არ ვიცი... ამისთვის შევიძინეთ რამდენიმე იარაღი...“ – უთხრა მან სამართალდამცავებს.

ფუთურიძე ციხიდან უკვე გამოუშვეს, თუმცა ვაზაგაშვილის ოჯახს მასთან კონტაქტი არ აქვს და მისი ადგილსამყოფელის შესახებ არაფერი იცინა.

არ ყოფილა. ნასამართლევ იყო მისი მეზობელი ალექსანდრე ხუბულოვი, რომელიც, პოლიციის მოხსენების მიხედვით, შემთხვევამდე 3 თვით ადრე გამოვიდა ციხიდან. „სინამდვილეში, ესეც ტყუილია. ხუბულოვი არასრულწლოვანი იყო, ციხეში რომ ჩასვეს. ამ შემთხვევიდან 3 თვის კი არა, 3 წლის წინ გამოვიდა ციხიდან. მას შემდეგ ცოლიც შეირთო და ორი შვილიც დარჩა. 3 თვეში როგორ მოასწრებდა?“ – ამბობს ვაზაგაშვილის მამა.

სამძებრო პოლიციის მიერ შედგენილ პატაკში და მოგვიანებით ნაციონალურ ტელეარხებზე გავრცელებული ინფორ-

მაციით, ვაზაგაშვილი, ხუბულოვი და მათი სხვა თანამოაზრეები ყაჩაღური დაჯგუფების წევრები იყვნენ და ერთად მორიგ დანაშაულს გეგმავდნენ.

იური ვაზაგაშვილი მათ სიკვდილამდე ბოლო სამი თვის სატელეფონო საუბრის ჩანაწერების სიას გვიჩვენებს, რომელიც სტრასბურგშიც არის გაგზავნილი. ამ ჩანაწერების მიხედვით, ვაზაგაშვილსა და ხუბულოვს ერთმანეთთან 3 თვის მანძილზე ტელეფონზე ერთხელაც არ უსაუბრიათ. პირველად სწორედ 1 მაისის, სიკვდილის წინა ღამეს დაურეკა ხუბულოვმა ვაზაგაშვილს, თუმცა ეს სატელეფონო ჩანაწერი პოლიციას დღემდე არ გაუხმაურებია და ისევ საიდუმლოდ რჩება, თუ რაზე ისაუბრეს მათ 117 წამის განმავლობაში. პოლიციამ მხოლოდ 2 მაისს დილით ჩანაწერილი საუბარი გამოაქვეყნა, რომლის მიხედვითაც, ხუბულოვი ვაზაგაშვილს

რაც მძიმე დანაშაულია და პოლიციამ ვაზაგაშვილის მისამართი იცოდა, რატომ არ დააკავა იგი მანამდე და რატომ დასჭირდა ამისთვის კორტებთან სისხლიანი სპეცოპერაცია?

კორტებთან მომხდარი ამბავი პირველი სპეცოპერაცია არ ყოფილა, რომელიც იმ პერიოდში შს მინისტრის, ვანო მერაბიშვილის უწყებამ მსხვერპლით დაასრულა. „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის“ ინფორმაციით, 2006 წელს პოლიციის სპეცოპერაციებს სულ მცირე 24 ადამიანი ემსხვერპლა. გირგვლიანისა და ვაზაგაშვილის საქმეებთან ერთად, იმ დროით თარიღდება ასევე ამირან რობაქიძის, გიორგი თელიას (2006 წლის 16 თებერვალი), კიზირიას (2006 წლის 25 თებერვალი) გახმაურებული საქმეებიც.

„საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“, რომელმაც სხვა

იურისტებთან ერთად ასევე ჩაატარა ვაზაგაშვილის საქმის სამართლებრივი ექსპერტიზა, თავის განცხადებაში აღმნიშნავდა, რომ სამართალდამცავ სტრუქტურებში დამნაშავე პირთა დაუსჯელობამ ქვეყანაში დაუსჯელობის სინდრომი დაამკვიდრა და იმის განცდა, რომ მიუხედავად ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმისა, „პოლიციელი ყოველთვის მართალია“.

2006 წლის 24 თებერვალს, კორტების სპეცოპერაციამდე 2 თვით ადრე, როდესაც სანდრო გირგვლიანის მკვლელობის გამო პარლამენტმა შინაგან საქმეთა მინისტრი დაიბარა, ვანო მერაბიშვილს შეკითხვა დაუსვეს ერთ-ერთ სპეცოპერაციაზე, რომელიც პოლიციის მიერ დამნაშავედ მიჩნეული ადამიანის ლიკვიდაციით დასრულდა. პასუხად, მინისტრმა განაცხადა:

„დიახ, ჩვენ ზოგჯერ ოპერაციების

შეხვედრაზე უთანხმდება.

პოლიციის ვერსიით, ამ „ყაჩაღურ დაჯგუფებას“ კორტების ინციდენტამდე ორი დღით ადრე – 30 აპრილს ერთ-ერთი ლომბარდის დაყაჩაღებასთან შქონდა კავშირი. ვაზაგაშვილის მამა ამბობს, რომ 30 აპრილს ზურა მეგობრის ქორწილში მეჯვარე იყო და ამის უამრავი მონმე არსებობს.

საინტერესო აქ ისიც არის, რომ ოპერატიულ გეგმაში, რომელიც შს-ს ვერსიით, 1 მაისს შედგა, ზუსტად არის მითითებული ზურაბ ვაზაგაშვილის სახლის მისამართი. თუ ვაზაგაშვილმა 30 აპრილს ლომბარდი დააყაჩაღა,

■ ჩანაწერების მიხედვით, ვაზაგაშვილსა და ხუბულოვს ერთმანეთთან 3 თვის მანძილზე ტელეფონზე ერთხელაც არ უსაუბრიათ. პირველად სწორედ 1 მაისის, სიკვდილის წინა ღამეს დაურეკა ხუბულოვმა ვაზაგაშვილს, თუმცა ეს სატელეფონო ჩანაწერი პოლიციას დღემდე არ გაუხმაურებია.

განხორციელების დროს გვინევს დამნაშავეების ადგილზე ლიკვიდაცია. ეს არის ჩვეულებრივი, კლასიკური ინსტრუქცია, რომ თუ პოლიციელს ემუქრება საფრთხე, პოლიციელს არათუ უფლება აქვს, ვალდებულია გამოიყენოს იარაღი. რა თქმა უნდა, პოლიციელმა უნდა დაიცვას კანონი და თქვენ თუ გექნება თუნდაც ერთი ფაქტი პოლიციელის მხრიდან ვინმეს ლიკვიდაციის დროს უფლებამოსილების გადამეტების შესახებ, ჩვენ მზად ვართ განვიხილოთ და, ნებისმიერ შემთხვევაში, ეს ადამიანი დაისჯება.“

ათი დღით ადრე – 2006 წლის 14 თებერვალს, პარლამენტში საგაზაფხულო

სესიაზე გამოსვლისას პრეზიდენტი სააკაშვილი „ნულოვანი ტოლერანტობის“ პოლიტიკის დანერგვის წინადადებით გამოვიდა. მისი ინიციატივით სისხლის სამართლის კოდექსში უნდა შესულიყო ცვლილებები, რომელთა მიხედვითაც, წვრილმან დანაშაულზეც კი უნდა გაუქმებულიყო პირობითი სასჯელი: „მე ვაცხადებ ნულოვან ტოლერანტულობას წვრილმანი დანაშაულისთვისაც კი... ქურდები, მძარცველები, ყველა მათგანი ციხეში უნდა წავიდეს... მათ მიმართ ტოლერანტობა არ უნდა იყოს... ეს ყველამ უნდა გაიგოს, სასამართლომაც და ყველამ“, – სააკაშვილის გამოსვლა იმ

დღეს სამართალდამცავების მხრიდან მოდიოდა, რომლებიც ხალხმრავალ ადგილას 4-5 წუთის განმავლობაში ისროდნენ.

მარიამ ცომაია, რომელიც 2006 წლის 2 მაისს დილას საკუთარი მანქანით კორტებთან აღმოჩნდა, ჰყვება: „კორტებთან შუქნიშანზე გავჩერდი. ჩემს წინ მეორე რიგში იდგა ტაქსი, მის გვერდით, მარცხნივ შავი „ბეემვე“, რომელიც „შავი ბუმერი“ მეგონა და ამიტომ ყურადღება მივაქციე. ამ მანქანას რომ ვაკვირდებოდი, უეცრად სირუქში სროლის ხმა გაისმა. ყველა მხრიდან მობრბოდნენ შეიარაღებული უფორმო,

შემდეგ ფორმიანი და ნილბიანი ადამიანები, რომლებიც ისროდნენ „ბეემვე“-ს მიმართულებით. დაახლოებით 1 წუთის შემდეგ „ბეემვე“ მოწყდა ადგილიდან, კორტებისკენ დაიძრა და ბოძს შეეჯახა. მანქანას შეიარაღებული პირები მიცვივდნენ და სროლას განაგრძობდნენ. დანამდვილებით შემიძლია ვთქვა, რომ „ბეემვე“-დან სროლა არ ყოფილა“.

მონწევები იხსენებენ, რომ მას შემდეგ, რაც შავი BMW ბოძს შეეჯახა, შიგნით მყოფები კი უკვე ან მკვდრები ან მძიმედ დაჭრილები იყვნენ, მანქანასთან მისულმა პოლიციელებმა გაუნძრევლად მყოფ მგზავრებს კიდევ ესროლეს.

2011 წლის 2 მაისს თბილისის კორტებთან, ვაზაგაშვილის გარდაცვალებიდან ხუთი წლის შემდეგ, შემთხვევის ადგილზე ასეულობით ადამიანი შეიკრიბა.

დღეს ძალიან ემოციური იყო.

მართლა მიდიოდნენ თუ არა ვაზაგაშვილი, ხუბულოვი და ფუთურიძე ბინის დასაყარალებლად? კორტებთან მომხდარის შემდეგ ეს კითხვა ამ საქმეში მეორეხარისხოვნად იქცა. საქმეში არსებული მტკიცებულებებისა და თვითმხილველების ნაამბობის მიხედვით იკვეთება, რომ, „დინამოს“ კორტებთან შავ „ბეემვე“-ში მყოფი პირები 2006 წლის 2 მაისს 09 საათსა და 45 წუთისთვის, იმ დროს, როცა სპეცოპერაცია ჩატარდა, საზოგადოებისთვის საფრთხეს არ წარმოადგენდნენ.

ბევრად უფრო მეტი საფრთხე იმ

„სადისტურად გვექცეოდნენ. სამედიცინო დასკვნა მოვითხოვეთ და გვითხრეს, რომ გადაქსეროქსების უფლებას ვერ მოგცემთ, თუ გინდათ, ხელით გადაიწერეთო. დედას გადააწერინეს ხელით, შვილის სხეულზე რამდენი ნატყვიარი იყო“, – ჰყვება ვაზაგაშვილის მამა.

სახალხო დამცველის მიმართვით, დამოუკიდებელი ექსპერტიზის სამეცნიერო კვლევითმა ცენტრმა ჩაცხრილული მანქანა გამოიკვლია. ალტერნატიულმა ექსპერტიზამ აჩვენა, რომ შავ „ბეემვე“-ში ყველა ტყვიან მხოლოდ შემავალია და მანქანაში მსხდომებს იარაღი არ გამოუყენებიათ. ამავე ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით კი, სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენლებმა 840 ტყვია ისროლეს.

ივლიტა გაჩეჩილაძეც და მარიამ ცომაიაც დაცვის მხარის მიერ მოწვეული მონწევები არიან, რომელთა ჩვენებები სრულად უგულებელყო გამოიძიებამ.

გამოძიებამ თვითმხილველთა გამოვლენა და დაკითხვა მნიშვნელოვნად არ ჩათვალა, მიუხედავად იმისა, რომ მათი პოვნა რთული არ იყო – იმ დღეს შემთხვევის ადგილზე სხვადასხვა ტელეკომპანიის კამერები მუშაობდნენ, კადრებში ფიგურირებდა უამრავი ადამიანი, ბევრი მათგანი ინტერვიუსაც აძლევდა ჟურნალისტებს მომხდარის შესახებ. პროცესის მწარმოებელმა ორგანომ მტკიცებულებად მხოლოდ იმ პოლიციელთა ჩვენებები მიიჩნია, რომლებიც თავად მონაწილეობდნენ სპეცოპერაციაში.

2009 წელს საქმეში ახალი მასალები

ბის აღმოჩენის გამო მაშინდელმა სახალხო დამცველმა, სოზარ სუბარმა, რომელმაც კორტების სპეცოპერაციას „სახალხო დახვეწა“ უწოდა, პროკურატურაში საქმე ხელახალი გამოძიებისთვის გადაგზავნა. სახალხო დამცველის აპარატი პროკურატურიდან პასუხს დღემდე ელოდება. ამჟამინდელი ომბუდსმენი გიორგი ტულუში ამბობს: „პროკურატურა პასუხს პრინციპულად არ იძლევა. დასკვნა გამომაქვს, რომ ამ საქმის ხელახლა გამოსაძიებლად ნება არ არსებობს. პროკურატურა, როგორც ჩანს, უარს აცხადებს ხელახალ გამოძიებაზე, თუმცა სახალხო დამცვე-

ლისთვის ამის საჯაროდ მოწერა არ უნდა“.

ზურაბ ვაზაგაშვილის მამა ამბობს, რომ სამართალდამცავები მის ოჯახს გამოძიების პროცესში მუდმივად უქმნიდნენ დაბრკოლებებს. მისი თქმით, კორტებთან მომხდარი სპეცოპერაციიდან ერთ წელიწადში მათ დაზარალებულების სტატუსი მოუხსნეს იმის გამო, რომ საქმის დეტალების გამოთხოვნის უფლება არ ჰქონოდათ.

„სადისტურად გვექცეოდნენ. სამედიცინო დასკვნა მოვითხოვეთ და გვითხრეს, რომ გადაქსეროქსების უფლებას ვერ მოგცემთ, თუ გინდათ, ხელით გადაინერეთო. დედას გადაანერინეს ხელით, შვილის სხეულზე რამდენი ნატყვიარი იყო“, – ჰყვება იგი.

სამედიცინო დასკვნაში, რომელიც ზურაბ ვაზაგაშვილის დედამ ხელით გადაინერა, აღნიშნულია:

„ავტომანქანის წინა მარცხენა სავარძელზე ასვენია დაახლოებით 22 წლის მამაკაცის გვამი. გვამი ასვენია ნახევრად განოლილ მდგომარეობაში. გვამს აღნიშნება შემდეგი დაზიანებები: თავი დეფორმირებულია დაზიანებების გამო. თვალის ქუთუთოები დახურულია, პირი ოდნავ ღიაა. მარცხნივ, თხემ-საფეთქლის მიდამოში, დიდი ზომის ჭრილობაა არასწორი ფორმის, საიდანაც ნაწილობრივ ამოვარდნილია თავის ტვინის ნივთიერება. ქვედა ყბის მიდამოში მარცხნივ ჭრილობა... კისრის ქვედა ზედაპირზე ჭრილობა.. გულმკერდის უკანა გვერდით, მარცხნივ, უკანა ილღის ხაზზე ჭრილობა... მარცხენა ბარძაყის შუა და ქვემოთ ექვსი ჭრილობა... მარჯვენა მტევნის და წინა მხრის ზედაპირზე მრავლობითი ჭრილობები. მარჯვენა ბეჭის მიდამოში მოგრძო ფორმის ჭრილობა... მარჯვენა მხრის უკანა და წინა ზედაპირზე ორი ჭრილობა. ერთი ჭრილობა თხემის მიდამოში, მარჯვნივ. ჭრილობა კეფის მიდამოში, მარცხნივ“.

საქმეში, რომელიც სტრასბურგის სამართლოს საქართველოდან გაუგზავნეს, ბევრი სხვა შეუსაბამობაცაა. მაგალითად, სპეცოპერაციიდან გარკვეული პერიოდის შემდეგ განზრახ დაზიანე-

ბული უკანა საქარე მინა (პოლიციის ვერსიით, მანქანაში მსხდომები გაქცევას ცდილობდნენ და პოლიციელების მიმართულებით უკნიდან ისროდნენ, თუმცა სპეცოპერაციის დღეს შემთხვევის ადგილზე შსს-ს მიერ გავრცელებულ კადრებშიც კი ჩანს, რომ უკანა საქარე მინა მთელია და ნატყვიარი არ ეტყობა); ასევე ბუნდოვანებაა მანქანაში აღმოჩენილ იარაღთან დაკავშირებით. გამოძიების მასალებში ერთ-ერთ დოკუმენტში წერია, რომ პოლიციამ ოთხივე იარაღი მანქანის უკანა სკამზე იპოვა. სხვა დოკუმენტში, სადაც ასევე წერია, რომ პოლიციამ 4 იარაღი იპოვა, აღწერილია, როგორ დაუვარდა ტროტუარზე იარაღი მანქანიდან გადმოსულ ფუთურიძეს.

როდის გამოიტანს სტრასბურგის სამართლო „საქართველოს წინააღმდეგ“ სიცოცხლის უფლების ხელყოფისთვის (ევროპის ადამიანის უფლებათა კონვენციის მეორე მუხლი) შესულ მორიგ სარჩელზე გადანყვეტილებას, ჯერჯერობით უცნობია.

იური ვაზაგაშვილის თქმით, ყველა მტკიცებულება არსებობს იმის ნათელსაყოფად, რომ კორტების სპეცოპერაცია განზრახ მკვლელობა იყო:

„ეს საქმე გახსნილია უკვე, მე ყველა მკვლელის სახელი და გვარი ვიცი... მე და ჩემს მეუღლეს დაზარალებულის სტატუსი მოგვიხსნეს და მკვლელი პოლიციელები კი დაზარალებულებად ცნეს. ეს ხალხი ისევე პოლიციაში მუშაობს, დაანინარეს კიდევ. ქადაგიძე, ფირცხალავა, ხიზანიშვილი...“

წელს კორტებთან გამართული აქცია, წინა წლებისგან განსხვავებით, გაცილებით უფრო ხალხმრავალი იყო. იური ვაზაგაშვილი ამ ამბავს სანდრო გირგვლიანის მკვლელობის საქმეზე სტრასბურგის სამართლოს ახლახან გამოქვეყნებულ განაჩენს უკავშირებს: „ადრე მხოლოდ ჩვენ ვიყავით და ერთი ორი ოპოზიციური პარტია თუ შემოგვიერთდებოდა. ახლა ასეულობით ადამიანი მოვიდა, ჩვეულებრივი ხალხი. იმედი მომეცა. სტრასბურგიდან სიმართლეს ველოდები“, – ამბობს იგი. **□**

ოპოზიციის გაგება

მაისის ოხი ხელოვნება

მაისში საქართველოში ერთდროულად ორი რევოლუცია იგეგმება. ერთს „სახალხო კრება“ ჩაატარებს, მეორეს „ქართული პარტია“. ორივე ძალა დარწმუნებულია, რომ ეს რეალურად შესაძლებელია.

მაია ნიკლაური

„მთელი საქართველო მზადყოფნაშია. ქვეყნის მასშტაბით მობილიზებულია 74 კომიტეტი, ახალგაზრდული მოძრაობისა და შეფიცულთა კომიტეტის ათასობით წევრი, „სახალხო კრების“ ათეულობით ათასი აქტივისტი და მხარდამჭერი;

21 მაისს თბილისის, აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს სამოქალაქო წინააღმდეგობის წევრები ფილარმონიასთან, ავლაბრის და ვარდების მოედნებზე შეიკრიბებიან;

ამ სამი წერტილიდან ხალხის ნაკადი თავისუფლების მოედნის მიმართულებით დაიძვრება;

აქციები გაგრძელდება მანამ, სანამ მიხეილ სააკაშვილი თანამდებობიდან არ გადადგება“ – განცხადება, სადაც „სახალხო კრების“ სამომავლო გეგმები იყო ჩამოწერილი, ერთ-ერთმა ლიდერმა ნონა გაფრინდაშვილმა გასულ კვირას მოძრაობის ოფისში წაიკითხა.

„სახალხო კრება“ სახალხო გამოსვლებს 21 მაისიდან იწყებს. კრების წევრები წლების მანძილზე ოპოზიციის მიერ დანერგილ სტრატეგიას ცვლიან და აქციების გამართვას პარლამენტის ნაცვლად თავისუფლების მოედანზე აპირებენ.

მოძრაობის არაფორმალური ლიდერი

„სახალხო კრება“ ნინო ბურჯანაძის ხელმძღვანელობით რევოლუციას გეგმავს, მაისი 2011

„დემოკრატიული მოძრაობა – ერთიანი საქართველოს“ თავმჯდომარე ნინო ბურჯანაძე „ლიბერალთან“ ინტერვიუში ამბობს, რომ მისი საქართველოში „ეგვიპტისა და ტუნისის რევოლუციებზე უფრო მშვიდობიანი და წარმატებული პროცესების მომსწრენი გავხდებით“.

ბურჯანაძის თქმით, „სახალხო კრების“ მთავარი ლოზუნგი იქნება „წადი მშვიდობით!“

„არ ვაპირებთ კვირების განმავლობაში ერთ ადგილზე დგომას და „გადადექი, გადადექი“ ძახილს. გამოვიყენებთ სამოქალაქო წინააღმდეგობის ყველა ფორმას, რომელიც მთელ მსოფლიოში დაშვებულია იმისთვის, რომ დარღვეული კონსტიტუციური უფლებები აღვადგინოთ. ძალიან მნიშვნელოვანია, ხელისუფლებამ გაიაზროს, რომ თუ ძალადობას გადაწყვეტს, ძალიან მწარე პასუხს მიიღებს ნებისმიერი ძალის გადამეტების შემთხვევაში“, – განაცხადა ბურჯანაძემ.

„სახალხო კრების“ ლიდერი ამბობს, რომ

„სახალხო კრების“ გამოსვლებში ჩართვას არ აპირებს „ქართული პარტია“, რომელიც გაზაფხულზე საკუთარი რევოლუციისთვის ემზადება. მათი რევოლუციაც, „სახალხო კრების“ მსგავსად, მისიშია დაგეგმილი.

„ქართული პარტიის“ ლიდერი სოზარ სუბარი „სახალხო კრებას“ საკუთარ რევოლუციაზე ეპატიჟება – „თუკი კრება ჩვენს აქციას შემოუერთდება, შეგვიძლია ერთად ბევრი რამ ვაკეთოთ“, – განაცხადა მან 2 მაისს, ჟურნალისტებთან საუბრისას.

სუბარის პარტია „სახალხო კრებას“ დაასწრებს და ხელისუფლების შეცვლას 9 მაისს, სიმბოლურად, „ფაშიზმზე გამარჯვების დღეს“ დაიწყებს. პარტიის კიდევ ერთი ლიდერის, ეროსი კინმარიშვილის ცნობით, მთელი საქართველოს მასშტაბით აქციები საგარეჯოდან დაიწყება და საქართველოს ყველა რაიონს მოიცავს. აქციები იქნება, როგორც „მასშტაბური, ასევე მცირემასშტაბური, თემატური და ძალიან მრავალფეროვანი“.

„ქართული პარტია“ ხელისუფლების შე-

ის ინგრედიენტები, რომელიც ინვესტს იმ მუხტს, რომელსაც შეუძლია ამ რეჟიმის შეცვლა, – განაცხადა ეროსი კინმარიშვილმა 4 მაისს.

მან იმ პარტიებს, რომლებიც ხელისუფლებასთან საარჩევნო კოდექსის ცვლილებას განიხილავენ მოუწოდა, რომ ხელისუფლების „ლედის ფოთლად“ არ იქცნენ და გვერდით დაუდგნენ რადიკალურ ძალებს. თუმცა ამ პარტიებს სხვა გეგმები აქვთ და საარჩევნო კანონმდებლობის დახვეწაზე მუშაობის გაგრძელებას არჩევენ.

ირაკლი ალასანიას „თავისუფალი დემოკრატები“, „რესპუბლიკური პარტია“, „ახალი მემარჯვებები“, „ქრისტიან-დემოკრატები“, „ეროვნული ფორუმი“, „საქართველოს გზა“ აქციებში მონაწილეობას ჯერჯერობით არ გეგმავენ.

ენ. „ოპოზიციური რვიანი“ ხელისუფლებასთან ექვსი თვის განმავლობაში აწარმოებდა მოლაპარაკებებს საარჩევნო რეფორმებთან დაკავშირებით. პროცესი მარტში ჩიხში შევიდა და შეჩერდა. ამ მოლაპარაკებებს რაიმე შედეგი ჯერჯერობით არ მოჰყოლია.

გასულ კვირას მმართველმა პარტიამ განაცხადა, რომ ოპოზიციურ „რვიანთან“ ძველ ფორმატში მოლაპარაკებების განახლებას არ აპირებს. უმრავლესობის ლიდერმა პავლე კუბლაშვილმა 4 მაისს თქვა, რომ ოპოზიციურ პარტიებს ინდივიდუალურ რეჟიმში – ყველას ცალ-ცალკე დელაპარაკებებიან.

„რვიანმა“ ერთიანი ძალით თითქმის ვერც ერთ დამთმობაზე ვერ დაითანხმა ხელისუფლება. შესაბამისად, შესაძლებლობა, რომ ის ცალ-ცალკე კონსულტაციების გზით სახელისუფლებო გუნდთან პრინციპულ შეთანხმებას მიაღწევს, ძალიან მცირეა.

მოლაპარაკებების პროცესს მიღმა დარჩენილი რადიკალური ოპოზიცია ამ დილოგს იმთავითვე უპერსპექტივოდ მიიჩნევდა. როგორც ჩანს, რადიკლების პროგნოზი ამ შემთხვევაში გამართლდა. ახლა, გამოცხადებული რევოლუციების დაწყების წინ, საარჩევნო რეფორმის საკითხებზე მოლაპარაკებების შეწყვეტა, როგორც კიდევ ერთი დადასტურება, რომ „ამ ხელისუფლებასთან დილოგი უშედეგოა“, მხოლოდ რადიკალური ოპოზიციისთვისაა ხელსაყრელი. ■

■ მოლაპარაკებების პროცესს მიღმა დარჩენილი რადიკალური ოპოზიცია დილოგს იმთავითვე უპერსპექტივოდ მიიჩნევდა. როგორც ჩანს, რადიკლების პროგნოზი ამ შემთხვევაში გამართლდა.

მიზნის მისაღწევად ოპოზიციის გაერთიანება აუცილებელი არ არის, თუმცა საპროტესტო გამოსვლებში მონაწილეობისკენ სხვა ოპოზიციურ პარტიებსაც მოუწოდებს.

ოპოზიციის ერთიანობა, როგორც ყოველთვის, დღესაც კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას.

მაგალითად, კახა კუკავას, ზვიად ძიციურისა და კობა დავითაშვილის რევოლუციაში მონაწილეობა-არმონაწილეობის ბედი მთლიანად „ხალხის ხელშია“. ეს პოლიტიკური ლიდერები ამბობენ, რომ აქციებში მონაწილეობას მხოლოდ იმ შემთხვევაში მიიღებენ, თუ ქუჩაში ბევრი ხალხი გამოვა და გამოსვლები მასობრივ ხასიათს მიიღებს.

„თუ მასობრივი აქციები დაიწყება, ვისი დაწყებულებაც უნდა იყოს, შევუერთდებით. მაგრამ, ეს არ უნდა იყოს უბრალოდ „ორთქლის გამოშვება“, – განაცხადა კახა კუკავამ.

საცვლელად დაარსების დღიდან ემზადება. როგორც პარტიაში ამბობენ, ამ ერთი წლის განმავლობაში რეგიონული ოფისების გახსნით იყვნენ დაკავებული და ახლა მიზნის მისაღწევად მხარდამჭერების მობილიზაციის დრო დადგა.

ქართულ მედიაში გავრცელებული ინფორმაციით, ცოტა ხნის წინ „ქართულ პარტიას“ რუსეთში მოღვაწე ქართველი ბიზნესმენი კონსტანტინე გოგელია შეუერთდა. გასულ კვირას გოგელიას მეუღლემ – მაკა ასათიანმა ტელეკომპანია „მესტროს“ აქციების 25 პროცენტი შეიძინა. ქართული მედია ამ ფაქტსაც „ქართულ პარტიის“ გააქტიურებას და პარტიაში გოგელიას განევრიანებას უკავშირებს.

„სიტუაცია ყველა თვალსაზრისით მისულია ისეთ მდგომარეობამდე, რომ უნდა მოხდეს განმუხტვა და ეს სიტუაცია უნდა განიმუხტოს წელს. ჩვენ ვართ ზუსტად ის მოლოტოვის კოქტეილი, რომელშიც არის

საქართველო და რუსეთი

WTO, ხუსეთი და საჩხთოვლო - ხანნი მეოხა

ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციაში განახლებული მოლაპარაკებების მეორე რაუნდში ქართულმა მხარემ კონკრეტული წინადადებები წარადგინა იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა გაკონტროლდეს ორი საგუშაგო – როკის გვირაბის გავლით სამხრეთ ოსეთში და აფხაზეთში, მდინარე ფსოუზე.

ოლესია ვართანიანი, რადიო „თავისუფლება“, სპეციალურად „ლიბერალისთვის“

29 აპრილს ქართული და რუსული მხარეების წარმომადგენლები ერთმანეთს ნეიტრალურ ტერიტორიაზე – შვეიცარიაში შეხვდნენ. მათ უნდა განეხილათ ის პირობები, რის სანაცვლოდაც თბილისი მხარს დაუჭერს რუსეთის მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში განევრინებას.

მოლაპარაკებების დასასრულს მხოლოდ ქართული მხარის წარმომადგენლები დათანხმდნენ ჟურნალისტებთან საუბარს. პრემიერ-მინისტრის მრჩეველმა თამარ კოვზორიძემ განაცხადა, რომ რუსულ მხარესთან საუბარი „არსებით საკითხებზე“ შედგა.

„საქართველოს მოთხოვნა არის უცვლელი და ეხება საბაჟო-გამშვებ პუნქტებზე ერთობლივად შეთანხმებული სქემის ჩამოყალიბებას, რომ ერთობლივად შემუშავებული მონიტორინგის მექანიზმი გვექონდეს სავაჭრო მიმოქცევაზე“, – განაცხადა კოვზორიძემ.

მან უარი განაცხადა მონიტორინგის კონკრეტული მექანიზმის აღწერაზე, რადგან რუსულ მხარესთან შეთანხმებით, მოლაპარაკებების დეტალები არ უნდა გასაჯაროვდეს.

მოლაპარაკებების ასეთი მსვლელობა შეიძლება მნიშვნელოვნადაც მოგვეჩვენებოდეს, თუ დავივიწყებთ თბილისისა და მოსკოვის შეთანხმების მრავალწლიანი წარუმატებელი მცდელობების ისტორიას ზუსტად ამ საკვანძო პუნქტზე – როგორ და ვინ უნდა აკონტროლოს გამშვები პუნქტები აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში. მოლაპარაკებები აქამდე სწორედ ამ საკითხზე შეუთანხმებლობის გამო წყდება, ან უბრალო ფორმალურად იქცეოდა ხოლმე.

ახლაც, არაფერი მოასწავებს სცენარის

სხვაგვარად განვითარებას. „პოლიტიკის არანაირი საფუძველი არ არსებობს“, – აცხადებს „ლიბერალის“ წყარო საქართველოს ხელისუფლებაში, რომელიც კარგად იცნობს მოლაპარაკებების დეტალებს.

დიპლომატიის ოსტატობა

წლების განმავლობაში, საქართველოს ხელისუფლება, ამერიკის მხარდაჭერით, რუსეთისაგან ითხოვდა, რომ გამშვები პუნქტები აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში ქართველ მესაზღვრეებს გაეკონტროლებინათ. როდესაც აგვისტოს ომის შემდეგ რუსეთმა ორივე დე-ფაქტო რესპუბლიკა აღიარა, დაიწყო სხვა ვარიანტების განხილვა: „შესაძლოა სხვა კომპრომისები, მათ შორის, საერთაშორისო ორგანიზაციების ყოფნაც“, – განაცხადა გიგა ბოკერიაშვილი გასული წლის ოქტომბერში ჟენევის მოლაპარაკებების მორიგი რაუნდის შემდეგ გამართულ პრესკონფერენციაზე.

რუსულმა მხარემ ყველა ასეთი ვარიანტის განხილვაზე უარი განაცხადა. რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ საჯაროდ ურჩია თბილისს, შეენწყვიტა რუსეთის ვმო-ში განევრინების „პოლიტიზირება“.

როგორც ჩანს, ქართულმა მხარემ მოსკოვის პოზიცია მხედველობაში მიიღო და ტაქტიკა შეცვალა. მოლაპარაკებების მეორე რაუნდისათვის თბილისმა მოამზადა წინადადება, რომელიც ვმო-ს ოფიციალური დოკუმენტებით იყო გამყარებული. ქართული დელეგაციის წევრმა, საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილე სერგი კაპანაძემ უარი განაცხადა საუბრის დეტალების განხილვაზე, თუმცა აღნიშნა:

„ჩვენ რუსეთის წარმომადგენლებს წარ-

უდგინეთ კონკრეტული წინადადებები, თუ როგორ უნდა მოვიქცეთ, რომ გამშვებმა პუნქტებმა აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში ვმო-ს წესდების ფარგლებში იმუშაონ“.

წესდება ეფუძნება ძირითად სატარიფო და სავაჭრო ხელშეკრულებებს (GATT), რაც 1994 წელს გადაიხედა და დამტკიცდა. იგი ვმო-ს წევრ ქვეყნებს ავალდებულებს, რომ ორგანიზაციის დანარჩენ წევრებთან თავისუფალი და გამჭვირვალე წესებით ითანამშრომლონ.

ამ ხელშეკრულების ერთ-ერთი მუხლი განმარტავს, თუ როგორ უნდა მუშაობდეს საბაჟო-გამშვები პუნქტი საზღვარზე. ეს მუხლი ზუსტ მექანიზმებს არ აღწერს, თუმცა აწესებს კონკრეტულ ვალდებულებებს. მაგალითად, ქვეყნის საბაჟო დეპარტამენტს ჰქონდეს შესაძლებლობა, საბაჟოზე იმპორტირებული საქონლის დეკლარირებული ფასები გადაამოწმოს.

ცხადია, ასეთი გადამოწმება ვერ მოხერხდება, თუ ქართული და რუსული მხარეები აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის სასაზღვრო პუნქტებზე კონკრეტული კონტროლის მექანიზმზე ვერ შეთანხმდებიან.

გასულ კვირას, რუსული პრესა უცნობ წყაროზე დაყრდნობით წერდა, რომ განხილვა კონტროლის განხორციელება კოსმოსური თანამგზავრიდან გადაღებული ფოტოებითაც. თუმცა საეჭვოა, ამას თბილისი დათანხმდეს. როდესაც საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთ წევრს ამ საკითხზე კომენტარის გაკეთება ვთხოვეთ, მან გაიცინა და თქვა, რომ ეს ვარიანტი ლაპარაკადაც არ ღირს.

ბრალდებათა ბაცვლა

განახლებული მოლაპარაკებების პირველი სხდომიდან სამი დღის შემდეგ, ერთ-ერთმა რუსულმა არხმა რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის ინტერვიუ გადასცა, სადაც ის აცხადებდა, რომ რუსეთს საქართველოს გვერდის ავლითაც შეუძლია ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციაში შესვლა. ლავროვი ასევე ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის მარაკემის შეთანხმებას, რომლის თანახმადაც ორგანიზაციაში ახალი წევრის მიღება წევრი ქვეყნების 2/3-ის მხარდაჭერითაც შეიძლება.

ორი კვირის წინ, სოხუმში, პრესკონფერენციაზე, მეორე რუსულ-ქართულ შეხვედრამდე ცოტა ხნით ადრე, ლავროვს ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის შესახებ იგივე კითხვა კიდევ ერთხელ დაუსვეს: აპირებს თუ არა რუსეთი საქართველოს გვერდის ავლით ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციაში შესასვლელად ალტერნატიული გზის გამოყენებას? ამჯერად მისი პასუხი უფრო თავშეკავებული იყო:

„არ მინდა ამ თემის დეტალებს შევეხო. ასეთი შესაძლებლობები არსებობს, მე ამაზე ვისაუბრებ და ახლაც ვადასტურებ. ეს

ახალმა წევრმა ორგანიზაციაში შესვლამდე წესდებით განსაზღვრული პროცედურების მთელი რიგი უნდა გაიაროს.

სანამ რუსეთის ვმო-ში განწევრიანების საკითხი ორგანიზაციის მმართველი ორგანოს მინისტრთა კონფერენციის კენჭისყრაზე დაისმება, ამ საკითხზე სპეციალური ანგარიში უნდა მომზადდეს. უნდა განისაზღვროს, რამდენად მზადაა რუსეთი გასაწევრიანებლად. ეს ანგარიში კონსენსუსის გზით უნდა მიიღონ და დაამტკიცონ ვმო-ს წევრებმა, მათ შორის, საქართველომაც.

„ასე რომ, თუ მათ სურთ მოლაპარაკება, უნდა წავიდნენ დათმობებზე“, – აცხადებენ საქართველოს მთავრობაში.

Deadline

„პირველი, რასაც წელს გვინდა მივალნიოთ – ეს რუსეთის ვმო-ში განწევრიანება“, – აპრილის შუა რიცხვებში ეს განცხადება ბარაკ ობამას „მარჯვენა ხელმა“, ამერიკულ-რუსულ საკითხებში პრეზიდენტის მრჩეველმა მაიკლ მაკფოლმა გააკეთა.

ჩვენ ეს გვჭირდება იმის საჩვენებლად, რომ ჩვენი მხრიდან არის მტკიცე განზრახვა რუსეთში სავაჭრო ინვესტიციების განსახორციელებლად. პრეზიდენტი, ვიცე-პრეზიდენტი, ელჩი – ყველა, ვისაც ეხება ეს საკითხი, აცხადებს, რომ მხარს უჭერთ რუსეთის ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციაში განწევრიანებას და გვინდა, რომ ეს წელს მოხდეს“.

ამერიკის მთავრობის ასეთი პოზიცია ეხმიანება რუსული მხარის განცხადებებს, რომ ვმო-ს წევრობის მიღება მათ წელს სურთ. ერთადერთ დაბრკოლებად საქართველო რჩება.

თუ რუსეთი უახლოეს თვეებში თბილისთან შეთანხმებას ვერ მიაღწევს, მისი ვმო-ში განწევრიანების საკითხის გადახედვა, სავარაუდოდ, კიდევ ორი წლით გადაიდება. კენჭისყრა ორგანიზაციაში ახალი წევრების მიღების შესახებ მინისტრთა კონფერენციაზე შედგება, რომელიც ორ წელიწადში ერთხელ იმართება. მორიგი შეხვედრა 2011 წლის მეორე ნახევარში უნდა გაიმართოს.

ასე რომ, თუ რუსეთი გადაწყვეტს, დათმობაზე წავიდეს და ნაბიჯები საქართველოს სასარგებლოდ გადადგას, ეს უახლოეს თვეებში უნდა გააკეთოს. □

■ თუ რუსეთი უახლოეს თვეებში თბილისთან შეთანხმებას ვერ მიაღწევს, მისი ვმო-ში განწევრიანების საკითხის გადახედვა, სავარაუდოდ, კიდევ ორი წლით გადაიდება.

ლავროვის ამ განცხადებამ თბილისი განარისხა. საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრმა გრიგოლ ვაშაძემ მას „შანტაჟი“ უწოდა. მოგვიანებით, რუსმა დიპლომატებმა თავის მართლება დაიწყეს. ისინი საუბრობდნენ, რომ ლავროვის ინტერვიუ ჩაინერა მოლაპარაკებების პირველ რაუნდამდე სამი დღით ადრე და ეს არ შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც მოსკოვის საბოლოო პოზიცია.

შესაძლებლობები იმ პრინციპებს ეყრდნობა, რომელზედაც ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციაა დაფუძნებული“, – განაცხადა ლავროვმა.

თუმცა რუსი დიპლომატების ასეთ განცხადებებს საქართველოს მთავრობაში დიდი მღელვარება არ გამოუწვევია. მიუხედავად იმისა, რომ შესაბამისი პუნქტი ვმო-ს მარაკემის შეთანხმებით მართლაც არის გათვალისწინებული, ნებისმიერმა

უხეო ტყეები

იმის გამო, რომ ხელისუფლება არ ფლობს ინფორმაციას ტყის რეალური მარაგების შესახებ, ათასობით სალი ხე წლების განმავლობაში უნებართვოდ იჭრება.

მარი როჩიკაშვილი

საქართველოში ტყეების ჩეხვა 90-იანი წლებიდან დაიწყო. მაშინ შეუბრუნდა ერთადერთი საშუალება იყო და სახელმწიფოსაც კონტროლის მექანიზმები დაკარგული ჰქონდა.

სახელმწიფომ უკანონო ქრის წინააღმდეგ ბრძოლა მხოლოდ 2007 წელს

გამოაცხადა. „წლების განმავლობაში სატყეო სექტორში იყო განუკითხაობა, ალბ-მიცემობა, კორუფცია. ჩვენი მთავარი ამოცანაა, დავამყაროთ წესრიგი და ჩვენ ამას დავამყარებთ ყოველგვარი შეფერხების გარეშე და ვერანაირი წინააღმდეგობა ვერ გაჭრის!“ – განაცხადა

ბუნებრივი რესურსების მაშინდელმა მინისტრმა დავით ტყეშელაშვილმა.

2003 წლის შემდეგ დავით ტყეშელაშვილი რიგით მე-3 იყო, რომელმაც გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მინისტრის პოსტი დაიკავა და სატყეო სექტორში რეფორმები დაიწყო.

მას შემდეგ კიდევ 4 მინისტრი შეიცვალა. მიუხედავად ამისა, დღემდე არ არის დამტკიცებული საქართველოს სატყეო პოლიტიკისა და სტრატეგიის განმსაზღვრელი რაიმე ეროვნული დოკუმენტი.

„ყველა მინისტრი თავის მოღვაწეობას სატყეო სექტორის რეფორმირების შესახებ განცხადებით იწყებდა. თითოეული მათგანის რეფორმის კურსი კი რადიკალურად განსხვავდებოდა მისი წინამორბედისაგან“, – ამბობს არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივას“ წარმომადგენელი ირაკლი მაჭარაშვილი მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფომ არ იცოდა, რეალურად, რა მოცულობის და ხარისხის ტყეს ფლობდა, დავით ტყეშელაშვილმა რეფორმის ძირითად პრიორიტეტად კერძო კომპანიებზე ტყეების მრავალწლიანი ლიცენზიით გაცემა დაასახელა.

2002 წლიდან მსოფლიო ბანკის 15 მილიონიანი პროექტის ერთ-ერთი კომპონენტი ტყეების ინვენტარიზაცია იყო, თუმცა 2007 წელს მთავრობამ გადაწყვიტა, რომ მსოფლიო ბანკის კრედიტი ტყის ინვენტარიზაციაზე აღარ დაეხარჯა. მინისტრმა მსოფლიო ბანკის წარმომადგენელს წერილი გაუგზავნა, რომელშიც ამტკიცებდა, რომ დაგეგმილი იყო ტყით სარგებლობის გრძელვადიანი ლიცენზიების აუქციონის წესით გაცემა და არ იყო მიზანშეწონილი ასოციაციის რესურსების ხარჯვა ინვენტარიზაციაზე. მინისტრი წერილში აღნიშნავდა, რომ უმჯობესი იყო, ეს თანხა სატყეო დეპარტამენტის ოფისების შეკეთებას, მანქანების შეძენასა და ტრენინგების ჩატარებას მოხმარებოდა.

ამ წერილის მიღების შემდეგ საერთაშორისო განვითარების სააგენტომ პროექტი შეაჩერა, ერთ თვეში კი პროექტი ოფიციალურად შეწყდა. საქართველოს მთავრობა იძულებული გახდა, 11 მილიონი დოლარის ეკვივალენტი ლარში მსოფლიო ბანკისთვის უკან დაებრუნებინა.

მთავრობამ ინვენტარიზაციაზე თანხები სახელმწიფო ბიუჯეტიდანაც ვერ გაიმეტა და ტყის ინვენტარიზაცია ლიცენზიანტებს დააკისრა. ანუ კომპანიას, რომელიც აუქციონზე გაიმარჯვებდა და

ხის ჭრის უფლებას მოიპოვებდა, ტყის სრული აღწერა უნდა ჩატარებინა და მის მიერვე მოსაპოვებელი რესურსის ოდენობაც დაედგინა.

„როგორ შეიძლება შენი საკუთარი რესურსების აღწერა მინდო მას, ვინც უნდა ისარგებლოს ამ რესურსებით? რა თქმა უნდა, ის საკუთარ ინტერესებს დაიცავს. ეს მიდგომა სრულიად მიუღებელი იყო“, – ამბობს აგრარული უნივერსიტეტის სატყეო დეპარტამენტის უფროსი, სრული პროფესორი, თეიმურაზ კანდელაკი.

ტყის გრძელვადიანი ლიცენზიით გაცემაზე პირველი აუქციონი 2007 წლის

■ 2003 წლის შემდეგ დავით ტყეშელაშვილი რიგით მე-3 იყო, რომელმაც მინისტრის პოსტი დაიკავა და სატყეო სექტორში რეფორმები დაიწყო. მას შემდეგ კიდევ 4 მინისტრი შეიცვალა. მიუხედავად ამისა, დღემდე არ არის დამტკიცებული საქართველოს სატყეო პოლიტიკისა და სტრატეგიის განმსაზღვრელი რაიმე ეროვნული დოკუმენტი.

პირველ მათგანს გაიმართა. ლიცენზია ბელგიურმა, ჩინურმა და ქართულმა კომპანიებმა მოიპოვეს. თუმცა ბელგიურმა კომპანიამ ლიცენზიის ფასი ვერ გადაიხადა და ამიტომ მასთან ხელშეკრულება გაუქმდა.

ჩინურ „ჯორჯია ვუდ ენდ ინდასტრიალ დეველოპმენტმა“ სამეგრელო-ზემო სვანეთში დაახლოებით 38 000 ჰექტარზე, 20 წლის განმავლობაში 636 000 კუბური მეტრი ხის ჭრის უფლება მოიპოვა. ტყე აღწერა და დაადგინა, რომ ყოველწლიურად მოსაპოვებელი

რესურსი ლიცენზიაში დაფიქსირებული ოდენობის ნახევარსაც ვერ აღწევს. იმავე მდგომარეობაში აღმოჩნდა მეორე ლიცენზიანტი – „საქართველოს ხე-ტყის მრეწველობის კომპანია“, რომელმაც ხე-ტყის ჭრის უფლება კახეთში მოიპოვა.

„ხე-ტყის დამზადება საქართველოში არასდროს ყოფილა მომგებიანი. ჩვენი მთის ტყეები არ იძლევა საშუალებას, რომ კაპიტალური დაბანდებები გაიღო. ეჭვი მეპარება, საქართველოში ვინმემ კანონიერი გზით მოპოვებული ხე-ტყით შეძლოს წარმატებული ბიზნესის წარმოება“, – ამბობს პროფესორი თემურ კანდელაკი.

მიუხედავად ამ პრობლემებისა, კომპანიებს რაიმე სახის პროტესტი არ გამოუხატავთ. უფრო მეტიც, ჩინურმა კომპანიამ მომდევნო აუქციონებზე კიდევ დამატებითი ობიექტები შეიძინა. სამეგრელოს შემდეგ, იმერეთი, კახეთი, ილტო, ფშავი, ახმეტა-ბოჭორმა და ერთიანობაში 77 000 ჰექტარზე მეტი ხე-ტყის ჭრის უფლება მოიპოვა.

„რატომ არ ედავებიან ეს ლიცენზიანტები სახელმწიფოს, რომ მათ არასწორი მონაცემის საფუძველზე მიჰყიდეს საქონელი, ჩემთვის გაუგებარია“, – ამბობს არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივას“ წარმომადგენელი ირაკლი მაჭარაშვილი.

მნიშვნელოვანი იყო კიდევ ერთი საკითხი – აუქციონზე გამოტანილი ტყეების სანყისი ფასის დადგენა. ტყეების ალურიცხაობის გამო არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივა“ თვლიდა, რომ მოსაჭრელი მერქნის მოცულობის დადგენა ვადაგასული მონაცემებით ხდებოდა და შესაბამისად, ფასიც არასწორად განისაზღვრა. ორგანიზაციამ ეკონომიკის სამინისტროსგან ფასის გაანგარიშების დოკუმენტაცია მოითხოვა, თუმცა პასუხი ვერ მიიღო.

არასამთავრობო ორგანიზაციების პროტესტის შედეგად, 2009 წელს დაგეგმილი მასშტაბური აუქციონი ჩაიშალა. მაშინდელმა ეკონომიკის მინისტრმა ლაშა ჟვანიამ და გარემოს დაცვის მინისტრმა გოგა ხაჩიძემ დაადასტურეს, რომ აუქციონები დარღვევებით ტარდებოდა.

მიუხედავად ამ ფაქტისა, 2010 წლი-

დან ტყეები აუქციონზე სახელმწიფო კვლავ ინვენტარიზაციის პროცესის გვერდის ავლით გაიტანა.

სამეურნეო ტყეების მაქსიმალური ოდენობით კერძო მართვაში გადაცემის ერთ-ერთი ინიციატორი ზვიად ჭეიშვილი იყო. იგი 2005 წლიდან გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში მუშაობდა, მოგვიანებით სატყეო დეპარტამენტის უფროსად დაინიშნა, შემდეგ გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების, ბოლოს კი ეკონომიკის მინისტრის მოადგილე გახდა და ტყეების საკითხს იქიდან მოყოლებული განაგებდა.

ჭეიშვილის ხელმძღვანელობით ჩინურ კომპანიას 6 ლიცენზია გადაეცა. ერთ წელიწადში კი ამ სანარმოს ხელმძღვანელი თავად ჭეიშვილი გახდა.

„საჯარო მოხელე, რომელიც კონტროლს უწევს სანარმოს ბოლო 3 წლის განმავლობაში, არ შეიძლება სამსახურიდან წასვლის შემდეგ ამ სანარმოში რაიმე თანამდებობაზე დაინიშნოს. ეს არის ინტერესთა შეუთავსებლობა და საქართველოს საჯარო სამსახურის შესახებ კანონის პირდაპირ მოთხოვნათა დარღვევა“, – აცხადებს საია-ს იურისტი ბექა დოჭვირი.

საქართველოში ტყეების თითქმის 98% მთის ფერდობებზეა განლაგებული, ამიტომ აქ ტყის ჭრა დიდ ტექნიკას და დანახარჯებს მოითხოვს, ხოლო რესურსი ძალიან ცოტაა. მიუხედავად ამისა, ინტერესი ტყის მიმართ მაინც დიდია. პირველი გრძელვადიანი ლიცენზია დეპუტატ როლანდ ფიფიას ძმას, ბიზნესმენ რომან ფიფიას გადაეცა.

მისი კომპანია „ჯორჯიან ფორესტი“ ხე-ტყეს მარტივად ჭრის. ტყის ბიზნესშია ჩართული სოფლის მეურნეობის ყოფილი მინისტრი მიხეილ სვიმონიშვილი, რომლის კომპანიამაც „გურია ჯფ“-მ ჩოხატაურში ტყის ლიცენზია 2 144 200 ლარად შეიძინა და 20 წლის განმავლობაში 11 022 კუბური მეტრი ხე-ტყის ჭრის უფლება მოიპოვა.

ადიგენის რაიონში ტყის ბიზნესს განაგებს შინაგან საქმეთა მინისტრის ვანო მერაბიშვილის ბიძა – ლევან თუმანიშვილი. ლევან თუმანიშვილი კომპანია

„ტაოს“ ერთპიროვნული დამფუძნებელია. კომპანიას სამცხე-ჯავახეთში 2 571 ჰექტარზე 5 067 კუბომეტრი ხის ჭრის უფლება აქვს.

„წლების განმავლობაში აქ ტყე საოცრად მოვლილი და დაბურული იყო. ახლა კი ყველა მხრიდან მოტიტვლებულია. ყოველდღიურად ხომ ჭრიან, მაგრამ ახლა გასხივულ ტოტებს და ნაგავსაც ტყეში ტოვებენ. ამ ზაფხულს საშინელი გვალვა იყო და ყველანი გაფაციცებით დავდიოდით – ერთი სიგარეტის ნაწვევაც რომ დარჩენილიყო უყურადღებოდ, ისე გადაინვებოდა ტყე, რომ ვერავინ უშვებდა“, – ამბობს მარინა ურუშაძე, აბასთუმნის ტყის შუაგულში მდებარე ასტროფიზიკური ობსერვატორიის თანამშრომელი.

მიუხედავად იმისა, რომ ადიგენის ტყის ის ნაწილი, რომლის ნახვასაც ვაპირებდით, კერძო საკუთრებას არ წარმოადგენს და შესაბამისად, არანაირი ნებართვა არ გვჭირდებოდა, ტყის ამ მასივის არათუ გადაღების, ტერიტორიაზე შესვლის საშუალებაც კი არ მოგვეცა. „აბა, მე რა ვიცი, რაზე შედიხართ ტყეში, იქნებ რამეს აშავეთ!“ – გვიპასუხა ადიგენის სატყეო მეურნეობის უფროსმა გელა მეტრეველმა. თითქმის ერთსაათიანი მოლაპარაკებებისა და ლოდინის შემდეგ მას ტელეფონზე დაურეკეს: „ჩემი ტყის დაცვის დეპარტამენტის თავმჯდომარე მირეკავს თბილისიდან, არავითარი ინტერვიუ და არავითარი გადაღებები!“ – უარით გამოგვისტუმრა მან.

ადიგენის ტყეებისგან განსხვავებით, ჩვენ ტყიბულის მუნიციპალიტეტში ტყის ის უბანი მოვინახულეთ, სადაც ხის ჭრის უფლება კომპანია „ვუდიმპექსი“ აქვს. „ვუდიმპექსი“ დეპუტატ არჩილ გეგენავას ძმის – ანდრო გეგენავას კომპანია „მეგაფუდის“ და სასტუმრო „აჭარის“ მფლობელ თეიმურაზ უგულავას საკუთრებაა.

იმერეთის რეგიონში, ნაბლნარების გაჯანსაღების საბაბით, მთავრობამ ხის ჭრაზე უფლება 2005 წლის ბოლოს კერძო კომპანიას მიანიჭა. 2009 წელს კი ეს უფლება კომპანია „ვუდიმპექსმა“ მოიპოვა. 2010 წლის დასაწყისში, კომპანია „მეგაფუდი“, „ქროსვეისმა“ შეცვალა, ამ

უკანასკნელის 100%-იანი დამფუძნებელი კი თეიმურაზ უგულავაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ უგულავა „ვუდიმპექსის“ 100%-იანი მფლობელიცაა.

ნაბლი გადაშენების საფრთხის წინაშე მდგარი სახეობების „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი და მისი მოჭრა კანონით იკრძალება, იმ გამონაკლისის გარდა, თუ ხე დაავადებულია და მისი გადარჩენა შეუძლებელია.

„უნდა მოიჭრას მხოლოდ ხმელი ან ხმობადი ხეები, ჩვენ კი მოჭრილ ხეებს შორის ვნახეთ ნედლი მასალაც, რომელსაც ხმობის ნიშანწყალი არ ჰქონდა“, – ამბობს ადგილობრივი ექსპერტი სატყეო საკითხებში მანუჩარ კუბლაშვილი

საქსტატის ოფიციალური მონაცემებით, საქართველოში 2006 წელს უკანონოდ მოიჭრა — 40 924 კუბური მეტრი ხე-ტყე, 2007 წელს – 98 675 კუბური მეტრი, 2008 წელს – 21 331, 2009 წელს კი – 30 684.

სატყეო სექტორის ექსპერტები მიიჩნევენ, რომ ეს მონაცემები რეალურისგან ძალიან შორსაა. ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორმა პეტრე დუნდუამ და შპს „საქტყემრეწვის“ ხელმძღვანელმა შოთა ჯაოშვილმა, ოფიციალურ მონაცემზე დაყრდნობით, დეტალურად შეისწავლეს 2005-2008 წლებში ხე-ტყის რესურსების არალეგალური მოპოვება და სახელმწიფოსადმი მიყენებული ეკონომიკური ზარალი. აღმოჩნდა, რომ ამ პერიოდის განმავლობაში ხე-ტყის ბიზნესის მფლობელებმა ნახევარი კუბური მეტრი მორიდან 1 კუბური მეტრი პროდუქტია მიიღეს.

„ეს ყოველგვარ ლოგიკასაა მოკლებული, ეს არის ფანტასტიკური ციფრი“, – ამბობს შოთა ჯაოშვილი, რომელიც უკვე ათეული წლებია, სტანდარტებზე მუშაობს. ის ამბობს, რომ 1 კუბ.მეტრ პროდუქტიაზე მინიმუმ 1,35 კუბ.მეტრი მასალა იხარჯება.

აქედან გამომდინარე, ყველაზე დაბალი ხარისხის ფიცარიც რომ დამზადებულიყო, 767 000 კუბურმეტრს სულ სულ მცირე 1 მილიონ 35 000 კუბომეტრი ხე-ტყე დასჭირდებოდა, ოფიციალური მონაცემებით კი, ამ პერიოდში წარმოებისთვის გამოყენებული იყო

438 000 კუბ.მეტრი ხე-ტყე, ანუ სამასალე ხე-ტყის დეფიციტი 598 000 კუბ.მეტრი აღმოჩნდა.

„ეს ხე-ტყე, ფაქტობრივად, არაღლეგალურადაა მოპოვებული. ეკონომიკის სამინისტროს მიერ დადგენილი ზღვრული საბაზრო ფასის შესაბამისად კი, მისი ღირებულება თითქმის 38 მილიონი აშშ დოლარია“, – ამბობს შოთა ჯაოშვილი.

საქსტატის ინფორმაციით, 4 წლის განმავლობაში წარმოებული 767 000 კმ პროდუქციიდან, ექსპორტირებულია 481 ათასი კუბ.მეტრი, რომლის ფასი ოფი-

მენტს არაერთხელ გაუგზავნეს. თუმცა მათ არცერთი უწყება არ გამოხმაურებია.

აგრარული უნივერსიტეტის სატყეო დეპარტამენტის უფროსმა თეიმურაზ კანდელაკმა ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს დაფინანსებით საქართველოს მერქნული ენერგეტიკული რესურსების პოტენციალი შეისწავლა. კვლევის შედეგად აღმოჩნდა, რომ საქართველოში წელიწადში მხოლოდ საქსტატის 2 მილიონ კუბურ მეტრზე მეტი

ჩათვლით არ მეყოფა. თებერვალი, მარტი, აპრილი – ეს 3 თვე რით გავთბე?!“ – დარდობს ბორჯომის რაიონის სოფელ ქვაბისხევში მცხოვრები რიმა ხაჭაპურიძე.

„ერთი ჩვეულებრივი მანქანა შემა მოგვექონდა, დაგვხვდა გარემოს დაცვის ინსპექცია და დაგვაჯარიმა 120 ლარით. ამ დროს შეიძლება, ვილაცამ ორი მანქანა უპრობლემოდ გამოიტანოს. დაულაგებელ ქვეყანაში ვცხოვრობთ“, – ამბობს სოფელ ქვაბისხევის ერთ-ერთი მცხოვრები.

■ „ეს ხე-ტყე, ფაქტობრივად, არაღლეგალურადაა მოპოვებული. ეკონომიკის სამინისტროს მიერ დადგენილი ზღვრული საბაზრო ფასის შესაბამისად კი, მისი ღირებულება თითქმის 38 მილიონი აშშ დოლარია“, – ამბობს ექსპერტი შოთა ჯაოშვილი.

ციალური მონაცემებით, 76,7 მლ.ლარს შეადგენდა. ექსპერტები მიაჩნიათ, რომ ექსპორტიორებმა ფასები ხელოვნურად შეამცირეს, რადგან ექსპორტზე მხოლოდ მარტივი ჩამოგანული ფიცარიც რომ გასულიყო, საერთო თანხას, სულ მცირე, 94 მილიონი დოლარი უნდა შეედგინა, რაც საერთო საკონტრაქტო ღირებულებაზე მეტია.

„ეს ნიშნავს, რომ საკონტრაქტო ფასები არარეალურია და წინასწარი მოლაპარაკების შესაბამისად, შემცირებულია. სხვაობა კი ჩადის ექსპორტიორის ჯიბეში“, – ამბობს შოთა ჯაოშვილი.

ექსპერტებმა კვლევა და წერილები გარემოს დაცვის, ეკონომიკის და ფინანსთა სამინისტროებს, ასევე პარლამენტს

ხე-ტყე იჭრება. 2009 წელს კი ერთმა ოჯახმა საშუალოდ 1,1 კუბური მეტრი შემა მოიხმარა.

მთავრობის მიერ დადგენილი ნორმების მიხედვით, მაღალმთიან რაიონში ერთი ოჯახისთვის სამყოფი შემა, მაქსიმუმ – 12, ხოლო დანარჩენ ტერიტორიაზე 7 კუბური მეტრია. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ მხოლოდ სოფლის მოსახლეობას მთავრობის მიერვე დადგენილი სტანდარტებით, მინიმუმ, 3 მილიონზე მეტი კუბური მეტრი შემა სჭირდება.

„წელს ძალიან დიდი პრობლემები გვაქვს, 4,5 კუბომეტრი ჩაგვინერეს ფურცელზე და მანქანაც არ გაივსო. ორი მოხუცი ვართ სახლში ცოლ-ქმარი, სხვა გასათბობი არაფერი გვაქვს. ეს იანვრის

მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობა არ მალავს, რომ დადგენილი სტანდარტის სიმწირის გამო იძულებულია, ხეები უკანონოდ მოჭრას. ომალოს მოსახლეებმა გულახდილად გვითხრეს, რომ წელს ხმელ ხეებს ნედლიც მიაყოლეს.

იმის გამო, რომ ხელისუფლება არ ფლობს ინფორმაციას ტყის რეალური მარაგების შესახებ, ათასობით სალი ხეწლების განმავლობაში უნებართვოდ იჭრება. უნებართოდ ჩეხავს ტყეს მოსახლეობაც, რადგან მთავრობის მიერ დადგენილი ნორმები მინიმალურია, ზამთრის გადასატანად გაცილებით მეტია საჭირო, მათ კი გათბობის სხვა საშუალება არ გააჩნიათ. ■

ურბანისტიკა

ჩიყე ახალი ფუნქციით

ადგილი, რომლის სხენებაზეც თბილისელებს ბოლო 30 წლის მანძილზე მხოლოდ რესტორნები ახსენებოდათ, ხალხმრავლობა კი წელიწადში ერთხელ, თბილისობის დღესასწაულზე იგრძნობოდა, მალე მულტიფუნქციურ გასართობ ცენტრად იქცევა.

ნინო ჩიმაკაძე

დასასვენებელ-გასართობი პარკის მშენებლობის პროცესი რიყეზე, თბილისი 2011

რიყის მშენებარე პარკში მუშაობა დილით ადრე იწყება და დაბნელებამდე გრძელდება. სამშენებლო ლობით შემოსაზღვრულ ტერიტორიაზე საშენი მასალით და ქვიშით დატვირთული მანქანები მოძრაობენ. მუშების ნაწილს არხები გაჰყავს, ნაწილი ქვაფენილს აგებს, დანარჩენები კი გუდრონს ასხამენ სკამებზე, რომელთაც ზედხედში ვარდის ფორმა ექნებათ. „აი, იქ მოცეკვავე შადრევანი იქნება“, – დროებით საქმეს წყდება და მოკლე ექსკურსიას გვიტარებს ერთ-ერთი მუშა, – „აქ კი პატარა მდინარე გაკეთდება, რომელიც მტკვარს განასახიერებს“. „აქაურობა განსაკუთრებით ლამაზი ღამითაა, როცა განათება ირთება“, – ამბობს დაცვის პოლიციის თანამშრომელი.

ბოლო 30 წლის განმავლობაში რიყე, თბილისისთვის განსაკუთრებით კოლორიტული ადგილი, კიდევ ერთხელ განიცდის ტრანსფორმაციას. ქაოტურად განლაგებული რესტორნების ალების შემდეგ აქ სამშენებლო სამუშაოები პირველად მიმდინარეობს კონკრეტული ურბანული გეგმის მიხედვით. მულტიფუნქციური გასართობი ცენტრი და რეკრეაციულ-დასასვენებელი ზონა – ასეთად უნდა იქცეს ადგილი, რომელიც სახელმწიფოსთვის საჩუქრად გადაცემული რესტორნების დახურვის შემდეგ, ოპოზიციური პარტიების მიერ ორგანიზებული მასობრივი დემონსტრაციების არენად იქცა. ბოლოს რამდენიმე ათასიანი საპროტესტო კონცერტი რიყეზე 2009 წლის 14 მარტს გაიმართა – მიხეილ სააკაშვილის გადადგომის მოთხოვნით გაშლილ ფართომასშტაბიან აქციებამდე ცოტა ხნით ადრე. თუმცა, რამდენიმე თვეში, ქალაქის მერიამ რიყე სარემონტოდ გაამზადა, სამშენე-

ჩიყე ნახსჯლი:

რიყე თბილისისთვის განსაკუთრებულ და კოლორიტულ ადგილად მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრიდან იქცა. ქალაქის ყველაზე მრავალეროვანი და მულტკულტურული უბანი ერთ-ერთი მთავარი სავაჭრო ადგილიც იყო: ბაზარი, ქარვასლა, სახელოსნოები – თუ თბილისელებს რამის შექმნა, გაყიდვა ან შეკეთება სურდათ, ამისთვის ყოველთვის რიყეზე მიდიოდნენ. სწორედ რიყეზე ხდებოდა თბილისის მომარაგება თივითა და შუთით. აქვე იყო განთავსებული ნისქვილები, რომლებიც მტკვარზე გადადიოდა და ამ ტერიტორიას განსაკუთრებულ სიბლს მატებდა. რიყეს კიდევ უფრო საინტერესოს ხდიდა თბილისური სახლების არქიტექტურა შიდა ეზოებით, აივნებითა და დახვეული კიბეებით. მეოცე საუკუნის 70-იანი წლებიდან გახშირდა ამ ტერიტორიის დატბორვის შემთხვევები, რის შედეგადაც საბჭოთა ხელისუფლებამ გადაწყვიტა აქ განთავსებული ნაგებობები მთლიანად აეღო და მოსახლეობაც სხვაგან გადაესახლებინა. წლების შემდეგ, როცა საფრთხემ გადაიარა, რიყის ტერიტორიის ხელახლა ათვისებაზე დაიწყეს ფიქრი. 3 ათწლეულის მანძილზე ამ მიზეზით კონკურსი არაერთხელ გამოცხადდა. თუმცა საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება მაინც ვერ ხერხდებოდა. ბოლო გეგმის მიხედვით, 2012 წელს აქ ქალაქის მთავარი დასასვენებელ-გასართობი პარკი უნდა გაშენდეს.

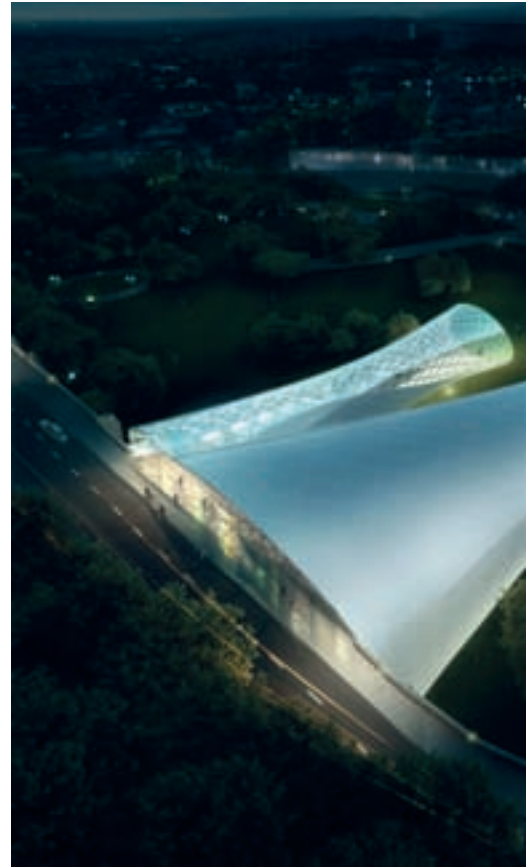
ბლო ლობით შემოსაზღვრა და ვერსიებიც ამ ტერიტორიის ურბანული განვითარების შესახებ სპეციალისტთა წრეში ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან განსახილველ თემადაც იქცა.

თუმცა რიყის მომავლით დაინტერესებული არქიტექტორები და ურბანისტები ამბობენ, რომ, როგორც ბევრი სხვა ურბანული პროექტის შემთხვევაში, რიყის შესახებ მსჯელობასაც განსაკუთრებით ართულებს ინფორმაციის დახურულობა. „ტფილისის ჰამპტონის“ დირექტორი ალექო ელისაშვილი ამბობს, რომ, მაგალითად, აბსოლუტურად შეუძლებელი აღმოჩნდა იმ ბიუჯეტის გაგება, რომელიც რიყის პროექტისთვისაა გამოყოფილი: „რამდენჯერმე მოვითხოვეთ პროექტის ბიუჯეტი, მაგრამ მერია მსგავს ინფორმაციას არ გასცემს. ყველაფერი ძალიან დახურულად ხდება, შესაძლოა, პროექტი ძალიანაც კარგია და ტაშიც დაუუკრათ საბოლოოდ, მაგრამ ხომ უნდა ჩაგვაყენონ საქმის კურსში?“ – ამბობს ელისაშვილი.

პროექტი, რომლის შესახებაც არც ერთი საჯარო განხილვა არ მოწყობილა, თბილისის მერიამ 2010 წელს დაამტკიცა. გეგმის მიხედვით, 2012 წლისთვის ამ ტერიტორიაზე გასართობ-დასასვენებელი პარკისა და მუსიკისა და დრამის თეატრის მშენებლობა უკვე დასრულებული უნდა იყოს.

10 ჰექტარზე გადაჭიმული პარკი, რომელსაც საქართველოს რუკის ფორმა აქვს, ესპანელი არქიტექტორის, ბათუმის ბულვარის ავტორის, ალბერტო დომინგო კაბოს ნამუშევარია. მერიისგან განსხვავებით, კაბოს კომპანიის საიტზე პირდაპირაა მითითებული, რომ პარკის მშენებლობა დაახლოებით 2,5 მილიონი ევრო დაჯდა.

იმ დეტალების გათვალისწინებით, რაც არქიტექტორმა რიყის პარკის დაპროექტებისას ჩაიფიქრა, აქაურობა, წესით, მართლაც უნდა დაემსგავსოს ნამდვილ გასართობ პარკს, როგორც დედაქალაქს დღეს საერთოდ არ აქვს: საფეხმავლო ბილიკებს შორის წყლის არხები მოეწყობა, გამწვანებულ ზონებს სპორტული კომპლექსი და ატრაქციონები შეეცვლის. აქვე იქნება

ამფითეატრი და სამგაზნომილებიანი, მოცეკვავე შადრევანიც. პარკი სიმბოლურად საქართველოს კუთხეების მიხედვით დაიყოფა და გარკვეულწილად გაიმეორებს ამა თუ იმ რეგიონის ლანდშაფტს: მაგალითად, რიყის იმ ნაწილს, რომელიც თბილისის „განასახიერებს“ „მტკვარი“ გაჰყოფს ორ ნაწილად, ჩრდილოეთით კი, კავკასიონის მთების იმიტაციით, ოდნავ შემადლებული ადგილი გაკეთდება.

თბილისის განვითარების ფონდის დირექტორი, გიორგი საბანაძე პროექტის ტურისტულ დატვირთვაზე საუბრობს: „აქ განთავსდება საინფორმაციო ჯიხურები ტურისტებისთვის, სადაც დარიგდება საინფორმაციო ბუკლეტები ტურისტული მარშრუტების შესახებ. ყველას შეეძლება, გაიგოს, თუ საიდან და რა მიმართულებით შეიძლება ძველი თბილისის დათვალიერება“, – ამბობს საბანაძე.

არქიტექტორი კოკა ამირეჯიბი რიყე-

მუსიკისა და დრამის თეატრის და საგამოფენო დარბაზის შენობის მაკეტი; ავტორი იტალიელი არქიტექტორი მასიმოლიანო ფუქსასია

■ პროექტი, რომლის შესახებაც არც ერთი საჯარო განხილვა არ მოწყობილა, თბილისის მერიამ 2010 წელს დაამტკიცა. გეგმის მიხედვით, 2012 წლისთვის ამ ტერიტორიაზე გასართობ-დასასვენებელი პარკისა და მუსიკისა და დრამის თეატრის მშენებლობა უკვე დასრულებული უნდა იყოს.

ზე სარეკრეაციო ზონის გაშენებას ყველაზე „უპრობლემო“ და „უკონფლიქტო“ გადანაცვლებას უწოდებს: „ნებისმიერი არქიტექტორული პროექტი ინვეს დიდ პროტესტებს და აზრთა სხვადასხვაობას, რასაც ნაკლებად ინვეს სარეკრეაციო ზონები. თუ გემოვნებით, ხარისხიანად და თანამედროვე ტექნოლოგიების გათვალისწინებით გაკეთდა, შეიძლება ეს მართლაც აღმოჩნდეს წარმატებული პროექტი, რომლის საწინააღმდეგოც პირადად მე არაფერი მექნება“, – აღნიშნავს ის.

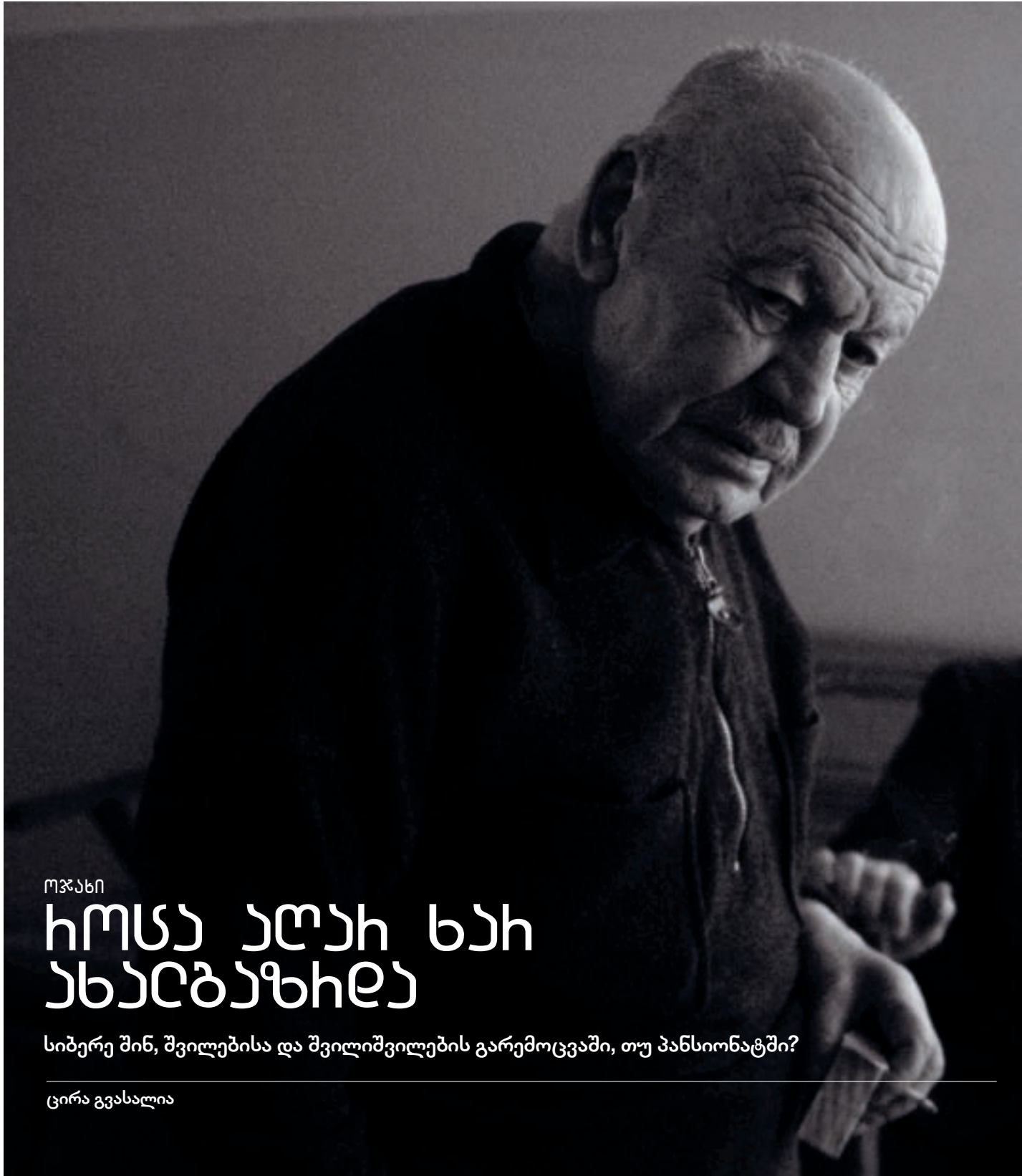
ურბანისტები ჯერ ვერაფერს ამბობენ რიყეზე დაგეგმილი მეორე მნიშვნელოვანი პროექტის შესახებ. ესაა

კლდიდან გამომავალი, მილის ფორმის, ორი ერთმანეთთან დაკავშირებული ნაგებობა, სადაც მუსიკისა და დრამის თეატრი და საგამოფენო დარბაზი უნდა განთავსდეს. პროექტის ავტორი ცნობილი იტალიელი არქიტექტორი, მასიმოლიანო ფუქსასია, რომელსაც მანამდე მილანის საერთაშორისო ბაზრობის შენობა, ნიუ-იორკში ჯორჯო არმანის მოდის სახლი და სხვა მნიშვნელოვანი ნაგებობები აქვს დაპროექტებული.

კოკა ამირეჯიბის თქმით, ამ შემთხვევაშიც, პროექტისა და მისი კონცეფციის შესახებ საფუძვლიანი მსჯელობა სპეციალისტებს, ისევე და ისევე, ინფორმაციის დახურულობის გამო უჭირთ,

თუმცა არქიტექტორის სახელის გაგება მათთვის უკვე ბევრს ნიშნავს: „ეჭვი არ მეპარება, რომ ფუქსასის გაკეთებული ცუდი არ იქნება, ძალიან მაღალი კლასის არქიტექტორია და მე მას ვენდობი“, – ამბობს ამირეჯიბი.

ამ ეტაპზე რიყის პარკი უკვე სანახევროდ გაშენებულია. დამონტაჟებულია განათებები, გაყვანილია ბილიკების ნაწილი, მთავრდება დეტალების მოპირკეთება. რაც შეეხება, ფუქსასის ავტორობით შექმნილ ორ შენობას, გიორგი საბანაძის თქმით, ეს პროექტი 2–3 თვეში დამტკიცდება და მისი კონცეფცია, სავარაუდოდ, ძირეულად არ შეიცვლება. **□**

ოჯახი

ჩონა აღაი საი აბაბაბაბა

სიბერე შინ, შვილებისა და შვილიშვილების გარემოცვაში, თუ პანსიონატში?

ცირა გვასალია

ფოტო: ლეონი სარკიშვილი

თემქის ხანდაზმულთა პანსიონატი, თბილისი 2011

დიდხანს მოცდა არ მჭირდება. დაკაკუნებიდან რამდენიმე წამში თეთრად შეღებულ ხის კარს ჩია, თეთრთმიანი ბერიკაცი ალებს და შიგნით უსიტყვოდ მეპატიჟება. 13-იოდე კვ.მ. ოთახის მთელი ატრიბუტიკა რკინის საწოლი და ნახატებით სავსე მომცრო მაგიდაა. კედელზე ქალის ჩარჩოში ჩასმული შავ-თეთრი ფოტო ჰკიდია.

„ჩემი გარდაცვლილი მეუღლე“, – მისნის 87 წლის შოთა ბიძინაშვილი და მაგიდის უჯრიდან სხვა ფოტოებსაც იღებს: „ეს ნოვგოროდშია გადაღებული. ეს – ჩემი შვილი და მე, ეს – ჩემი მეუღლე და მე“.

ბატონ შოთას მეუღლე და ქალიშვილი გარდაეცვალა. ქალიშვილისგან კი ორი შვილიშვილი დარჩა. ამიტომ, 3 წლის წინ, სრულიად მარტოდ დარჩენილმა, მიიღო აბსოლუტურად შეგნებული გადანყვეტილება, საცხოვრებლად მოხუცთა პანსიონატში გადასულიყო. დანერა განცხადება თბილისში, თემქის ხანდაზმულთა პანსიონატის სახელზე და რიგში ჩადგა. სამწლიანი ლოდინის შემდეგ, პანსიონატში მიიღეს.

შოთა ბიძინაშვილთან ერთად დღეს იქ 113 ხანდაზმული ცხოვრობს. ეს ნიშნავს, რომ პანსიონატი სავსეა – მიუხედავად იმისა, რომ წელს მესამე სართულზე განთავსებული ბიბლიოთეკა გააუქმეს და მის ადგილას დამატებითი ოთახები მოაწყვეს, მეტის ადგილი იქ ჯერჯერობით არ აქვთ. ამიტომ მსურველთა 26-კაციან

სიაში რეგისტრირებული მოხუცები პანსიონატში მხოლოდ მაშინ მოხვდებიან, როცა რომელიმე ადგილი გათავისუფლდება.

კერძო და სახელმწიფო პანსიონატების ხელმძღვანელები ასკვნიან, რომ მოხუცთა თავშესაფრებზე მოთხოვნა ბოლო პერიოდში საგრძნობლად გაიზარდა. ერთ-ერთ კერძო პანსიონატშიც ამბობენ, რომ მათ პროგრამაში ჩარიცხვის მსურველები, თუ მათი ნათესავები ყოველდღე 5-6-ჯერ მაინც რეკავენ.

საქართველოში მოხუცებისთვის ორი სახელმწიფო დაწესებულებაა გახსნილი – ერთი თბილისში, თემქაზე, მეორე – ქუთაისში. თბილისში ასევე მოქმედებს 15-მდე კერძო ორგანიზაცია, სადაც მოხუცებს საცხოვრებლად გადასვლა შეუძლიათ.

პირობები სახელმწიფო და კერძო პანსიონატებს შორის რადიკალურად განსხვავდება. თემქაზე მაგალითად, ზა-

მთრობით სასადილო ოთახი უქმად ცდება, რადგან პირველ სართულზე გათბობა არაა და მოხუცებს იქ ვერ ასადილებენ. პანსიონატის ბინდართა ოთახებიც ელექტროლუმელებით ინდივიდუალურად თბება და ასე იქნება იქამდე, ვიდრე მომავალ წელს მთელ შენობაში არ გაიყვანენ ცენტრალურ გათბობას. კერძო ორგანიზაცია „ბეთელში“ მცხოვრებ 90 წლის ელენე კობახიძეს კი ნათელი და თბილი ოთახი აქვს, საკუთარი, ახლად გარემონტებული სველი წერტილით, კომფორტული ავეჯით, ფუმფულა სანოლით, დიდი ფანჯრითა და ტელევიზორით. ამ კომფორტისთვის ელენე კობახიძე ყოველთვიურად საკუთარი პენსიის ნახევარს იხდის. სახელმწიფო პანსიონატებში მცხოვრები თითოეული მოხუცისთვის კი სახელმწიფო ზრუნვის სააგენტო ბიუჯეტიდან თვეში 600 ლარს გამოყოფს და მოხუცებს დამატებით არაფრის გადახდა აღარ სჭირდებათ. თუმცა, კანონის თანა-

ხმად, ამ თანხის მიმღები აუცილებლად სოციალურად დაუცველი პირი უნდა იყოს. თუმცა, ფაქტია, რომ გაძვირებულ ფასებთან და, რაც მთავარია, სიბერის თანმხლებ დაავადებებთან გამკლავება, მხოლოდ საკუთარი პენსიით, ანუ თვეში საშუალოდ 80 ლარით, ნებისმიერი სოციალური ფენის წარმომადგენელ მოხუცს უჭირს.

ეს კიდევ რთულია 2011 წლიდან – მას შემდეგ, რაც სახელმწიფო პროგრამის საკმაოდ გრძელი სათაური – „შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა, ხანდაზმულთა, და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა სოციალური რეაბილიტაციის ხელშეწყობის პროგრამა“ – ერთი სიტყვით შემოკლდა: პროგრამის სახელწოდებიდან ამოვარდა სიტყვა „ხანდაზმული“. ამ მცირედი ლექსიკური ცვლილების გამო კი, მოხუცების დაცვა კანონიერ ჩარჩოებს გასცდა და ახლა სახელმწიფოს ზრუნვა მოხუცებზე მხო-

მიხასივნო ბავშვთა ხანდაზმულებზე

როგორც შიდა, ასევე გარე მიგრაცია ხანდაზმულთა კეთილდღეობაზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს.

სოფლიდან ქალაქში წასულ შვილებს მშობლების მარტო დატოვება უნევთ. ახალგაზრდების ნაწილი დედაქალაქში სასწავლებლად მიდის, ნაწილი – სამუშაოდ. მშობლებს კი საკუთარი სახლის და იქ აწყო-

ბილი მეურნეობის დატოვება არ სურთ. დედაქალაქში მათი ჩამოსვლა უფუნქციოდ დარჩენის საფრთხეს ქმნის. თუმცა, არც შვილებისგან შორს ყოფნა რგებს მათ ემოციურ მდგომარეობას.

საქართველოში მიგრაციის გავლენებს ხანდაზმულებზე მიგრაციის მკვლევარი, მიქაელა ვანორი სწავლობს.

კვლევა სანყის სტადიაშია, 2 წელს უნდა გაგრძელდეს და 4 ათასი ადამიანი გამოიკითხოს. თუმცა აქამდე მოპოვებული მასალა ვანორს აძლევს საშუალებას, გარკვეული ტენდენციები უკვე გამოყოს: მან უკვე იპოვა 30 ხანდაზმული თბილისში, რომლებსაც შვილებმა სახლი და სხვა სახის ქონება გაუყიდეს, თვითონ საზღვარგარეთ გადაიხვეწნენ, მიტოვებულ მშობლებს კი არც ფულს უგზავნიან და არც ურეკავენ. ეს 30 ხანდაზმული ამჟამად ხანდაზმულთა თავშესაფარ „კათარზისში“ ცხოვრობს.

მსოფლიო ბანკის მონაცემებით, ქართველ ემიგრანტთა რიცხვი 1 მილიონ 500 ათასს აღწევს. მიგრაციაში მოსახლეობის ყველაზე შრომისუნარიანი ნაწილი მიდის. სწორედ ამიტომ, მიქაელა ვანორის თქმით, მიტოვებულ ხანდაზ-

მულებზე ზრუნვა უფრო ხილული პრობლემა მომავალში გახდება.

„ხშირ შემთხვევაში, მოხუცებს სწორედ შვილების ახლოს ყოფნა აკლიათ. სტრესი, მიტოვებულობის განცდა, სტიგმა, რომელიც ტრადიციულ საზოგადოებაში შვილების მიერ მშობლის მიტოვებას უკავშირდება, ძალიან მაღალია, – აღნიშნავს ვანორი, – როცა საზოგადოებაში საოჯახო კავშირები მყარია, ივარაუდება, რომ შვილები და შვილიშვილები შენთან ახლოს უნდა გყავდეს. საზღვარგარეთ წასულებს კი ხშირად, შვილებიც თან მიჰყავთ და სწორედ ამით ირღვევა ბებია-ბაბუებისა და შვილიშვილების კავშირი – ის, რაც ტრადიციულ საზოგადოებაში ასე მნიშვნელოვანია“, – ამბობს მკვლევარი.

ფოტო: ლევან ხანციანულიძე

თემქის ხანდაზმულთა პანსიონატი, თბილისი 2011

ლოდ იმ 600 ლარით გამოიხატება, რომელიც პანსიონატში მცხოვრებ თითოეულ მოხუცზე წელიწადში იხარჯება.

ამიტომ ბევრი ხანდაზმულისთვის, რომელიც სიბერეში სხვადასხვა მიზეზის გამო, მარტო დარჩა, თავშესაფარში გადასვლა არის არა მხოლოდ მარტოობასთან გამკლავებისა და ადამიანური ურთიერთობების შენარჩუნების შანსი, არამედ, პირველ რიგში, კვების, ლამის გასათევისა და ჯანმრთელობის დაზღვევის მინიმალური პაკეტის მოპოვების საშუალებაც.

თემქის ხანდაზმულთა პანსიონატში მცხოვრებ მოხუცებთან გასაუბრებისას ირკვევა, რომ ისინი იქ განსხვავებული მიზეზებით მოხვდნენ. ზოგი უსახლკაროდ დარჩა, ზოგს შვილი გარდაეცვალა და საკუთარ თავზე ზრუნვა მარტომ ვეღარ შეძლო, ზოგს კი შვილიც ჰყავს და შვილიშვილებიც, მაგრამ მათთვის ზედმეტ ბარგად რომ არ ქცეულიყო, მაინც აქ მოსვლა გადაწყვიტა, თვითონვე მოიძია ეს პანსიონატი და განცხადებაც თავისი ხელით დაწერა. თუმცა, იმას, რომ პანსიონატში წამოსვლა შვილების გამო გადაწყვიტეს, მოხუცები იშვიათ

შემთხვევაში აღიარებენ. პანსიონატის ფსიქოლოგი, ელენ არღვლიანი ამბობს: „შიდილება სახლიდან არ გააგდონ, მაგრამ თვითონ მოხუცი გრძნობს ყველაფერს და არ უნდა, ზედმეტი ტვირთი გახდეს. ამიტომ გამოიბის ოჯახიდან, მაგრამ, რაც არ უნდა შეურაცხყოფილად იგრძნოს თავი, შვილებისა და შვილიშვილების სახელს მაინც უფრთხილდება და ცრუობს, რომ აქ მოსვლა თვითონ გადაწყვიტა“.

დერეფანში საუზმის მიმტანები ბორბლებიან მაგიდას მიაგორებენ, საუზმე პანსიონატში ახლახან დასრულდა. მოხუცებმა ბრინჯის ფაფა რძით, ჩაი, შაქარი, პური და პეჩენია მიირთვეს. ერთ-ერთ ოთახში, მაგიდას სათვალისანი, ჭაღარათიანი ქალბატონი უზის. სარკის წინ პომადა, იოდი და სავარცხელი უდევს. კედელზე კი პატრიარქისა და შვილების სურათები აქვს გაკრული.

„აქ რატომ მოვედი? – ხმა ებზარება მას, – ჩემს ორივე ვაჟს საკუთარი ოჯახი ჰყავს. დედამთილთან ერთ ჭერ-ქვეშ ცხოვრება კი რძღვებმა არ მოისურვეს“.

„კარგი შვილების პატრონს აქ რა უნდა? – ამბობს კიდევ ერთი ქალბატონი

ნი კერძო პანსიონატიდან, რომელსაც საკუთარი სახელის გამხელა არ სურს, – რძალმა დამინგრია ოჯახი. გოგო კი ეს-პანეთშია და მეც აქ ამიტომ ვარ“.

იმ სირცხვილის მიზეზი, რასაც თუნდაც ეს ქალბატონები პანსიონატში ცხოვრების გამო განიცდიან, ადგილობრივი ტრადიციებია. ზოგადად, კავკასიური და მათ შორის, ქართული წეს-ჩვეულებების მიხედვით, ჩვენთან დღემდე ნორმალურად ითვლება ის, რომ ერთ ჭერ-ქვეშ ცხოვრობდნენ ოჯახის სამივე თაობის წარმომადგენლები. შესაბამისად, ასეთ საზოგადოებაში პანსიონატში გადასვლა საყოველთაოდ მიღებული ნორმის დარღვევად ითვლება და ხანშიშესული ადამიანებისთვის ისეთ ფსიქოლოგიურ ტრავმას იწვევს, რომ შიდილება, მათ დღევარდელობაზეც იმოქმედოს.

1980-იან წლებში, საქართველოს თერაპიის ინსტიტუტმა ჩაატარა კვლევა, რომლის მიხედვითაც გამოიკვეთა, რომ ქართველი მოხუცის დღევარდელობა პირდაპირ კავშირშია მის საცხოვრებელ ადგილთან: საკუთარ ოჯახში მყოფი მოხუცი უფრო დიდხანს ცხოვრობს, ვიდრე ის, ვინც ნაწევ გარემოს მოშორებულია.

„კავკასიაში მიღებულია, რომ მოხუცი შვილებთან და შვილიშვილებთან უნდა ცხოვრობდეს, მაგრამ მათთვის ზედმეტ ტვირთად არ უნდა იქცეს, – ამბობს გერონტოლოგი, ტატიანა ზუბიაშვილი, – შვილი ვალდებულია, მოხუც მშობელს უკან დაუბრუნოს ის ამაგი, რაც დედამ და მამამ ახალგაზრდობაში მისთვის გასცეს“.

წლების განმავლობაში ასე მკაცრად განერილი ურთიერთობების გამო კი, ბუნებრივია, მშობლის თავშესაფარში გაგზავნა ბევრი შვილისთვის სინდისის ქენჯნის მიზეზი ხდება, რეგიონებში კი, თითქმის მიუღებელ, წარმოუდგენელ საცხილად ითვლება.

„დარწმუნებული ვარ, რომ მოხუცების თავშესაფარში, ზუგდიდში რომ გახსნან, იქ თავის მშობელს არავინ მიიყვანს“, – ამბობს სამეგრელოში მცხოვრები ქალბატონი, რომელიც მოხუც მამას უვლის.

ფონდ „თაობის“ დირექტორის, უჩა ვახანიასთვის, საკითხისადმი მსგავსი მიდგომა, უბრალოდ, ფასდაუდებელი რესურსია, რომელიც მოხუცების შინ მოვლის ინსტიტუტის განსავითარებლად უნდა გამოვიყენოთ.

„აჭარაში ავადმყოფის მოსავლელად უცხო არ მიგაკარებენ. ავადმყოფი წევს გაქათვათებულ თეთრულში, მარტოხელა ც რომ იყოს, მეზობელი არ მიგიშვებს, რომ დაბანო. თემის სირცხვილი იქნება, რომ ვიღაც მედდა მოვიდეს და რაღაცით დაეხმაროს მოხუცს. ეს შესანიშნავი ტენდენციაა და უზარმაზარი რესურსი – თემის თანადგომის კულტურა“, – ამბობს ვახანია.

ვახანია საქართველოში შინმოვლის კოალიციას ხელმძღვანელობს და ფიქრობს, რომ ჩვენთან ხანდაზმულთა კერძო პანსიონატების მომრავლების ნაცვლად, სახელმწიფო რესურსის დიდი ნაწილი სწორედ მოხუცთა შინმოვლის სამსახურის განვითარებაზე უნდა დაიხარჯოს.

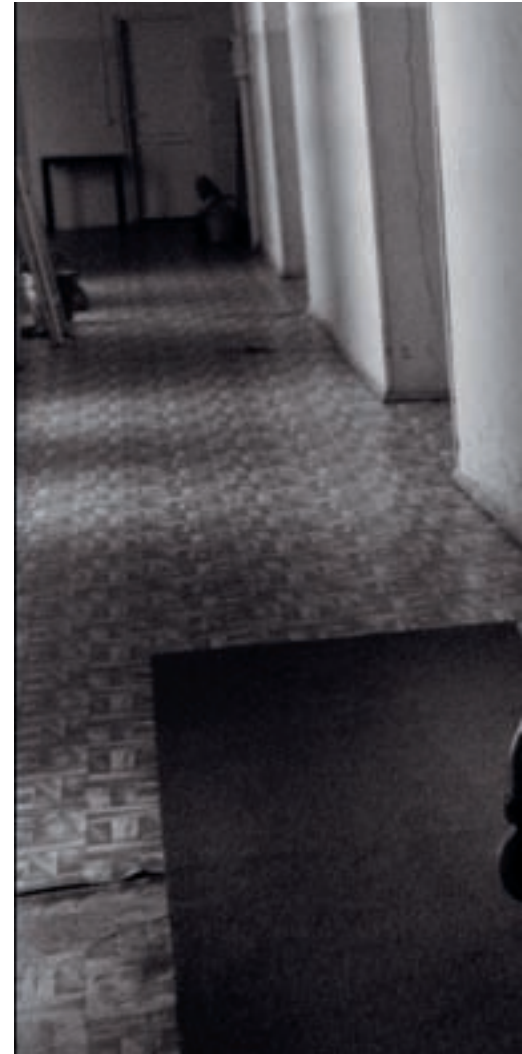
მისთვის დაუშვებელია მიდგომა, როცა შვილები მშობლების თავიდან მოშორებას შესაძლო შედეგებზე დაუფიქრებლად ცდილობენ. „ახლახან დარეკა ჩვენთან ვილაცამ და იკითხა: „მოხუცებს თქვენთან იბარებენ?“ ვუპასუხე, „არა, ჩვენთან ბოთლებს იბარე-

ბენ-მეთქი. ეს თბილისიდან შემოსული ზარი იყო და უარესებიც არის. მინახავს კარგი თავშესაფრები, მაგრამ იქ ბედნიერი სახეები – არა. ბედნიერება მოხუცისთვის მხოლოდ საკუთარ სახლშია, მოხუცი ავადმყოფის მოვლა „ოჯახის ღირსებაა“.

უჩა ვახანია ახლა შინმოვლის ქართულ მოდელზე მუშაობას და გეგმის პარლამენტში წარდგენას შემოდგომისთვის აპირებს. მისი გეგმის მიხედვით, მოხუცების მოვლის ძირითადი სახელმწიფო მიდგომა „ქვეყნის კულტურის ორგანული ნაწილი უნდა იყოს“. სწორედ ამიტომ, თითოეული მოხუცი საკუთარ სახლში უნდა დარჩეს, ოჯახის წევრებს კი მის მოვლაში სახელმწიფოს მიერ დაქირავებული ექთანი, ექიმი, ფსიქოლოგი, ოკუპაციური თერაპევტი უნდა დაეხმაროს. მათი მოვალეობა იქნება მოხუცის დაბანა, ჩაცმასა და საკვების მიღებაში დახმარება, ფსიქოლოგიური კონსულტაცია, სოციალური მომსახურების შესახებ ინფორმირება და ზოგჯერ პენსიის ასაღებად ბანკშიც წასვლა, თუ ეს მოხუცს თვითონ არ შეუძლია, ან მისი შვილები იმ მომენტში ადგილზე არ არიან. ვახანიას პროექტის მიხედვით, სახელმწიფოს ეს მომსახურება თითოეული მოხუცის შემთხვევაში წლიურად 2000 ევრო დაუჯდება.

თუმცა ეს მოდელი წარმატებული მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნება, თუკი, ყველა, ვისაც მოხუცი მშობელი ჰყავს, გააცნობიერებს იმას, რომ ხანშიშესულ დედაზე და მამაზე ზრუნვა მხოლოდ კომფორტული საცხოვრებელი პირობების შექმნა, მისი საჭირო მედიკამენტებით მომარაგება, ანდა პროფესიონალი ექთნის მომსახურებით უზრუნველყოფა არაა. ცხადია, შვილებთან და შვილიშვილებთან ყოველდღიური ურთიერთობა თითოეული მოხუცისთვის ძალიან ძვირფასი რამაა, მაგრამ საბოლოო ჯამში, მათთვის კომფორტსა და ოჯახურ ურთიერთობებზე გაცილებით უფრო აქტიუალური და მტკივნეულიც შვილების სახლში უფუნქციოდ გამოკეცვა ხდება.

ამ მდგომარეობაში ზოგიერთი მოხუცი საკუთარ საქმეს და ძველ სტატუსსა და გავლენას მისტირის, ზოგიერთისთვის კი

მტკივნეულია თუნდაც საკუთარი ხელით აშენებული სახლისა და კარ-მიდამოს დატოვება მხოლოდ იმიტომ, რომ ქალაქში გადასახლებულ შვილებს სოფელში დარჩენილ მშობლებზე ზრუნვა შორიდან უჭირთ.

„ჩემი ხელით გაშენებული ბალ-ბოსტანი და ხეხილი მქონდა, დიდი სახლიც. მაგრამ შვილები დაქორწინდნენ, ცალკე ცხოვრობენ და მე კიდევ უკვე მოვხუცდი, ოჯახის მოვლა არ შემიძლია“, – ამბობს ქალბატონი, რომელიც იძულებული გახდა, საკუთარი სახლი დაეტოვებინა და საცხოვრებლად თემის პანსიონატში გადასულიყო.

სწორედ ამ პრობლემიდან პოულობენ გამოსავალს ევროპასა და ამერიკაში

■ „ახლახან დარეკა ჩვენთან ვილაცამ და იკითხა: „მოხუცებს თქვენთან იბარებენ?“ ვუპასუხე, „არა, ჩვენთან ბოთლებს იბარებენ-მეთქი. ეს თბილისიდან შემოსული ზარი იყო და უარესებიც არის. მინახავს კარგი თავშესაფრები, მაგრამ იქ ბედნიერი სახეები – არა. ბედნიერება მოხუცისთვის მხოლოდ საკუთარ სახლშია, მოხუცი ავადმყოფის მოვლა ოჯახის ღირსებაა“.

ფოტო: ლევან ხარაიჭულიძე

თემქის ხანდაზმულთა პანსიონატი, თბილისი 2011

მცხოვრები მოხუცები, როცა საცხოვრებლად პანსიონატებში გადადიან. თუმცა, ეს დღეს მათთვის გაცილებით ნაკლებ მტკივნეულია, ვიდრე – ქართველი მოხუცებისთვის. თუკი საქართველოში თავშესაფარში ცხოვრება მხოლოდ უკიდურეს გაჭირვებასთან, ანდა დიდ ოჯახურ პრობლემასთან ასოცირდება, დასავლურ კულტურაში ეს ხშირად მოხუცისთვის არის, უბრალოდ, შანსი, ისევ სრულფასოვნად იცხოვროს და საკუთარი ასაკის ადამიანებთან ახალი ურთიერთობები დაამყაროს.

სოციალიზაციის შანსი მოხუცებს თემქის ხანდაზმულთა პანსიონატშიც ეძლევათ. თუმცა ბოლო ერთი თვეა, ისინი მაინც განსაკუთრებული სიხარულით

ელთან ოთხშაბათი დღის დადგომას, როცა პანსიონატში 16 წლის ირაკლი დვალისძე იმყოფება. ირაკლიმ თემქის პანსიონატში სიარული თავისი სურვილით დაიწყო. როგორც თვითონ ამბობს, ეს გადაწყვეტილება მას შემდეგ მიიღო, რაც ბებიას ინსულტი დაემართა და მის მოვლაში დედას თვითონაც ეხმარება. პანსიონატში რამდენიმე სტუმრობის შემდეგ მან საერთო თენგიზ ხეჩიაშვილთან იპოვა. ხეჩიაშვილის შვილიშვილები რუსეთში ცხოვრობენ. ამიტომ იმ დანაკლისს, რაც ბაბუას შვილიშვილების შორს ყოფნის გამო აქვს, ირაკლისთან ურთიერთობით ივსებს.

„ამ მოხუცმა მითხრა, 34-ჯერ ვარ პა-რაშუტიდან გადმომხტარიო და ძალიან

დამაინტერესა. მეც მიყვარს ასეთი რა-ღაცები. მინდა, მეც გადმოვხტე, – ამბობს ირაკლი, – აქ სიარული ძალიან მომწონს, მიყვარს მოხუცები და ბევრს ვსწავლობ მათგან. ვისაც საკუთარი არ ჰყავს, შვილიშვილადაც კი მთვლის. ჩემი ბებია რომ აქ იყოს, რატომ დამწყდებოდა გული? ისე ხშირად ვერ ვიქნებოდი მასთან, როგორც სახლში ვარ. მოხუცებს შვილიშვილებთან ყოფნა უნდათ“.

უკვე თვეზე მეტია, რაც ირაკლი ყოველ ოთხშაბათს დოლიდის ქუჩიდან თემქაზე ადის და მოხუცებთან სამ საათს ატარებს: უსინათლოებს პრესას უკითხავს, ზოგს სპორტზე ესაუბრება და ნარდსაც ეთამაშება. ■

ქართული ტრადიციები და მიუხეხილობა

მარკ მალენი

ქართული ტრადიციების შესახებ საქართველოში ჩამოსული ყველა სტუმარი, ალბათ, ძალიან ბევრს იხსენებს. ეს ტრადიციები იმაზე სწრაფად იცვლება, ვიდრე ხალხს ჰგონია. 1921 წლამდე ბევრი ისეთი საუკუნოვანი ტრადიცია არსებობდა, რომელიც ახლა დავიწყებულია. საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ კი საბჭოეთიდან ზოგიერთი ისეთი ჩვეულება შემოგვრჩა, რომელიც ქართველებს ქართული ჰგონიათ. ბევრი „ტრადიცია“ ბოლო ხანებში გაჩნდა. ამის მიუხედავად, საქართველოს ახასიათებს გარკვეული კულტურული ნიშნები, რომელსაც ყველა აქ მცხოვრები ცნობს, მაგალითად, სტუმართმოყვარეობა და მეგობრობისა და ოჯახისადმი ერთგულება. სწორედ ამ ტრადიციებზე მინდა ვისაუბრო, რადგან ისინი, როგორც ჩანს, ყველაზე მდგრადია.

ის, თუ რატომ წარმოიშობა სტუმარმასპინძლობის ტრადიცია, რთული საკითხია. ბევრი უდაბნოსა და მთის კულტურა სტუმართმოყვარეობით გამოირჩევა. შესაძლოა, საუკუნეების მანძილზე, დიდ იმპერიებს შორის მოქცეულ უძველეს პატარა ქვეყანაში სტუმრების გულთბილად მიღება პრაგმატული საქციელი იყო. რა მიზეზითაც უნდა იყოს გამონვეული, ყველა ჩამოსული სტუმარი მიიჩნევს, რომ საქართველოში სტუმართმოყვარე ხალხი ცხოვრობს. ამავე დროს, სტუმართმოყვარეობას სხვა მიზნე-

ბისთვის ხელის შეშლა შეუძლია.

საქართველოში ბევრი შესანიშნავი ქართველი აკადემიკოსია, მაგრამ აქ აკადემიური ხარისხის ფლობა არ არის იმის გარანტია, რომ მისი მფლობელი კონკრეტულ სფეროში ნამდვილად ექსპერტია. ხშირად, როდესაც დოქტორის ხარისხის მადიებული დისერტაციას იცავს, დაცვის ცერემონიაზე თავის მეგობრებს პატიჟებს. გაცილებით მეტ მეგობარს კი დაცვის შემდეგ გამართულ ბანკეტზე ეპატიჟება. ყველა პროფესორი, ვინც პროცესში ჩართულია, ასევე დაპატიჟებულია. უჩვეულოდ მკაცრი გამომცდელი ან უჩვეულოდ არაკვალიფიცირებული კანდიდატი უნდა იყოს, რომ დისერტაციის დაცვა ჩაფლავდეს. გულუხვობა, სტუმარმასპინძლობა და საჯაროდ ვინმეს დამცირებისგან თავის შეკავება, საბოლოო ჯამში, იწვევს იმას, რომ ნაკლები კარგად შემომებული ნაშრომი იწერება. ქართული სამეცნიერო ხარისხების სტანდარტი დაბალია იმის გამო, რომ ადამიანებს სურთ, გამოჩნდნენ ზრდილობიანები.

საქართველოში კიდევ ერთი ძალიან დაფასებული ინსტიტუტი მეგობრობაა. სიტყვები „ძმაკაცი“ და „დაქალი“ ინგლისურში ან რომელიმე სხვა ენაში არ არსებობს. ეს სიტყვები გამოხატავს ისეთ მეგობრებს, რომლებიც ისევე ახლოს არიან შენთან, როგორც – და ან ძმა. ეს იმას არ ნიშნავს, რომ დანარჩენ მსოფლიოში არ არსებობს მჭიდრო ურთიერთობები, უბრალოდ, საქართველოში ეს ურთიერთობები ერთმანეთის დაცვასთან არის დაკავშირებული. ხშირად, როდესაც ადამიანები ახლო მეგობრებზე საუბრობენ, ისინი არ გულისხმობენ ხოლმე ისეთ მეგობრებს, რომლებთანაც ყველაფერზე ღიად საუბრობენ, ან ვისთანაც ყველაზე მეტ დროს ატარებენ, ან ვის აზრსაც აფასებენ. მათ მხედველობაში აქვთ ისეთი ადამიანები, რომლებიც მათ ყველა შემთხვევაში დაიცავენ და ვისაც შეუძლიათ, საჭიროების შემთხვევაში, დაურეკონ. ზოგჯერ გაუგებარია, თუ როგორ უნდა მოიქცეს ნამდვილი მეგობარი მაშინ, როდესაც

მისი მეგობარი რაიმე ცუდს სჩადის. ამ პროცესმა შეიძლება, საზოგადოება დაანაწევროს მეგობრების ისეთ ვიწრო ჯგუფებად, რომლებიც მხოლოდ ერთმანეთის მიმართ იქნებიან ერთგულნი.

მოდით, წარმოვიდგინოთ, რომ ადამიანი მუშაობს რომელიმე ორგანიზაციაში და პასუხისმგებელია ახალი კანდიდატების მიღებაზე. მის ახლო მეგობარს შეაქვს განაცხადი, მაგრამ მასზე უფრო კვალიფიცირებული კანდიდატებიც გამოჩნდნენ. როგორი იქნება ამ გამონკვევზე ქართულ კულტურაში გავრცელებული პასუ-

■ ქართველებს სჩვევიათ მეგობრების მხარდაჭერა მაშინაც კი, როდესაც მეგობრები ცდებიან. ეს ისეთი ერთგულებაა, რომელიც სცდება სამართლიანობისა და პატიოსნების საზღვრებს. და უფრო უარესიც, ხანდახან ქართული კულტურა მეგობრისგან მოითხოვს, რომ არაკეთილსინდისიერი საქციელი ჩაიდინოს.

ხი? მეგობრის კონკურენტის CV-ის გადავადება? ამ სამსახურში რომ მიიღონ, მეგობარს, ალბათ, ყველანაირად დაეხმარები. რა თქმა უნდა, უკეთესი იქნება, თუ მეგობარი გეყოლება კოლეგად, ვიდრე – უცნობი. ამიტომ პირადად ხდები დაინტერესებული, თავიდან მოიშორე მეგობრის უცნობი კონკურენტი, რომელიც, სინამდვილეში, კვალიფიციური კადრია. მსგავსი სცენარი შეიძლება გათამაშდეს ნებისმიერ დანესებულებაში. თუ კანდიდატებს თანაბარი ან თითქმის თანაბარი მონაცემები აქვთ, მაშინ შენი ნაცნობის აყვანა, რომელსაც მეტად ენდობი, უფრო ლოგიკური გეჩვენება. მის მიღებაზე უარის თქმა კი უცნაური

საქციელი გგონია და არა – მიუკერძოებელი ან გმირული.

ქართველებს აქვთ რეპუტაცია, რომ არიან უჩვეულოდ სტუმართმოყვარენი, სანდო და ნამდვილი მეგობრები და ეს დასაფასებელი თვისებებია. ამავე დროს, ქართველებს სჩვევიათ თავიანთი მეგობრების მხარდაჭერა მაშინაც კი, როდესაც მეგობრები ცდებიან. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ეს ისეთი ერთგულებაა, რომელიც სცდება სამართლიანობისა და პატიოსნების საზღვრებს. და უფრო უარესიც, ხანდახან ქართული კულტურა მეგობრისგან მოითხოვს, რომ არაკეთილსინდისიერი საქციელი ჩაიდინოს.

პატიოსნება ბევრნაირად შეიძლება განვმარტოთ, მაგრამ ბევრ კულტურაში ამ სიტყვის ახსნის დროს იყენებენ ისეთ ცნებებსაც, როგორებიცაა: მიუკერძოებლობა და სამართლიანობა. პატიოსნება ასევე არის თვისება, რომელსაც ქართულ კულტურაში ისტორიულად დიდ პატივს სცემენ. ამ ფონზე, საინტერესოა იმ შემთხვევებზე დაკვირვება, როდესაც პატიოსნება და ერთგულება ერთმანეთთან კონფლიქტში მოდის. სწორედ ამ დროს ერთგუება საქმეში ერთი, ხშირად გამოუყენებელი, თვისება – მიუკერძოებლობა. პატივი ვცეთ მათ, ვინც სამართლიანობისთვის სხვა ნაკლებად მნიშვნელოვან მიზნებს სწირავს; მათ, ვინც მხარს უჭერს სამართლიან სისტემას და მიუკერძოებლობას.

ქართულ ისტორიას და ლიტერატურას თუ გადავავლებთ თვალს, მიუკერძოებლობის ბევრ შემთხვევას აღმოვაჩინებთ. უკან უნდა გავიხედოთ და მათი არსებობა აღმოვაჩინოთ. ტრადიციები კულტურებს ერთმანეთისგან განასხვავებს. მაგრამ ამავე დროს, თუ მათ არ გადავამოწმებთ, ვილაც ამ ტრადიციებს აუცილებლად გამოიყენებს ბოროტი მიზნებისთვის და შემდეგ პროცესის გაკონტროლება შეუძლებელი გახდება. არის კულტურები, რომლებსაც ტრადიციები ანადგურებს და კულტურები, რომლებსაც ტრადიციები გადაარჩენს. მოდი, მივბაძოთ ამ უკანასკნელს. **■**

დონალდი მოდის!

თუ დონალდ ტრამპი პრეზიდენტობაზე კენჭისყრას გადაწყვეტს, 2012 წელი ამერიკაში ნამდვილად საინტერესო იქნება.

გიორგი ცხადაია

დონალდ ტრამპი ამერიკის პოლიტიკისთვის ერთგვარი კულტურული სიმბოლოა – მდიდარი, ქარიზმატული, სკანდალური „სელებრიტი“, რომელსაც პოლიტიკური ამბიციები უჩნდება. ცნობილია ასეთი კანდიდატების პოლიტიკური ჩვევებიც: მედიაში სკანდალებით მანიპულაცია, დამოუკიდებელი („ზეპარტიული“) პოლიტიკური პოზიცია და პოლიტიკური ისტებლიშმენტის წინააღმდეგ გალაშქრება.

დღევანდელ ამერიკაში ამ ფორმულაზე მორგებას მხოლოდ ორი ადამიანი შეძლებს: „ფოქს ნიუსის“ მფლობელი, წარმოშობით ავსტრალიელი მედიამაგნატი რუპერტ მერდოკი და უძრავი ქონების მაგნატი დონალდ ტრამპი.

მერდოკს, როგორც ნატურალიზირებულ ამერიკის მოქალაქეს, საპრეზიდენტო არჩევნებში მონაწილეობის მიღების უფლება არ აქვს, ტრამპი კი თავისი კანდიდატურის დაყენებაზე სერიოზულად ფიქრობს და უკვე ერთგვარი წინასაარჩევნო კამპანიაც წამოიწყო.

მას შემდეგ, რაც პრეზიდენტობის სურვილი საჯაროდ გამოთქვა, ტრამპს პირველი მედია სკანდალის შექმნაზე ბევრი არ უფიქრია და მაშინვე ე.წ. birther-ების საყვარელი თემა წამოსწია – ობამას დაბადების ადგილი და მისი ამერიკის მოქალაქეობა ეჭვის ქვეშ დააყენა.

„თეთრმა სახლმა“ ბრალდებებს უპასუხა და ჰავაის შტატს ობამას დაბადების მონაწილის გამოქვეყნება სთხოვა. ტრამპს უსაფუძვლო და აბსურდული ეჭვების გამოთქმისთვის ბოდიში არ მოუხდია, პირიქით, დოკუმენტის გამო-

ქვეყნება საკუთარ წარმატებად ჩათვალა და იქვე დასძინა, რომ დოკუმენტის ავთენტურობას მომავალში თავად შეამოწმებს.

დაბადების მონაწილის თემა ტრამპს შემთხვევით არ წამოუწვია, ცნობილი ბიზნესმენი „მოთხოვნისა“ და „მინოდების“ კანონებით ხელმძღვანელობს. რამდენიმე თვის წინ ჩატარებული გამოკითხვების მიხედვით, რესპუბლიკელების დაახლოებით ნახევარს არ სჯეროდა, რომ ობამა ამერიკის მოქალაქეა.

ტრამპმა წინასაარჩევნო კამპანიის სხვა ელემენტებიც მსგავსი ბიზნეს სტრატეგიით ააწყო. 2000 წელს ის

აცხადებდა, რომ საყოველთაო ჯანდაცვა ყველა ამერიკელის კანონიერი მოთხოვნაა, ახლა კი ობამას ჯანდაცვის რეფორმას არაკონსტიტუციურს უწოდებს. ასევე, შეიცვალა პოზიციები აბორტთან დაკავშირებითაც და აბორტის მომხრეების რიგებიდან აბორტის მოწინააღმდეგეებში გადაინაცვლა.

ტრამპისთვის პოლიტიკა ჯერჯერობით უცხო ხილია, ამიტომ მას თავისი საყვარელი „რეალითი შოუების“ პრინციპით უდგება. იგი ბოლო 6 წელია, სატელევიზიო რეალითი შოუ „შეგირდს“ („The Apprentice“) მასპინძლობს. ასეთი

შოუების ძირითადი მიზანი, როგორც წესი, პოპულარობის მოხვეჭაა და შინაარსს მეორეხარისხოვანი მნიშვნელობა აქვს. ტრამპის მიერ „birther“-ების მხარდაჭერაც შეგვიძლია სწორედ ერთგვარ რეალითი შოუდ აღვიქვათ.

მართალია, დონალდ ტრამპი არჩევნებში მონაწილეობას რესპუბლიკური პარტიის პლატფორმით აპირებს, მაგრამ თავს მაინც დამოუკიდებლად – „independent“-ად მიიჩნევს. მისი

დაბადების მონმობის თემა ტრამპს შემთხვევით არ წამოუწევია, ცნობილი ბიზნესმენი „მოთხოვნისა“ და „მინოდების“ კანონებით ხელმძღვანელობს. რამდენიმე თვის წინ ჩატარებული გამოკითხვების მიხედვით, რესპუბლიკელების დაახლოებით ნახევარს არ სჯეროდა, რომ ობამა ამერიკის მოქალაქეა.

ტრამპის ამბიცია არა მხოლოდ დამოუკიდებელი პოლიტიკური ორიენტაციის დაკავება, არამედ პოლიტიკური ისტებლიშმენტის წინააღმდეგ გალაშქრებაა. მისი მთავარი დეკლარირებული მიზანი ვაშინგტონის პოლიტიკური კულტურის შეცვლაა.

ბოლო დროს მედია თავად ტრამპის წარსული მოღვაწეობით დაინტერესდა. გაირკვა, რომ ტრამპის უძრავი ქონების იმპერიის საქმიანობით უკმაყოფილო ადამიანები მის სანდოობას ეჭვქვეშ აყენებენ. ზოგჯერ ტრამპი მხოლოდ თავისი ბრენდის ლიცენზიას ყიდის და პროექტში ინვესტიციას არ ახორციელებს. ასეთი შემთხვევა, როგორც აღმოჩნდა, რამდენჯერმე მომხდარა, მაგრამ ტრამპი თავს იმით იმართლებს, რომ დანარჩენ 50 შემთხვევაში პროექტები წარმატებით განხორციელდა.

მედიამ გამოიკვლია, რომ ტრამპი ოთხჯერ გაკოტრებულა. მილიარდერი თავს იმით იმართლებს, რომ გაკოტრების კანონმდებლობით მანიპულირებით ის ვალების დაგროვებას იცილებს თავიდან.

მილიარდერის კიდევ ერთი უხერხული ჩავარდნა „ტრამპის უნივერსიტეცია“, რომელსაც ჯერ ლიცენზირების წესის დარღვევაში ადანაშაულებდნენ, შემდეგ კი ერთ-ერთმა სტუდენტმა უკმაყოფილება გამოთქვა, რომ მას უნივერსიტეტის „მენტორები“ სათანადო ყურადღებას არ აქცევდნენ და რომ მათი „სიხარბე“ აღმამფოთებელია. დონალდ ტრამპი ამ ბრალდებებსაც კატეგორიულად უარყოფს და მომჩივანი სტუდენტის საწინააღმდეგოდ სასამართლოში თავად შეაქვს სარჩელი.

პოლიტიკურ თამაშში მონაწილეობას ტრამპი უკვე უნდა მიეხვედრებინა, თუ რა მნიშვნელობა აქვს პოლიტიკაში რეპუტაციას. მილიარდერმა ახალი დარტყმა ვაშინგტონის ისტებლიშმენტისგან, უფრო სწორედ კი, თავად პრეზიდენტ ობამასგან მიიღო. აქამდე პოლიტიკოსები პოპულისტურ ბრალდებებზე პასუხის გაცემას თავს არიდებდნენ (ამას საკუთარი თავის დამცირებად თვლიდნენ), მაგრამ ობამას ადმინისტრაციამ, როგორც ჩანს, აბსურდულ

ბრალდებებზე პასუხის ორიგინალურ გზას მიაგნო და პოლიტიკური სატირის ფორმას მიმართა.

იუმორისტული გამოსვლისთვის ობამამ შესაბამისი ადგილი გამოიხატა – თეთრი სახლის კორესპონდენტების ასოციაციის მიერ მონყობილი სადილი, რომელსაც სხვა ცნობილ პოლიტიკოსებთან, ბიზნესმენებთან და ჟურნალისტებთან ერთად, თავად დონალდ ტრამპიც ესწრებოდა. ობამამ იმის აღნიშვნით დაიწყო, რომ ტრამპმა რესპუბლიკელი პრეზიდენტობის კანდიდატის მასაჩუსეტისის ყოფილი გუბერნატორის – მიტ რომნის შემთხვევა უნდა გამოამკარავოს – რომნიმ ხომ თავის დროზე მასაჩუსეტისში ისეთივე ჯანდაცვის სისტემა შემოიღო, როგორსაც ტრამპი დღეს გააფთრებით ეწინააღმდეგება.

„ვიცი, დონალდ ტრამპი ბოლო დროს კრიტიკის ობიექტი ხდება, მაგრამ დღეს მართლაც არავინაა მასზე ბედნიერი, რადგან მას უკვე შეუძლია დაბადების მონმობის თემა გვერდზე გადადოს და ჭეშმარიტად ღირებულ საკითხებზე გაამახვილოს ყურადღება: მაგალითად, მართლა მოხდა თუ არა მთვარეზე დაჯდომა? რა მოხდა როსველში? (როსველი ნიუ-მექსიკოს ქალაქია, სადაც 40-იან წლებში მომხდარ აფეთქებას უცხოპლანეტელების ხომალდის ჩამოვარდნას აბრალებდნენ – გ.ც.) ან სად არიან „ბიგი“ (ცნობილი ამერიკელი რეპერი ნოტორიუს ბი-აი-ჯი) და თუფაქი?“

როდესაც პოლიტიკური ამბიციების მქონე მილიარდერების იმიჯს ვახასიათებდი, მათი ყველაზე მნიშვნელოვანი თვისება ბოლოსთვის მოვიტოვე: ისინი არჩევნებზე ყოველთვის მარცხდებიან.

4 მაისს, ქინფიაკის უნივერსიტეტის გამოკითხვების მიხედვით, გამოკითხულთა 60 % საპრეზიდენტო არჩევნებში დონალ ტრამპის ან სარა პეილინის კანდიდატურას არასდროს დაუჭერს მხარს. გამოკითხვების ინსტიტუტის ასისტენტ-დირექტორი პიტერ ბრაუნი აღნიშნავს, „როგორც დედებს უყვართ ხოლმე თქმა, პირველი შთაბეჭდილების მოსახდენად მეორე შანსი აღარასოდეს გეძლევა“.

პეჩორა, ხობოხს მუდმივი ვნება

ელისო ბოლქვაძე თბილისური კონცერტის, მოცარტის, გლენ გულდის და კეიტ ჯარეტის შესახებ .

დავით ბუზნიკიძე

ვინც რუსთაველის თეატრში ელისო ბოლქვაძისა და ახალგაზრდა, ნიჭიერ მუსიკოსთა „კომპანიის“ ერთობლივ კონცერტს დაესწრო, ნამდვილად ბევრ კლასიკურ სიახლეს შეიტყობდა. მაგალითად, მოცარტის კონცერტის შესახებ სამი ფორტეპიანოსა და ორკესტრისათვის, რომელიც საქართველოში პირველად შესრულდა (დირიჟორი ბენჟამენ ლევი); ან ჯერ ჯიდევე უცნობი „საქართველოს სიმფონიეტას“ ინტერპრეტაციით ბეთჰოვენის მეშვიდე სიმფონიის დახვეწილ და კამერულ ჟღერადობას შეაფასებდა... ცნობილი ფრანგული ტელეარხის პროექტი „MEZZO საქართველოში“ მხოლოდ სასიამოვნო მიზეზი აღმოჩნდა ამ კონცერტის ერთ-ერთ ორგანიზატორთან და სახელოვან პიანიტთან, ელისო ბოლქვაძესთან სასასუბროდ.

ფოტო: MIKALA STUDIO

პირველ რიგში, კონცერტით თუ ხართ კმაყოფილი? გაამართლა თუ არა MEZZO-ს მონვევამ საქართველოში და შეიძლება თუ არა გარკვეულ საინფორმაციო გარღვევაზე საუბარი?

კლასიკური მუსიკა, კლასიკური და თანამედროვე ბალეტი და მრავალფეროვანი ჯაზი... მოკლედ რომ ვთქვათ, გემოვნებიანი და ხარისხიანი მუსიკის პროპაგანდის თვალსაზრისით, MEZZO-ს როლი მართლაც განუზომელია. კლასიკური მუსიკა და ჯაზი 24 საათის განმავლობაში გადაიცემა 45 ქვეყანაში და ამიტომ არსს წამყვანი პოზიცია უკავია და არა მარტო ევროპაში...

თუმცა ასეთივე პრეტენზია აქვს გერმანულ-ფრანგულ ტელეარხს „არტეს“...

„არტე“ მაინც უფრო სოციალურ-კულტურული არხია, რომელიც ასევე დიდი როლს უთმობს კულტურის პრობლემებს, მაგრამ არა იმდენად კლასიკურ მუსიკას. უფრო მნიშვნელოვანია, რომ თბილისური კონცერტიდან 3-4 თვის განმავლობაში მომზადდება ფილმი, რომელიც MEZZO-ზე თითქმის ერთი წლის განმავლობაში გადაიცემა. ასეთი პროექტი საქართველოს სჭირდება არა მხოლოდ ევროპასთან მუსიკალური ინტეგრაცია-

ციისათვის, არამედ ჩვენი ქვეყნის კულტურული იმიჯის შესაქმნელად. ჩვენ ისეთ დროში ვცხოვრობთ, როცა ნამდვილი კულტურული ფასეულობების წარმოჩენას კარგი პიარი და საკმაო ძალისხმევა სჭირდება.

ახალგაზრდა მუსიკოსებს როგორ შეაფასებდით? მხედველობაში მყავს პიანისტები, ნინო გვეტაძე და ანა ყიფიანი. ასევე ჩასაბერ ინტერუმენტებზე შემსრულებლები – ლევან ცხადაძე და გიორგი გვანცელაძე. რამდენად აკმაყოფილებენ ისინი მსოფლიო სტანდარტებს?

არ დაგიმალავთ, მეც ძალიან ვღელავდი, რადგან კონცერტი საპასუხისმგებლო და მნიშვნელოვანი იყო. ჯერ ერთი, MEZZO-ზე გასული კონცერტის ჩანაწერით შეაფასებენ ქართულ სამემსრულებლო ხელოვნებას და მეორეც, რაც უფრო ხშირად მოხვდება ახალგაზრდა მუსიკოსთა სახელები მუსიკალურ წრეებში, მით უფრო მეტი შანსი ექნებათ, შემდგომში კონტრაქტები გააფორმონ მუსიკალურ სტუდიებთან თუ ორკესტრებთან. ყველა მათგანი ძალიან ნიჭიერი და თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ყველა პირობას აკმაყოფილებენ მაღალი დონის კონცერტებზე დაკვირვებისთვის. ნინო გვეტაძემ მაგალითად, თავის დროზე ამსტერდამის ახალგაზრდა პიანისტთა საერთაშორისო კონკურსში გაიმარჯვა; ანა ყიფიანი კი უკრაინაში, ხარკოვში გამართულ ვლადიმერ კრაინევის სახელობის კონკურსზე დიდი წარმატება მოიპოვა...

ალსანიშნავია ლევან ცხადაძე, რომელმაც გაიმარჯვა ფრანსუა ლელუს სახელობის ჩასაბერ საკრავთა კონკურსში და ძალიან გემოვნებიანი მუსიკოსია; გიორგი გვანცელაძე კი მიუნჰენის ორკესტრის პირველი ჰობოისტი, რომელმაც დიდ წარმატებას

ამ პროექტის ბედიც, რადგან ფრანგული მხარე მაინც ერიდებოდა ზედმეტ რისკს. საინფორმაციო ველი და არასტაბილური რეგიონის სახელი მაინც დიდ გავლენას ახდენს ამგვარ კულტურულ პროექტებზე. საბოლოოდ, ყველაფერი მოგვარდა და თუ კონცერტი, ტელეარხის პროდიუსერების აზრით, გაამართლებს, კიდევ რამდენიმე საინტერესო კონცერტი დაგეგმილი. დეტალებს ჯერ არ გავამხელ; დაუტოვოთ ეს ინტრიგა მსმენელსა და მკითხველს.

თუმცა მსმენელს თქვენი სოლო კონცერტებიც მოუნატრა. არცთუ ხშირად ხართ თბილისში...

არა მგონია. ყოველ შემთხვევაში, დაძაბული საკონცერტო გრაფიკის მიუხედავად, როცა ვახერხებ, მაშინვე ჩამოვდივარ თბილისში. ამჯერად ახალგაზრდებთან ერთად ჩემი თავიც გამოვცადე. მუსიკოსი ყოველთვის უნდა მიმართავდეს გარკვეულ ექსპერიმენტს და რაღაც მუდმივად უნდა შეცვალოს.

თქვენ რას შეცვლიდით... მაგალითად, მოცარტს ან შუბერტს ჯაზზე დროებით გაცვლიდით?

არა მგონია, მოცარტი ჯაზით ჩავანა-

რიგებული და სტრუქტურირებულია. მუსიკალური ფორმის სიცხადე ყოველთვის მირჩევნია სტიქიურ იმპროვიზაციას, ალბათ, ამიტომ ჯერ ვერიდები რომანტიკოსებისა და რაციონალისტი კომპოზიტორების დაკვრას. მაგალითად, ბრამსი, რახმანინოვი და პროკოფიევი არ არიან „ჩემი“ კომპოზიტორები.

რას ფიქრობთ პიანისტების მიერ დიდი კომპოზიტორების გარკვეულ „პრივატიზაციაზე“? მაგალითად, დამკვიდრებულია მოსაზრება, რომ გლენ გულდი მხოლოდ ბასს უკრავს კარგად, არტურ შნაბელი – ბეთჰოვენს, მარტა არგერიხი – შუმანს...

მეც მაქვს ჩემი იდეალური კავშირები კომპოზიტორთან, თუმცა, პირველ რიგში, სხვებზე მოგახსენებთ. გლენ გულდი პოლიომელიტით იყო დაავადებული და ამდენად, მისი მუსიკალური ცხოვრება დაკავშირებულია, ძირითადად, ჩანაწერებთან და იშვიათად კონცერტებთან. მისი მუსიკალური სამყარო და აზროვნება განაპირობა უფრო აბსტრაქციისკენ მიდრეკილებამ და ფილოსოფიამ. ის ცალკე მოვლენაა და საერთო კონტექსტში ვერ განვიხილავთ. რასაკვირველია, არიან შესანიშნავი პიანისტები, ვთქვათ, შუბერტის უბადლო შემსრულებელი ალფრედ ბრენდელი, რომელმაც ჩემზე დიდი გავლენა მოახდინა; ან იგივე მარტა არგერიხი... თუნდაც ლექსო თორაძე, რომლის სახელი ლამის პროკოფიევთან არის გაიგივებული.

ასეთი პროექტი საქართველოს სჭირდება არა მხოლოდ ევროპასთან მუსიკალური ინტეგრაციისათვის, არამედ ჩვენი ქვეყნის კულტურული იმიჯის შესაქმნელად.

მიაღწია სხვადასხვა პრესტიჟულ მუსიკალურ კონკურსში.

რას ავადებულებს MEZZO-სთან გაფორმებული ხელშეკრულება ქართულ მხარეს? გულისხმობს თუ არა ეს კონტრაქტი (თუ ასეთი არსებობს) შემდგომში ახალ კონცერტებს?

ასეთი კონცერტები სწრაფად და ხელის ერთი მოსმით, ცხადია, არ კეთდება. თბილისურ კონცერტს წინ რთული მოსამზადებელი სამუშაოები უძღოდა, რამაც საბოლოოდ კარგი შედეგი გამოიღო. თითქმის ბოლო დღეებში გადაწყდა

ცვლო, თუმცა ეს არ ნიშნავს, რომ ჯაზი არ მიყვარს. განსაკუთრებით საინტერესოა კეიტ ჯარეტის შემოქმედების ბოლო პერიოდი; მისი აზროვნება და „დანმენდილი“ ბგერა. თუმცა ადრე ის ძალზე სპეციფიკურ მუსიკას უკრავდა. საერთოდ, ჯაზური მუსიკის აღქმა პიანისტის სმენასა და რიტმის პრობლემას უკავშირდება. მე მაინც კლასიკური ფორმის ნაწარმოებებს ვარჩევ. ამ შემთხვევაში, ვენის კლასიკოსებს ვგულისხმობ – მოცარტს, ბეთჰოვენს, შუბერტს... ასე ვთქვათ, ეს ჩემი შინაგანი მუსიკაა, რომელშიც ყველაფერი ძალიან მონეს-

რა არის დღეს თქვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი მუსიკაში?

კარგად დაკვრა, ხელოვნების ჩარჩოების გაფართოება და სრულყოფილებისკენ სწრაფვა. ამის გარეშე მუსიკოსი არ არსებობს. პერფექციონიზმი, ჩემთვის მუდმივი ვნებასავეთაა, რომელიც გაიძულებს, სულ ფორმაში იყო და სიახლე ეძებო. და მაინც დღეს ჩემი ყველაზე დიდი სურვილია ფალიაშვილის მუსიკის პროპაგანდა დასავლეთში. ჩემი ერთ-ერთი პროექტიც სწორედ ფალიაშვილის რომელიმე ოპერის შესრულებასთან არის დაკავშირებული. თუმცა ვაცნობიერებ, რომ ეს უახლოესი მომავლის პერსპექტივა არ არის. ■

ყველაზე რესპექტაბელური IT კომპანიები

Google-მა ამერიკის ყველაზე რესპექტაბელურ კომპანიათა სიაში პირველი ადგილი დაიკავა. გამოკითხვაში, რომელშიც მონაწილეობა 30 ათასმა ადამიანმა მიიღო, წამყვანი ადგილები მაღალი ტექნოლოგიების ინდუსტრიის წარმომადგენლებს ერგოთ. ჩამონათვალში ასევე მოხვდა Apple – მეხუთე პოზიციაზე, Intel – მე-6 ადგილი, Sony – მე-14 ადგილი და Microsoft- მე-16 ადგილი). წელს რეიტინგში პირველად დასახელდა სოციალური ქსელი Facebook, რომელიც სიაში 31-ეა.

ყველაზე უარყოფითი შედეგები ბანკებმა, სადაზღვევო და ნავთობკომპანიებმა აჩვენეს: ჩამონათვალში ბოლო პოზიციებზე მოხვდნენ Bank of America, Citigroup, Chrysler, Goldman Sachs, BP და AIG.

გამოკითხვას კომპანია Harris Interactive ატარებდა, მონაწილეებს კი კომპანიები 20 კრიტერიუმით, მათ შორის, ფინანსური მაჩვენებლების, ემოციური მიჯაჭვულობის, პროდუქტებისა და სერვისების, სოციალური პასუხისმგებლობისა და სამუშაო გარემოს მიხედვით უნდა შეეფასებინათ.

რესპექტაბელურობის გარდა, Google ამერიკის ყველაზე სასურველ სამუშაო ადგილადაც რეგულარულად სახელდება. წელს მან კიდევ ერთი

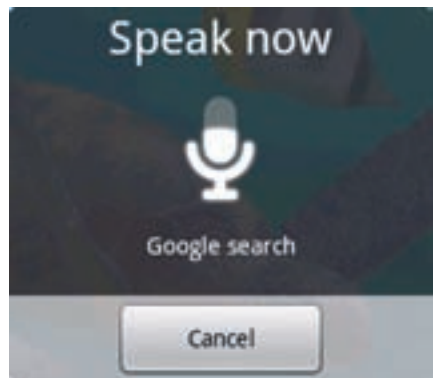
წოდება მიიღო: Brand Finance-ის შეფასებით, ის მსოფლიოს ყველაზე ძვირადღირებული ბრენდი გახდა და უკან Microsoft-იც ჩამოიტოვა.

ხმოვანი ძიება და ვიდეოჩატი GOOGLE-ისგან

Google-მა ხმოვანი საძიებო სისტემის დატესტვა დაიწყო. გავრცელებული ინფორმაციით, სისტემის ფუნქციონირებისას, Google-ის მთავარ გვერდზე, მარჯვენა მხარეს, მიკროფონის გამოსახულება ჩნდება, მასზე დაწკაპუნებით კი ახალი ფანჯარა იხსნება, რომელიც მომხმარებელს საძიებო მოთხოვნის წარმოქმნას სთავაზობს. ამჟამად მომსახურება მხოლოდ რამდენიმე მომხმარებლისთვისაა ხელმისაწვდომი. მათ შორის ერთ-ერთი ვიდეოსერვის Ustream.tv-ს პროდუქტების მენეჯერი მეტ შლიხტია. შლიხტის თქმით, Google-ის ხმოვანი ძიება საკმაოდ კარგად მუშაობს, თუმცა მისი გამოყენება ოფისში მოუხერხებელია.

ინტერნეტ-გიგანტის ოფიციალური წარმომადგენლები ხმოვან ძიებასთან დაკავშირებით სხვა განმარტებებს არ აკეთებენ და აღნიშნავენ, რომ კომპანია ახალ ფუნქციებს სისტემატურად ტესტავს.

ცნობილია, რომ ხმოვანი საძიებო მოთხოვნების განხორციელების შესაძლებლობა უკვე აქვთ iPhone-ის, Nokia-ს და Android-ის მომხმარებლებს. აღსანიშნავია, რომ ხმის გარჩევის მხარდაჭერით უკვე Google-ის ბრაუზერის Chrome 11-ის ბოლო ვერსიაცაა

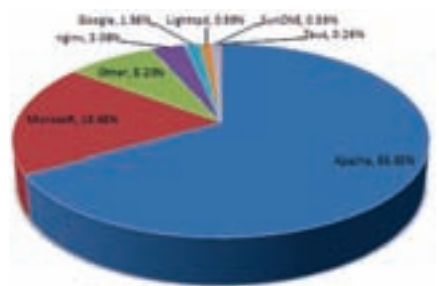

აღჭურვილი.

პარალელურად, Google-მა Android-ის სმარტფონებისთვის ხმოვანი და ვიდეოჩატის ფუნქციები წარადგინა. ინტერნეტ-გიგანტის ოფიციალურ ბლოგზე წერია, რომ ხმოვანი და ვიდეოკავშირის ახალი სერვისები მობილურ დამატება Google Talk-ში გაჩნდება, სმარტფონის მფლობელებს კი საუბარი შეეძლება როგორც ერთმანეთთან, ისე ჩმაილ-ის მომხმარებლებთან.

Google Talk-ის განახლებული ვერსიით სარგებლობას პირველად Nexus S-ის მომხმარებლები შეძლებენ, სამომავლოდ კი მისი გამოყენების საშუალება Android 2.3-ის ბაზაზე აგებული სხვა სმარტფონების მფლობელებსაც ექნებათ.

ინტერნეტ-სივრცეში 324,7 მილიონი საიტია

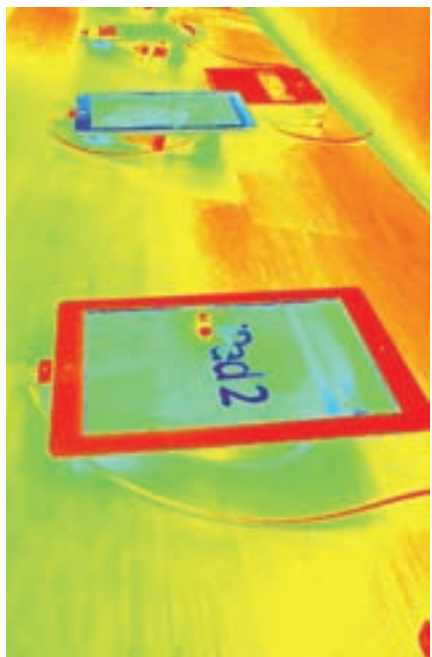
ანალიტიკურმა კომპანია Netcraft-მა ინტერნეტში ვებგვერდების რაოდენობის სტატისტიკური მონაცემები გამოაქვეყნა. სპეციალისტების ინფორმაციით, მიმდინარე წლის აპრილის ბოლოს საიტების რიცხვმა 324 697 205 შეადგინა. ყველაზე პოპულარულ სერვერულ პლატფორმას კვლავ ღია ვებ-სერვერი Apache წარმოადგენს. ბოლო თვის განმავლობაში მას ერთბაშად 12,5 მილიონი ახალი ჰოსტი შეემატა, რითაც პლატფორმის წილი 1,5 პროცენტით გაიზარდა.

Microsoft-ის ვებსერვერმა 0,8 მილიონი ახალი ჰოსტი მიიღო, თუმცა ერთ თვეში მისი წილი 0,5 პროცენტით

ტით შემცირდა. Nginx-მა და Lighttpd-მა კი უმნიშვნელო ზრდა დააფიქსირეს. მათ სერვერებზე განთავსებული საიტების რიცხვი 381 000-ითა და 21 000-ით გაიზარდა.

ამას გარდა, Netcraft-ის კვლევაში ნათქვამია, რომ ლიბიაში, სადაც ამჟამად სამხედრო მოქმედებები მიმდინარეობს, ბოლო 2 თვის განმავლობაში მომუშავე ჰოსტების რიცხვი 95 პროცენტით შემცირდა, აპრილის ბოლოს კი ქვეყნის ტერიტორიაზე მხოლოდ 42 სერვერი მუშაობდა.

iPad 2-ის რეალიზაციის არაალი ფართომრავალბა

Apple-მა iPad 2-ის რეალიზაცია კიდევ 12 ქვეყანაში დაიწყო. პოპულარული პლანშეტი უკვე იყიდება იაპონიაში, ჰონგკონგში, ისრაელში, ინდოეთში, მაკაოში, მალაიზიაში, არაბთა გაერთიანებულ საამიროებში, სინგაპურში, თურქეთში, ფილიპინებში, ჩინეთში, სამხრეთ აფრიკასა და სამხრეთ კორეაშიც. იმ 26 ქვეყანაში კი, სადაც iPad 2-ი 2 მარტამდეც იყიდებოდა, ის უკვე დეფიციტურ მონოპოლიზობად იქცა – Apple-ს მა-

ლაზიებთან მონოპოლიზობის შექმნის მსურველთა საკმაოდ გრძელი რიგები დგას.

iPad-ის წარმატებულმა რეალიზაციამ მნიშვნელოვნად გაზარდა Apple-ის ფინანსური მაჩვენებლები. 2011 წლის პირველ კვარტალში კომპანიის მოგება 5,99 მილიარდი დოლარი შეადგინა და ისტორიაში პირველად გადააჭარბა სოფტვერული გიგანტის Microsoft-ის 5,23 მილიარდიან მოგებას. სტივ ჯობსის კომპანიის წარმატებას ექსპერტები სწორედ iPad-ზე არსებულ მზარდ მოთხოვნას უკავშირებენ.

GALAXY S II-ის გაყიდვა დაიწყო

Samsung Electronics-მა სმარტფონ Galaxy S II-ის გაყიდვა დაიწყო. ჯერჯერობით მონოპოლიზობის შექმნა მხოლოდ სამხრეთ კორეაშია შესაძლებელი. მიმდინარე თვეში Samsung Galaxy S-ის მეორე ვერსიის რეალიზაცია კიდევ მსოფლიოს 120 ქვეყანაში დაიწყება.

ახალი მონოპოლიზობა, რომელსაც Samsung მსოფლიოში ყველაზე თხელ სმარტფონს უწოდებს, ორბირთვიან, 1,2 გიგაჰერცის პროცესორზე მუშაობს, აღჭურვილია 4,27 დიუმიანი Super AMOLED Plus ეკრანით, ორი ინტეგრირებული კამერით, Wi-Fi და Bluetooth მოდულებით. მისი სისქე 8,49 მილიმეტრია და Android 2.3-ის ოპერაციული სისტემის ბაზაზე ფუნქციონირებს.

Galaxy S II-ის წინამორბედი გაყიდვაში შარშან ივლისში გამოჩნდა. კომპანიამ უკვე ამ მოდელის 14 მილიონი სმარტფონი გაყიდა, მიმდინარე წლის

ბოლომდე კი კიდევ 10 მილიონზე მეტი ეგზემპლარის გაყიდვას გეგმავს.

ლეგენდარული თეთრი iPhone 4 გამორჩდა

10 თვიანი ლოდინის შემდეგ ბაზარზე თეთრი iPhone 4 ოფიციალურად გამოჩნდა. ტელეფონის გამოსვლის შესახებ ჯერ კიდევ შარშან ივნისში დაანონსდა, თუმცა ამ დრომდე, სხვადასხვა პრობლემის გამო, გაყიდვების დაწყება რამდენჯერმე გადაიდო.

ლეგენდარული სმარტფონის შექმნა 28 ქვეყანაშია შესაძლებელი, მათ შორის: აშშ-ში, ავსტრიაში, ბელგიაში, ჩეხეთში, ფინეთში, საფრანგეთში, გერმანიაში, იტალიაში, იაპონიაში, მაკაოში და ჩინეთში.

ტელეფონის რეალიზაციას Apple-ის საფირმო მალაზიები, ფიჭური კავშირის ოპერატორები და ავტორიზებული დილერები ახორციელებენ. მისი ფასი iPhone 4-ის იდენტურია.

Apple-ი სმარტფონის მომდევნო ვერსიაზე უკვე მუშაობს. არაოფიციალური ინფორმაციით, iPhone-ის მეხუთე თაობის პრეზენტაცია მიმდინარე წლის სექტემბერში გაიმართება.

ღინაზის სანიანაღმებოდ - ჯიტი ქაქაქის და ოქი იღაქისხის ზებევი

(სიქიღან - მსოფლიოს საჯათესო მახეზი. ნანიღი I)

კახა თოლორღავა

„კარგი ქალაქი ის ქალაქია, სადაც ადამიანებს სახლიდან გარეთ გასვლის სურვილი უჩნდებათ. საზოგადოებრივი სივრცე ჯადოსნური სიკეთეა და ის არასდროს წყვეტს სიამოვნების მინიჭებას. საზოგადოებრივი კეთილდღეობა პირად ინტერესებზე მაღლა უნდა იდგეს. კარგი ქალაქი ის ქალაქია, სადაც ჩვენ ყველა გარიყულად არ ვგრძნობთ თავს. ტროტუარი ქალაქში ყველაზე მეტს ლაპარაკობს ამ ქალაქზე...“ – ეს სიტყვები ბოგოტას ყოფილმა მერმა ენრიკე პენიალოსამ 2009 წელს სან-ფრანცისკოში გამართულ ერთ-ერთ ლექციაზე წარმოთქვა და ბოლოს დაუმატა, – „ხარისხიანი ტროტუარი დემოკრატიის ხარისხზეც მიუთითებს“. ლექციის ბოლოს მთელი აუდიტორია ფეხზე იდგა და ისე უკრავდა ტაშს ადამიანს, ვინც თავის დროზე, 1998-2001 წლებში, როდესაც ის ბოგოტას მერი იყო, სამუდამოდ შეუცვალა სახე თავის მშობლიურ ქალაქს.

გასული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში ბოგოტა ნამდვილად არ იყო თითოთ საჩვენებელი ქალაქი. უფრო მეტიც, ის მსოფლიოს ყველაზე საშიში და ქაოტური ქალაქების რიცხვს განეკუთვნებოდა, მაგრამ დაწყებული 1993 წლიდან, როდესაც ქალაქმა თავისი პირველი დამოუკიდებელი მერი, ანტანას მოკუსი აირჩია, ბოგოტა მთელი მსოფლიოსათვის თითოთ საჩვენებელ ქალაქად იქცა. ის დღემდე ასეთად რჩება, ხოლო ანტანას მოკუსის და

ენრიკე პენიალოსას სახელები დღესაც ყველას პირზე აკერია, რადგანაც მათ შეუძლებელი შეძლეს და ბოგოტელები მოქალაქეებად აქციეს.

რა თქმა უნდა, ბევრ ქალაქს ჰყოლია განსაკუთრებული ხედვის უნართი დაჯილდოებული „ვიზიონერი“ მერები, მაგრამ ის, რაც ამ ორმა „ნაგიჟარმა“ მოახერხა, მართლაც განსაკუთრებულია. ორივე შემთხვევაში წარმატების საწინდარი წლების განმავლობაში ნაფიქრალის და დაგეგმილის განხორციელების მცდელობა იყო და არა მერის თანამდებობაზე მისვლის შემდეგ პოსტის შენარჩუნების მცდელობა. ორივეს კარგად ესმოდა ისიც, რომ კორუფციაში გაბლანდულ ბოგოტას და მის მოქალაქეებს ფერებ-ფერებით და დაყვავებით ვერაფერს მოუხერხებდნენ, ამიტომაც საქმეს ისეთი ენერგიულო-

ბით შეუდგნენ, რომ პოლიტიკური ელიტის თითქმის მესამედი და ბოგოტას მოსახლეობის გარკვეული ნაწილი სამუდამოდ გადაიმტერეს. მეორე მხრივ, ძალიან საინტერესოა ისიც, რომ ამ ენერგიულ და მკაცრ ქმედებებს ზურგს ექსცენტრიკული ინიციატივები და თამაში უმაგრებდა. როდესაც წარმოშობით ლიტველი ანტანას მოკუსი ბოგოტას პირველ დამოუკიდებელ მერად აირჩიეს 1993 წელს (ის ამ პოსტზე ორი ვადით დარჩა 1998 წლამდე) კოლუმბიის დედაქალაქი „მსოფლიოში ყველაზე უარეს ქალაქად“ იყო აღიარებული, ხოლო თვით მოკუსი უკვე ცნობილი იყო „იმ მოკუსად“ რომელმაც სცენიდან უკანალი უჩვენა უნივერსიტეტის სტუდენტებს. უცნაურია, რომ ყველაფერი ამის შემდეგ ბოგოტამ მაინც ის აირჩია მერად, მაგრამ ქალაქმა გარისკა

და ამ რისკის საფასურად მიიღო ის, რომ მოკუსის ექსპლიანი მერობის შედეგად ბოგოტაში წყლის უმიზნოდ ხარჯვა 40%-ით დაეცა, დანაშაულის დონე 70%-ით, საგზაო შემთხვევები 50%-ით, ხოლო 63, 000 შეძლებული ბოგოტელი ნ ე ბ ა ყ ო ფ ლ ო ბ ი თ დათანხმდა მოკუსის საჯარო თხოვნას გადაეხადათ 10%-ით მეტი გადასახადი! ამასობაში, მოკუსი ისეთი ხარისხიანი და მოსახლეობისათვის მოულოდნელი შემოქმედებითი იდეებით ამყარებდა თავის ინიციატივებს, რომ მან შეძლო დედაქალაქის დიდი ნაწილის თავის თა-

მოუნოდებდა ასევე მოქცეულიყვნენ; ორი თვის განმავლობაში წყლის უმიზნოდ ხარჯვა 12%-ით დაეცა. მოკუსის თხოვნით პოლიცია მუყაოსგან გამოჭრილ აპრეხილ და დაშვებულ ცერა თითებს ურიგებდა მძღოლებს, რათა ლანძღვა-გინების ნაცვლად ეს ნიშნები ეჩვენებინათ ერთმანეთისთვის; მთელი ბოგოტა ჩაერთო ამ თამაშში. ერთხელ კი, მან საჯაროდ სთხოვა ბოგოტელებს პირადად მისთვის დაერეკათ იმ შემთხვევაში, თუ რომელიმე მოქალაქე წესიერ და პატიოსან ტაქსის მძღოლს გადაეყრებოდა. შედეგად მოკუსმა და-

ნერი“ გამოდგა, ხოლო საქმის კეთება კი ბოგოტას ცენტრში ჯურღმულივით საშიში უბნის, „კარტუქოს“ სრული ნგრევით დაინყო. მაშინ „კარტუქოში“ დედაქალაქის ყველაზე სახიფათო კრიმინალები იყრიდნენ თავს და იქ პოლიციაც კი ვერ ბედავდა ფეხის შედგმას. მისთვის ეს მძიმე და დაუნდობელი ბრძოლა იყო, თუმცა არა ისეთი, როგორც მისი შემდგომი ნაბიჯი. მას შემდეგ რაც „კარტუქოს“ ადგილზე მიმზიდველი ურბანული სივრცე „დასცა“, პენიალოსა ახლა მდიდარი ბოგოტელების გოლფის მოედნებს დაერია და იმდენი ქნა, რომ ყველა ეს მოედანი ქალაქის პ ა რ კ ა დ აქცია. ამას რომ მორჩა, მისი აზრით, ყველაზე მნიშვნელოვან მტერს, მ ა ნ ქ ა ნ ე ბ ი ა ნ ბოგოტელებს შეუტია. ამ ბრძოლაში მისი დევიზი ასეთი იყო: „თანასწორი ქალაქური სივრცე ყველასთვის!“ პენიალოსას სწამდა, რომ ბოგოტაში ძირითადი კონფლიქტი მდიდრებსა და ღარიბებს შორის კი არა, არამედ მანქანანებს და უმანქანოებს შორის იყო. ამის შედეგად ბოგოტამ 300 კილომეტრიანი სიგრძის, მხოლოდ ველოსიპედისტებისათვის განკუთვნილი საგზაო ბილიკი – უნიკალური საზოგადოებრივი სატრანსპორტო (ავტობუსი) სისტემა მიიღო, რომლითაც თვით პენიალოსა სარგებლობდა; ამ სისტემით დღეს 1.600. 000 ადამიანი სარგებლობს. პენიალოსას მერობის ზოგადი შედეგი კი ასეთია: 400.000 ბოგოტელი ყოველდღიურად გადაადგილდება ველოსიპედით; ავტო-ტრაფიკი 22%-ითაა შემცირებული; 15 ახალ ბიბლიოთეკას ყოველდღიურად 400.000 მკითხველი სტუმრობს; ყოველი კვირა დღე „უმანქანო დღეა“ ბოგოტას ცენტრალური ქუჩებისათვის; მოზარდების 98,5% სკოლაში დადის; საგზაო შემთხვევებმა 50%-ით დაიკლო ისევე, როგორც დანაშაულმა; დაირგო 100.000 ხე და აშენდა 50 სკოლა. ეს ყველაფერი მხოლოდ ნაწილია იმისა, რაც ამ ორმა ადამიანმა გააკეთა. დანარჩენი კი, თუ ამის სურვილი გაგიჩნდათ, YouTube-ზე ნახეთ. აკრიფეთ Cities on Speed – Bogota Change და ისიამოვნეთ.

მაშინ ჩათრევა. იმისათვის, რომ ქუჩაზე გადასვლისას წესების დამრღვეველთათვის მიეთითებინა მათივე შეცდომა, მოკუსმა 420 პანტომიმის არტისტი დაიქირავა, რომლებიც სახალხოდ, პანტომიმის მეშვეობით დასცინოდნენ წესრიგის დამრღვევებს და მოკუსმა ეს გააკეთა მხოლოდ იმიტომ, რომ სჯეროდა, კოლუმბიელებს სახალხოდ თავის მოჭრის უფრო ეშინოდათ, ვიდრე ჯარიმის; მისივე თხოვნით, ერთხელ, ბოგოტას ყველა მამაკაცი ერთი საღამოს განმავლობაში სახლში დარჩა ოჯახების მოსაველეად, ხოლო ქალაქში მხოლოდ ქალები გამოვიდნენ; როდესაც ბოგოტაში წყლის პრობლემა გაჩნდა, მოკუსი პირდაპირ ტელევიზორის ეკრანზე, მთელი ქვეყნის დასანახად იღებდა შხაპს, ხოლო როდესაც ისაპნებოდა ონკანს კეტავდა და დანარჩენებს

ახლოებით 200-მდე ზარი მიიღო, მერე კი ის პირადად შეხვდა იმ მძღოლებს და მათთან ერთად შეიმუშავა ბოგოტელი ტაქსის მძღოლების ქცევის შეცვლის პროგრამა. მოკუსს კიდევ ერთი ვადით შეეძლო ქალაქის მერად დარჩენა, მაგრამ მეორე ვადის დასასრულს ის უკვე პრეზიდენტობას უმიზნებდა, ამიტომაც ქალაქს კიდევ ერთი გადანყვეტილების მიღება მოუწია და თანამედრობა ენრიკე პენიალოსამ გადაიბარა. დღეს უკვე ყველამ იცის, რომ მისი არჩევით ბოგოტას მეორედ გაუმართლა. თუ პირველმა დამოუკიდებელმა მერმა მოქალაქეებად გახდომისკენ უბიძგა ბოგოტელებს, მეორემ ჭეშმარიტად დემოკრატიული ქალაქი აუშენა მათ. ენრიკე პენიალოსა, მოკუსის პოლიტიკური ოპონენტი, მასსავით შემოქმედებითი იდეებით სავესე „შლეგი ვიზიო-

სიბნელე და სინათლე

(ჩუკურაძე)

ლაშა ზუკურაძე, მწერალი

წიგნი, რომლის შესახებაც აქ ვაპირებ საუბარს, ცოტა ხნის წინ წავიკითხე და მინდა, შთაბეჭდილებები გაგიზიაროთ.

უცნაური ტექსტია – ვერ გაიგებ, რა ჟანრთან გვაქვს საქმე. წიგნის ავტორი – მიუხედავად თემის სერიოზულობისა – ამჟამად რაღაც უცნაურ და დამაბნეველ ლიტერატურულ-სოციალურ თამაშში გვითრევს. თუმცა ერთი რამ ზუსტად შეგვიძლია, ვთქვათ: საქმე პოეტურ ტექსტთან გვაქვს, მაგრამ იმაზე კი ველარ შევთანხმდებით, ამ წიგნში რომანია დაბეჭდილი, პროზად დაწერილი პოემა, რელიგიური ტრაქტატი, სცენარი ოჯახური კონფლიქტის შესახებ თუ ისტორიულ-სამეცნიერო თხზულება (თუ ყველფერი ერთად)?

თუმცა ეს არც კორტასარული „კლასიკური“ თამაშებია და არც ეკო გვახსენდება, მისი პოსტმოდერნისტული ოინებით.

ასეთი რამ არასდროს დამმართინია თანამედროვე ტექსტის კითხვისას: რატომღაც ვიფიქრე, რომ ამ წიგნს ათას ხუთასი წლის შემდეგაც ისეთივე ინტერესით წაიკითხავენ, როგორც ინტერესითაც მას დღეს ეცნობიან თანამედროვე მკითხველები.

ამ დროს, სიუჟეტი, ერთი შეხედვით, ბანალური აქვს: ქმარი უცხოეთიდან ჩამოდის და ცოლს აიძულებს, უარი თქვას თავის პრინციპებზე. ქმარი პარანოიდალური შიზოფრენიის ზღვარზეა, მაგრამ, სამწუხაროდ, მეტისმეტად დიდი ძალაუფლება აქვს იმისათვის, რომ ვინმემ საგიჟეთში წაყვანა გაუბედოს. მისი სიგიჟე ამორალურობაში, ფანატიზმში და სისასტიკეში ვლინდება. ცოლი სულაც არ არის მორალისტი, უბრალოდ, წესიერი და პრინციპული ადამიანია; ბრაზობს, ასე უხეშად რომ არღვევენ მის უფლებებს. ცოლი ფსიქოლოგებს სთხოვს შევლას (პროფესიით ფსიქოლოგია, სხვათა შორის, ტექსტის ავტორიც, რომელიც ამჟამად ბერად არის აღკვეცილი ერთ-ერთ მონასტერში), თუმცა გამძვინვარებულ ქმარს ვერავინ უბედავს მკურნალობის კურსის დანიშვნას. საბოლოოდ აღმოჩნდება, რომ ცოლი, ფაქტობრივად, ერთადერთია მთელ წიგნში, ვინც ამ კაცს და მის ფანატიკოს განგსტერებს ეწინააღმდეგება. შესაბამისად, ქმარი მას მოსაკლავად იმეტებს და კლავს კიდევ უალრესად სადისტურად.

სწორედ ეს არის ამ წიგნში ყველაზე უცნაური და ამაღელვებელი: რომ, თურმე, ჩვენს მატერიალისტურ დროშიც კი შესაძლებელი ყოფილა პრინციპების ბოლომდე ერთგულება. სხვა მის ადგილზე, ეჭვიც არ მეპარება, კომფორმისტული ირონიით შეხვდებოდა ნებისმიერ ამგვარ დილემას.

წიგნში ჩვენი დროის (და ჩვენი ყოფის) უალრესად აქტუალური კონფლიქტია ასახული: კონფლიქტი სიბნელესა და სინათლეს შორის, კონფლიქტი ფანატიზმსა და განათლებულობას შორის.

შემთხვევით არ მიხმარია ეს ტერმინი – ამ ტექსტმა შემახსენა, რომ, თურმე, განმანათლებლობის ეპოქაში გვინევს ცხოვრება; იმ ეპოქასა და ყოფაში, სადაც „მეტად მტკივნეულად და ჭირვეულად მიმდინარეობს ადამიანის (თუ საზოგადოების) გათავისუფლების პროცესი“. რამდენი ომი ვნახეთ და რამდენ კონფლიქტს შევესწარით, მაგრამ რეალურად საქართველოში ყოველთვის სიბნელესა და მბჟუტავ, მაგრამ მაინც სინათლეს შორის მიდიოდა ბრძოლა (ზოგჯერ, ისე მძაფრად, როგორც ამ წიგნშია აღწერილი, ზოგჯერ, „ვერბალური ტერორიზმის“ დონეზე).

მოკლედ, მაგარი წიგნია – ბევრ რამეზე იძლევა პასუხს. ოღონდ წაკითხვა და გააზრებაა საჭირო. მაღაზიებში ჯერ კიდევ დარჩა რამდენიმე ეგზემპლარი.

წიგნს „შუშანიკის წამება“ ჰქვია. ავტორი – იაკობ ხუცესი.

თელავი, ყვარელი, ლაგოდეხი
გორი, ქარელი, საშუსრი
ზესტაფონი, ქუთაისი, სამტრედია
ურეკი, ქობულეთი, ბათუმი
ფოთი, სენაკი, ზუგდიდი

FM 105.5

FM 103.0

FM 104.5

FM 101.0

FM 101.9

WWW.LIBERALI.GE

